

ŞEHİR & TOPLUM

SAYI: 4 - NISAN 2016 - ISSN: 7897678343213

ŞEHİR & TOPLUM

SAYI: 4 - NİSAN 2016 - ISSN: 7897678343213

ŞEHİR&TOPLUM

Sayı:4, Nisan 2016,
ISSN: 7897678343213

İMTİYAZ SAHİBİ

Recep Altepe
(Marmara Belediyeler Birliği Başkanı)

YAYIN YÖNETMENİ

M. Cemil Arslan (Dr.)

EDİTÖR

Ezgi Küçük

YAYIN KURULU

Abdülkadir Yeler (Dr.)
Alim Arlı (Yrd. Doç. Dr.)
Hasan Taşçı (Dr.)
Ülkü Arıkoçoğlu (Yrd. Doç. Dr.)

DANIŞMA KURULU

Ahmet Güner Sayar (Prof. Dr.)
Ahmet İçduygu (Prof. Dr.)
Ali Yaşar Sarıbay (Prof. Dr.)
Beşir Ayvazoğlu (Yazar)
Bilal Eryılmaz (Prof. Dr.)
Fatih Andı (Prof. Dr.)
Feridun Emecan (Prof. Dr.)
Hüseyin Subaşı (Prof. Dr.)
Kemal Sayar (Prof. Dr.)
Korkut Tuna (Prof. Dr.)
Recep Bozdoğan (Prof. Dr.)
Ruşen Keleş (Prof. Dr.)
Selçuk Mülayim (Prof. Dr.)
Semavi Eyice (Prof. Dr.)
Suphi Saatçi (Prof. Dr.)

YAYIN ARALIĞI

Şehir & Toplum dergisi, Marmara Belediyeler Birliği
Şehir Politikaları Merkezi tarafından Nisan, Ağustos ve
Aralık aylarında yılda üç defa yayımlanmaktadır.

İLETİŞİM

Tel: +90 212 514 10 00
Faks: +90 212 520 85 58
Adres: Marmara Belediyeler Birliği
Rağıp Gümüşpala Cad. No:10 Eminönü 34134
Fatih / İstanbul

YAPIM

Gafa Ajans
Adres: Katip Mustafa Çelebi Mah.
Anadolu Sok. No:23 D:13 Beyoğlu / İstanbul
Tel: +90 212 243 20 86 Faks: +90 212 243 28 59

GRAFİK TASARIM

Merve Zengin

KAPAK

Kubbet-üs Sahrâ

KAPAK TASARIM

Merve Zengin

BASKI**İÇİNDEKİLER**

BİR KENT ARAŞTIRMASI DALI OLARAK "KENTSEL MORFOLOJİ":
CONZEN İLE SÖYLEŞİ

Röportaj: Ezgi Küçük, Ayşe Sema Kubat 7

DEĞİŞEN MARMARA DENİZİ VE DEĞİŞEN SU ÜRÜNLERİ

M. Salih Çelikkale, Nüket Sivri 19

KENTSEL TARIM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Safiye Altıntaş 29

GİRONA'DA KENTSEL TARIM

Röportaj: Dalya Hazar 41

ESKİ FİLİSTİN TOPRAKLARINDA OSMANLI VE İSLAM MİMARİ
MİRASININ İNCELENMESİ VE ENVANTERLİ TESPİT ÇALIŞMASI

Şimşek Deniz 47

TARİH, KÜLTÜR VE MEDENİYET AÇISINDAN İSTANBUL'UN SORUNLARI

Müfid Yüksel 103

ORTA ASYA'NIN GÖZ ALICI ŞEHİRİ ASTANA

Serdar Yılmaz 113

GÜZEL BİR ŞEHİR KURMAK

Murat Acar 125

TAKDİM

Merhaba,

Toplumların önceliklerinin değişmesi son derece doğaldır. Çünkü öncelik hem her şeye yetmeyecek kaynakların hangi alana yönlendirileceği hem de kısa vadede hangi çözüm alanının toplumca daha acil ve önemli görüldüğüne ilişkin bir vurguya işaret eder.

Doğruları ve yanlışlarıyla bir süredir şehircilik meselemizin toplumumuzun öncelikli meselesi haline geldiği açıktır. Ne var ki, herhangi bir mesele bir kere toplumsal öncelik haline geldi mi problem halledilmiş olmuyor. Tersine eğer dikkat edilmezse üzerinde çokça konuşmanın; içeriksizleştirme, değersizleştirme gibi riskleri barındırdığını söylemek mümkün. Yeni teknoloji ve iletişim araçları, bu riski daha da arttırmaktadır. Yeni dönemde bir mesele tedavülde kaldıkça etkisi artmıyor, aksine sıradanlaşarak etkisizleşiyor. Bundan dolayı, mesele bir kez ele alındı mı öncelikle ciddiyet, bilgi, samimiyet eksikli bir anlama sürecinin başlaması, peşinden de anlamlandırma ve uygulama süreçlerinin takip edilmesi gerekir.

Her büyük çalışma verili dünyanın koşulları ile geleceğe ilişkin öngörü ve umutlarımızın bileşkesinden oluşur. Eğer uygun bir kombinasyon kurulmazsa, birincisi katı bir muhafazakarlık ve donukluğa, ikincisi ise radikal bir romantizm ve gerçeklikten kopuşa evrilme riskini barındırır bünyesinde.

Şehir, insanın mekânla kurduğu ilişkinin adıdır fakat bundan daha fazla bir şeydir. Hem insanın/toplumun şekillendirdiği hem de insanı/toplumunu şekillendiren bir işlevi var şehrin. İç içe geçişler ve karşılıklı etkileşimler şehir-insan ilişkisinin zorunlu sonucudur.

Bu etkileşimin doğal sonucu olarak, şehir de insanın doğal hali kadar evrensel ve yereldir. İnsanın biricik vasıflarından damıtılan düşünce, inanç, fikir, zikir ve eylemlerin yerel koşul, değer ve tercihlerle buluşması ile özünde aynılık bulunsa bile farklı mekânlar, şehirler ve ilişkiler ağı kurulur. Bu aynılık ve farklılık insanın kâinata bakışı ile farklı anlamlar kazanır. İnsanın kendisi, toplum, tarih, Tanrı ve mekânla ilişkisi, bunlarla ilişkisindeki tevazu ve kibir düzeyi, kâinata müdahale yaklaşımı, mekâna anlam/anlamsızlık katar. Geçmiş nesillerden tevarüs edilen farklı coğrafyalardaki, bilhassa toplumsal mekânlardaki, ortak özellikler ve farklılıklar bunun en iyi kanıtıdır.

“İdeolojiler idrakimize giydirilen deli gömlekleridir” der Cemil Meriç. Sert ve kaba İdeolojik mensubiyeti “kainata meydan okuma” olarak yüceltip yola çıkan cüretkarlar; tarihin, hatıraların, inançların, farklılıkların, umutların vatanı olan şehirleri, ya alt üst edilecek mekanlar olarak görüp altını üstüne getirdiler ya da doğal bir değişim, gelişim

sürecinin önünü keserek, tarihi dondurup, gelecekteki sert müdahalelere zemin hazırladılar.

“Hata yapma imkânı bahşedilen” insana hatasını fark etme ve hatadan dönme imkânı da bahşedilmiştir. İnsanı yüce kılan da hatasızlığı değil, bu kabiliyetidir.

Derin acı ve keder dolu günlerden geçiyoruz. Toplumlar vatanlarını, hatıralarını, geçmişlerini, rüyalarını terk ederek yollara düşüyorlar, binlerce yıldır inşa edilmiş yüzlerce şehir, modern barbarlığın en sofistike

yöntemleriyle yerle bir ediliyor. Dilemma şudur ki, bu yıkımın sebebi olan insan aynı zamanda umudun ve inşanın da adresidir. Belki, varsa eğer, gelecek güzel günlerin sorumluluğu, insanın inşa edici tarafını onarıp öne çıkarmaya gayret edenlerin omuzlarına yüklenmiştir.

Eğer böyle bir ihtimal varsa, çaba göstermeye, yorulmaya değmez mi? Ne dersiniz, iyi şehirler kurmak için önce iyi insan olmak gerekmez mi?

İyi okumalar...

Şehir & Toplum 2016 yılı itibariyle senede üç defa yayınlanmak üzere yoluna devam ediyor...

Nisan sayımız, Chicago Üniversitesi Coğrafya Bölümü Profesörü ve kentsel morfoloji alanındaki çalışmalarıyla dünyaca bilinen Michael P. Conzen ile farklı alanlarda uzmanların katkılarıyla süregelen bir araştırma dalı olan kentsel morfoloji üzerine gerçekleştirdiğimiz söyleşi ile başlıyor. 2016 yılı itibariyle her sayımızda çevre konusunda değerli çalışmalar paylaşmak niyetindeyiz. Bu çalışmamıza M. Salih Çelikkale ve Nüket Sivri'nin Marmara Denizi ve canlılarının değişimi üzerine önemli bulgulardan oluşan makalesini beğeninize sunarak başlıyoruz. Diğer yandan, son yıllarda kaybolan kırsal yaşamın doğal üretim akışına kent içerisinde yer bulabilmek ilgi çekici bir konu haline gelmeye başladı. Biz de bu sebeple, kentsel tarım üzerine; Safiye Altıntaş'ın makalesi ve Dalya Hazar'ın Girona'da yaptığı röportajı ile

kentlerin doğal çevre ile ilişkisini teorik ve pragmatik modellerle irdeleyerek dergimizin dördüncü sayısını yapıyoruz. Bu sayıda, yakın zamanda üzerinde inanılmaz bir özveri ile çalışılmış ve oldukça değerli bir kaynak niteliği taşıyan bir envanter çalışmasını; Şimşek Deniz'in eski Filistin'de incelediği Osmanlı ve İslam mimari eserlerini sizlere sunuyoruz. Ardından, İstanbul'un tarih, kültür ve medeniyet eksenlerindeki sorunları kapsamında hazırladığı eleştirel yazısıyla Müfid Yüksel'in makalesini okuyoruz. Kazakistan'ın güzel şehri Astana'yı yakından inceleyen Serdar Yılmaz'ın ilgi çekici makalesi ile uluslararası bir örneği sizlerle paylaşıyoruz. Kitap incelemesi kısmında ise Murat Acar'ın kaleminden pek kıymetli bir çalışma olan "Bir Şehir Kurmak: Turgut Cansever'le Konuşmalar" kitabı yer alıyor.

Bu güzel bahar aylarında, açık havada, güneşle, martıyla, rahatlıkla okunası bir sayı hazırladık vesselam. İyi okumalar!

SÖYLEŒİ

BİR KENT ARAŞTIRMASI DALI OLARAK “KENTSEL MORFOLOJİ”: CONZEN İLE SÖYLEŞİ

Röportaj:

Ezgi Küçük, Ayşe Sema Kubat

Chicago Üniversitesi Coğrafya Çalışmaları Komitesi Başkanı Prof. Michael Peter Conzen geçtiğimiz Mart ayında (22-23-24 Mart 2016), Marmara Belediyeler Birliğinin katkılarıyla İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde Kent Formu Seminerleri verdi. Öğrenciler ve akademisyenlerin yanı sıra uygulamacılara da açık olan seminerler boyunca Prof. Conzen kent morfolojisi kavramını, kent morfolojisinde İngiliz ekolünün tarihsel-coğrafya temelli yaklaşımlarını, tarihi haritalarla çalışma yöntemlerini ve Amerikan şehirlerinin morfolojik olarak kuruluş ve gelişme süreçlerini aktardı. Prof. Conzen, kent morfolojisi çalışmalarında, başta Alnwick çalışması olmak üzere İngiliz şehirleri üzerine yaptığı çalışmalarla ünlü ve morfoloji alanında temel kavramları ve metodolojileri oluşturan coğrafyacı M.R.G. Conzen’in oğlu olarak bu ekol-

de çalışmaya devam etmiş ve Amerikan şehirleri ile kentsel çeper kuşak alanları arasında uzmanlaşmış. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Ayşe Sema Kubat’ın davetiyle Türkiye’ye ilk kez gelen Prof. Conzen ile kent morfolojisi kavramı ve bu kavramın kentsel çalışmalardaki uygulamaları üzerine düşüncelerini almak üzere Taşkışla’da kısa bir söyleşi gerçekleştirdik.

Kısaltmalar:

EK (Ezgi Küçük)

ASK (Ayşe Sema Kubat)

MPC (Michael Peter Conzen)

EK: Prof. Conzen, öncelikle ülkemize ve üniversitemize olan ziyaretiniz ve değerli sunumlarınız için teşekkür ederiz. Sohbetimize kavramsal olarak başlamak

isterim. Kent morfolojisi nedir? Kent-
sel morfoloji ile kent formu arasındaki
farklar nelerdir? Hatta kent morfolojisi
üzerine bir araştırmamanın araştırmacılara
ya da kenti planlayanlara, yönetenlere
katkısı neler olabilir?

MPC: Kentsel morfoloji ve kent formu
arasındaki fark bilhassa çalışma meto-
dundaki ayırmadan ibarettir. Kent formu,
yapılaşmış çevrenin karakterini açıkla-
yan genel bir tabiriken, “kent morfolojisi”
terimini, çalışmanın belirli analiz bile-
şenlerine göre, çok sistematik bir şekilde
yapılmakta olduğunu göstermek için kul-
lanıyoruz. Kent morfolojisi perspektifin-
de çalışmanın muhtemel değerinin, böy-
le bir çalışmadan doğan çıktıların, öylece
sübjektif izlenimlerden ziyade güvenilir
bulgular ve ölçülü mantıksal analizler
olarak kabul edilebileceğini düşünüyö-
rum. Uygulama alanında da sunacağı şey
araştırmacı ya da kenti planlayanlara alt-
lık oluşturacak somut analizlerdir.

EK: Bu çalışma alanını irdelemek açı-
sından sormak isterim, Sema hocamıza;
kentsel morfolojideki temel konseptler
ve yöntemler nelerdir?

ASK: Tarih, coğrafya, mimarlık, kent-
sel planlama, kentsel tasarım, peyzaj
mimarlığı, ekoloji, arkeoloji vb. alanları
kapsayan nitelikte geniş bir yelpaze su-
nan kentsel morfoloji; kent çalışmaları
içerisinde kentin fiziksel yapısına farklı
bakış açıları geliştiren birçok disiplinin
bir araya geldiği, kendi kavram dizini ve
yazını üreten özgün bir araştırma alanı
olarak, son yılların en ilgi çekici çalışma
alanlarından biri olarak, karşımıza çık-
maktadır. Şehir ve insan yerleşmeleri-
nin çalışılması ile zengin konu alanları

sunan kentsel morfoloji, yerleşmelerinin
farklı ve karmaşık yapısını kavramak ve
tanımlamak üzere birçok ifade şekli ge-
liştirdiği gibi, çalışmalarında kullanılan
araştırma yöntemlerinde de zenginlik
sunmaktadır. Coğrafyacıların bakış açısı
ile gelişen “İngiliz Ekolü”, kent morfolo-
jisi çalışmalarında tarihsel katmanları baz
alarak morfolojik bölgeler ve çeper ku-
şaklar gibi konseptleri oluşturmaktadır.
Mimar ve kent tasarımcıların düşünce
sistemleri ile gelişen “İtalyan” ve sosyal
konuları da işin içine katan “Versailles/
Fransız” ekollerinin yanı sıra “Space Sy-
ntax”, “Fraktal Analiz” gibi yöntemler,
geliştirmiş olduğu çeşitli analitik bakış
açıları ile kentin kavranmasına olanak
tanıyarak, kentsel morfolojiye, sayısal bir
boyut katmaktadırlar.

Birçok bilimsel terim içeren farklı yakla-
şimleri, bakış açıları ve çok sayıda araştı-
rma yöntemlerini bünyesinde bulundur-
makta olan kent morfolojisi konusundaki
tartışmalar, son yıllarda, iki farklı bakış
açısından değerlendirilmeye başlamış-
tır. Bunlardan ilki, Conzen, Muratori ve
Lefebvre/Panerei/Castex'nin gelenek-
sel yaklaşımları ile biçimlendirilen ISUF
(International Seminar on Urban Form
- Uluslararası Kent Biçimi Seminerleri)
bünyesinde gelişirken bir diğeri de İngil-
tere'de UCL¹ bünyesinde geliştirilmekte
olan “space syntax” (mekân dizimi) ola-
rak karşımıza çıkmaktadır. Her iki yak-
laşımında, geniş uluslararası platformlarda
büyük yankılar uyandırarak gelişmesini
sürdürmektedir. Bir kent okuma yönt-
emi olan *space syntax*, mekân örgütlenme-
si ile sosyal yapı arasında doğrudan bir
ilişki olduğu savıyla yola çıkarak, özelli-

le kentsel açık alanlarda hareket ve görüş alanlarını çakıştırarak insanların bir araya gelme potansiyellerini araştırmaktadır. Çevremizi oluşturan farklı ölçekteki yapılanmaların, yani bina, bina grubu, kent bölgeleri ve kentlerin, mekânsal dokularını, incelemek, tanımlamak ve analiz etmek için kullanılan, matematiksel yorumların yanı sıra teori ile desteklenen teknikler bütünü olma özellikleri ile de son dönemlerin ilginç yaklaşımlarından biri olarak kent morfolojisi alanında katkılar sağlamaktadır.

Bunlar dışında, konuma dayalı gözlemlerle elde edilen grafik ve grafik olmayan bilgilerin toplanması, saklanması, işlenmesi ve kullanıcıya sunulması işlevlerini bütünlük içerisinde gerçekleştiren bir bilgi sistemi olarak tanımlanan “Coğrafi Bilgi Sistemleri” (GIS) kent morfolojisi için veri toplama ve değerlendirme anlamında kentsel morfoloji çalışmalarına katkı sağlayan önemli bir atılım olma özelliğini korumaktadır. “Zamansal Coğrafi Bilgi Sistemi” (ZCBS) (Historical GIS – HGIS) kentsel yapının, zamanla meydana gelen *morfojenetik* değişimlerini izleyebilen ve analiz edebilen coğrafi bir bilgi sistemidir. Ancak kentsel morfoloji alanında yapılan çalışmalar için kullanılan yöntemler sadece bu sayılanlar ile sınırlı değildir. Son yıllarda “Etmen Tabanlı (Agent Based) Modelleme” yoluyla kentlerin dinamik yapısının sorgulanabilir olması hem analiz hem de modelleme sürecinde tasarımcılara birçok avantajlar sağlamaktadır. Ayrıca, son yıllarda teknolojideki gelişmeler hava görsellerinden yararlanarak geliştirilmiş analiz tekniklerini de bizlere sunmaktadırlar. Coğrafi bilgi uzmanlarına göre, *satelit*

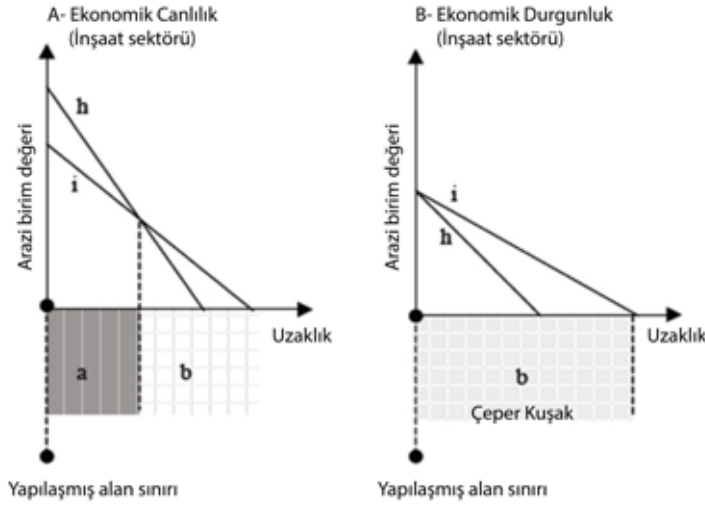
(uydu) imajlarının ve hava fotoğraflarının kullanımı ile şehirlerin gelişiminin ve mekânsal değişimlerinin güncel ve kayda değer verilerini elde etmek artık mümkün olmaktadır. Hatta son yıllarda, kentsel morfoloji çalışmalarına esas oluşturan veri toplama işlevleri; mevcut GIS veri setlerinden yararlanmak yerine, güncel ve ölçekli “Resim Okuma Esaslı” bilgisayar yöntemlerinin kullanımı ile geliştirilmiştir. Şehirlerin yapısındaki topolojik karmaşıklığa bağlı olarak, satelit imajlar ve binalardan derlenen “raster imajlar” (taranmış görseller), görüntü anlamaya yarayan algoritmalar bugüne kadar gelmiş mekânsal verileri özümsemede yararlı olmaktadır.

Şekil 1. Prof. Conzen ve Prof. Ayşe Sema Kubat, 2016, İTÜ, UYG-AR.

EK: Kent formu ve morfolojisi arasındaki temel farkı belirten ve morfoloji arasındaki detay çalışma alanlarını belirten açıklamalarınız için teşekkür ederim.

Kentsel morfoloji çalışmalarında önemli analizlerin dayandığı konseptlerden biri Sema Hoca'nın da belirttiğiniz gibi “çeper kuşak” (fringe belt) alanları olarak ele alınmakta. Kent morfolojisi araştırmaları tarihsel-coğrafi bakış açısı temelli olan İngiliz ekolünde, sizin de üzerinde çalıştığınız konulardan biri olan bu çe-

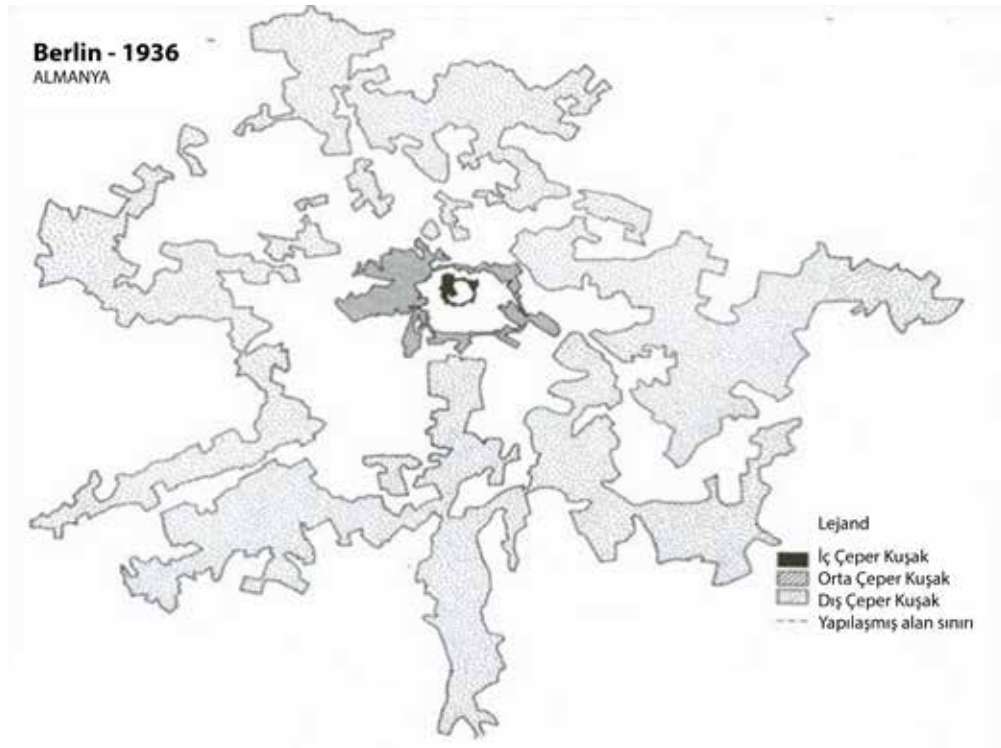
Şekil 2. Teklif-rant modeline göre çeper kuşak oluşumu.

per kuşak alanları ile bir şehrin büyümesi arasındaki ilişkiyi nasıl açıklayabiliriz?

MPC: Çeper kuşak kavramı, kentin fiziksel büyümesine dair algımızı sonlandırmaktadır. Çünkü kentin genişlemesinde bir ikinci ana kategori yaratmaktadır. Bir şehrin büyüme evresinde, kent ekonomisi yeterince hızlı büyüme göstermediğinde veya pozitif bir ilerleme görülmediğinde, ekonomik göstergeler düzeline kadar gayrimenkul değerleri de geçici olarak düşüğe geçme eğilimi göstermektedir. Böylesi bir ekonomik durağanlık esnasında arazi fiyatları düşeceğinden, kentin uç kısımlarında, bazı arazi kullanım çeşitlerinin yer seçimleri açısından en uygun değerdeki satın alınabilir araziler görülmeye başlamaktadır. Dolayısıyla bu dönem; hastane, park, stadyum, mezarlık ve fabrika alanları gibi kullanımların yer seçimi planlaması için oldukça

makul bir zaman oluşturmaktadır. Bu dönemdeki belirttiğim arazi kullanımlarının geniş araziler üzerinde konumlanmasıyla çeper kuşak dediğimiz alanlar meydana gelmektedir.

Çeper kuşaklar genellikle mevcut çeper kuşaklar üzerinde biçimlenirler; ancak şehir büyümeye devam etmektedir. Kent ekonomisindeki durağanlık/düşüş dönemi sonra erdiğinde ve ekonomik iyileşme başladığında, oluşan bu çeper kuşağın arkasında yeniden konut alanı gelişimi görülmektedir. Yani, çeper kuşak, kentsel dokunun içerisinde konumlanarak doku içinde örtülü kalmaktadır. Teknik olarak kuşak terimini anlamından uzaklaştırırsa da burada gördüğümüz kuşak, kent içinde kaybolmaya eğilimlidir diyebiliriz. Elbette, çeper kuşaklarda konut alanlarından ziyade, geniş yol ağlarıyla bağlanmış ve geniş parsellerde konumlanmış daha karma kullanımları belirgin şekilde görebiliriz. Şehir içinde otobüsle seyahat ederken bile fark edilebilecek bir durumdur bu. Çeper kuşak alanlarının daha çok bitki örtüsüne sahip olduğu görülmektedir. Son zamanlarda üzerinde çokça durulan sürdürülebilirlik kavramı ve ekolojik temalar açısından bu çeper kuşak alanların metropol alanlar için oldukça değerli olduğu bilinmektedir. Zira çeper kuşaklar genellikle; yeşil alanlar, yeşil koridorlar, doğal hayat ve doğal bitki örtüsünü de ifade etmektedir. Dolayısıyla, özellikle çevreci hareketin de etkisiyle daha çok önem kazanmaktadır. Berlin şehrinde çeper kuşakları bu bağlamda gözlemlemek mümkündür.

Şekil 3.
Berlin Çeper
Kuşak analizi, 1936.

Kentin çeper kuşaklarının bugün hala yeşil alanlar olarak kalırken rekreatif amaçlarla kullanıldığı görülmektedir.

EK: Peki bu çeper kuşak alanlarla şehirlerin büyümesi noktasındaki ilişkiyi günümüz metropoliten alanlarında nasıl okuyabiliriz?

MPC: Bu ilişkiyi net bir şekilde okumanın henüz yeterince mümkün olduğunu söyleyemem. Çünkü, bu alanda yapılan bilimsel araştırmalar genel olarak şehir dokusunun içinde iyice gömülü kalmış kuşak alanlarına odaklanmaktadır; yani iç çeper kuşak alanları ve orta çeper kuşak alanları gibi. Üstelik bunların dışında, merkezden daha uzakta kalan çeper kuşakların okunması / fark edilmesi daha

güç. Dolayısıyla bu çeper kuşak alanların modern zamanlarda hala oluşup oluşmadığı da tartışmaya açık bir konudur. Bir başka deyişle, az önce bahsettiğim ekonomik iniş çıkış döngüsü devam etse dahi, arazi kullanım haritalarından çeper kuşak oluşumuna dair bilgi üretilebilir çok kolay değildir. Örneğin, benim çalıştığım küçük Amerikan şehirlerinde bu döngüyü ve çeper kuşakların özelliklerini açıklamak rahatlıkla mümkündür. Ancak, bu kuşak oluşumuna mahal veremeyecek kadar çok hızlı bir şekilde büyüyen kentsel alanlar var bugün. Belki de İstanbul'un çeper kısımları da böyledir. Benzer durum Çin'de de mevcut; Çin'de çalıştığımız örneklerde çeper kuşakları göremiyoruz. Sadece Pingyao örneğinde, çok net olarak görülebilen eski iç kuşak

alanları dışında, bugün bir çeper kuşak oluşumu göremiyoruz.

Rönesans'tan sanayileşme dönemine, bu durum, kentsel mekânda kapitalizmin yükselişinde belirli dinamiklerin tanımladığı tarihsel ve sınırlı bir süreç gibi durmaktadır. Belki de eski dönem sanayileşme devrinin bitmesi ile çeper kuşak alanlarının oluşturduğu tarihi bölgeleri gözden kaçırmışızdır. Bugün dünyanın hemen her yerinde çok hızlı gelişen ülkeler, homojenliği olmayan karma bir doku oluşturmaktadırlar.

ASK: Benim merak ettiğim bir nokta var. Öğrencilerimle kent morfolojisi çalışmalarına başladığımda farklı ekollerin farklı yaklaşımlarını anlamaya çalışıyoruz. Mesela İtalyanların bakış açısıyla çalışmayı deniyoruz; mimarların mimari detayda kent morfolojisine katkılarını görüyoruz. İngiliz ekolünden coğrafyacıların bakış açısıyla ya da mimarinin yanı sıra daha sosyolojik konulara önem veren Fransızların bakış açısıyla kentsel dokuları anlamaya çalışıyoruz. Türkiye'de birçok akademisyen ve araştırmacı bu alanda çalışıyor artık. Git gide büyüyoruz da; genç araştırmacılarımızın da katkılarıyla 2014 yılında Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağını kurduk. Türkiye'de henüz sadece İstanbul'u gördünüz; belki bu üzerinde konuşabileceğiniz tek örnek ama Anadolu'da farklı özelliklerde birçok kale şehrimiz var. Benim merak ettiğim; kentsel morfoloji literatürüne Türk ekolü çalışmalarının katkısı olabilir mi? Özgün bir Türk bakış açısı oluşturulabilir mi? Geliştirilmiş olan bakış açılarıyla mı okumalıyız kentsel dokuları, yoksa yeni bir dil oluştura-

bilir miyiz? Bu konudaki düşüncelerinizi özellikle merak ediyorum.

MPC: Bu soruya cevabım pratikte kesinlikle evet; çünkü siz, her biri farklı arka planlarla ya da yöntemlerle açıklanabilecek oldukça değişik karakterlerdeki kentler üzerinde çalışan uzmanlarsınız. Yani, Paris'i veya Versay'ı çalışan birisi, buraya gelerek tüm bu kentsel karmaşayı, tarihi ve kültürü kavrayamayabilir. Ben bu kentsel morfoloji ekollerindeki bölünmeden her zaman biraz rahatsız olmuşumdur. Kentsel morfolojiyle ilgilenenlerin belirli bir disipline dayanan eğitimlerinin, çalışmalara farklı kesinlikler kazandırıcı olduğunu inkar edemem. Benim coğrafyacı olmam da kent morfolojisine bakış açımı kuvvetle etkiliyor; fakat dünkü sunumumda da bahsettiğim gibi İngiltere'den Amerika'ya göçtüğümde gördüğüm, kentsel büyüme ve kentsel dinamikler bağlamında benim için oldukça şaşırtıcı bir çalışma alanı olmuştu. Ortak fikir birliği az, yani çok çeşitli ve toplumsal güvenlik ağı gibi yönetsel strüktürü farklı bir topluma alışmak zorundaydım. Seminerlerimde de belirttiğim gibi Amerikan şehirlerinin bireyci değerlerini kent formundan tanımlayabilmek mümkündü...

Sorumuza dönersek, bu bir coğrafyacı olarak, sınırlarımı görebilmem adına benim de her zaman büyük bir mesele olarak ele aldığım bir konudur bu. Bu noktada, her zaman mekânın kalitesini ve tüm coğrafyacılar gibi, tabii olarak, toplum ve çevre arasındaki tüm ilişki biçimlerini de sorguluyorum. 19. yy'dan beri, insanlar da içinde olduğumuz çevresel meselelerin önemini farkındalar.

Örneğin İtalyan meslektaşlarımız, İngiliz araştırmacıların zemin planları (ground plan) üzerinde yaptıkları okumalara ve detaylı görselleştirmelere riayet ederken bina detayına odaklanarak bu çalışmalara ilgi çekici bir başka boyut eklemiştirler. Burada araştırılan binaların zaman içerisindeki değişimleri, geçmiş dönemlerle olan kırılım noktalarını ve yapıları etkileyen esasları da ifade etmiş olmaktadır. Bazı meslektaşlarımız daima geleneksel yapılaşmadaki bu kırılmalardan söz etmektedirler. İşte, İtalyan bina tiplerinin değişim/dönüşüm süreci ile başlayan araştırma yöntemi benim de anlayabileceğim, çalışmalarında konuşabileceğim bir dil. Ancak, bu sistem Pingyao'da uygulanabilir mi hiçbir fikrim yok. Örneğin, Maffei ve Cataldi İtalya'dan buraya geldikleri zaman onları kafaları tamamen karışmış binaların etrafında dönerken görebilirsiniz; çünkü daha önce çalıştıkları mimariden çok ayrı bir dili var ve karakteri sokak ve binaları da çok farklı. Bu durum benim Como şehrinde yaşadığımdan farksız değil. Como şehri başta ne kadar harika görünse de akademik bir araştırma bağlamında çalışmalarına nasıl ilişkilendireceğimi bilemediğim bir fiziksel yapıdaydı. Bu sebeple, yeni çalışma alanlarında başta yaşanan bu kafa karışıklıklarını normal görebiliriz. Keşfedilecek bu yeni şehrin akademik altyapımda yarattığı karışıklığına rağmen iyi bir İtalyan şehri örneği olarak Como çalışmamı devam ettirdim. Şehrin kültürel zeminini de tabii ki elimden geldiğince araştırdım. Özellikle de İngiliz ekolü olarak çalıştığımız genelleme ve teorilerin bu İtalyan şehri örneği üzerinde uygulanır olup olmadığını denedim. Böylece Como'da İtalyan morfoloğların daha önce hiç dü-

şünmediği ve üzerinde çalışmadığı üç kentsel çeper buldum. İşte bu örnek sizin arayışınızı da yanıtlayabilir diye düşünüyorum. Farklı ekoller, farklı yaklaşımlarla bu alana katkı sağlarken, özel bir Türk ekolü yaratabilir miyiz, diye soruyorsunuz. Kuşkusuz İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir ya da Mersin gibi özel şehirler üzerine çalışırken her birinin morfolojik gelişimini açıklayıcı, Türk şehirlerinin gelişme tarihini anlatacak bir sistem vardır. Ancak asıl sorgulanacak şu ki; arayışınız geri kalan her yere uygulanabilecek şekilde, Türk şehirlerinin gelişimindeki genelleşmiş kuralları ifade eden bulgular mı, yoksa ülke içindeki kültür farklılıklarından dolayı yerel özellikleri kapsayan, sınırları olan bir gerçeklik mi?

Bir araştırmacı çalışmasını yeterince tatmin edici bularak dünyanın dikkatini çekmeye çalışabilir; fakat neden bu çalışma dünyanın dikkatini çekmelidir? Her zaman öğrencilerime de söylerim; bu çalışmayı yaptınız, tamam, peki ya şimdi? Neden önem vermeliyim bu araştırmaya? Anlatmaya çalıştığım şu aslında; çalışmalarımızı dünyadaki herhangi bir yere uygulanabilecek bir potansiyel uygulama, bir model olarak çerçevelemeliyiz. Bir araştırmada mühim olan nokta bu olmalıdır. Ben bile çalışmalarımı uyguladığım birçok örneklem alanda hala cevaplardan çok soru işaretleriyle kalıyorum; fakat sonuç olarak, karşılaştırmalı çalışmalara yönelerek tüm kentsel alanlarda kullanılabilirliği olacak evrensel kuralları bulmaya odaklanıyorum. Bazı durumlarda yerelde ne olup bittiği de geneldir; dünyanın herhangi bir yerinde aynı anda olabilmektedir. Örneğin kiremit kiremittir, beton betondur. Malzeme

uygulamayı ve biçimi de yönlendirebilmektedir. Dolayısıyla, bir bölgede yapılacak bir çalışma yerel, geleneksel olup özel yöntemleri gerçekleştirme yolunu göstermektedir.

Şekil 4. Prof. Conzen Kent Formu Seminerlerinde, 2016, İTÜ.

Şekil 5. Prof. Conzen Kent Formu Seminerlerinde, 2016, İTÜ.

EK: Türkiye’de planlama araçları açısından yasal zeminde desteklenen ve çokça da eleştirilen bir standartlaşma durumu görülmektedir. Ancak farklı kültürlerin etkisiyle oluşmuş farklı kentsel dokular söz konusu; doğudan batıya, kuzeyden güneye her bölgenin farklı coğrafi kültürel ve kentleşme özellikle mevcutken bu tarz bir standartlaşma mekânın kendine has ruhunu, karakterini kaybetmesine yol açıyor. Bu bağlamda sormak isterim fikrinizi; imar planlarına, koruma planlarına ya da kentsel tasarım projelerine

yansıtılabilecek sorunlar ve kentsel morfoloji araştırmacılarının temel problemleri nelerdir?

MPC: Öncelikle belirtmem gerekir ki bir coğrafyacı olarak tasarım yapmıyorum, dolayısıyla oturup tasarımcıları veya ilgili yönetimleri eleştirmek bana düşmez. Bu standartlaşma elbette büyük bir mesele ama mimarlık ve planlama sektöründeki profesyonelleri ve bu alandaki uluslararası gidişatı sorumlu tutamazsınız. Evet, standartlaşma gerçekten kötü ürünler çıkarabilmektedir. Bir diğer yanıyla ise bu tarz yaklaşımlar en iyi uygulamaya ulaşmak için bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Yani, bugünlerde hepimiz en işe yarar kullanım için en iyi uygulamaya ulaşmaya çalışıyoruz kendi alanlarımızda; fakat endişelendiğim bir nokta var. Örneğin, Guangzhou 20 sene içinde tüm geleneksel mahallerini kaybederek New York’a benzeyecek ve kentteki mevcut sektörler de burada yeni sektörlerin hayata geçmesiyle değişmiş olacak. Bu standartlaşmanın kötü bir izi olarak yer alırken, eğer standartlaşmaların bir kontrolü ve dengesi olmazsa, herhangi bir kırılma, şehir dinamikleri ve kültüründen beslenen bir değişme de olmayacaktır. Hatta haritalara bakıp da kimsenin gezip görmek dahi istemeyeceği, biçimsel olarak homojen kentler oluşmaya başlayacaktır. İnsanlar gezmek dahil istemeyerek, zaten bunun gibi birçok yer gördüm, diyecekler. Dolayısıyla, standartlaşmanın bu yönü ciddi bir problem olarak ele alınabilir.

Koruma alanına gelirse, bu konuda tam olarak nasıl düşünmeli bilemiyorum. Çünkü Şanghay’da bir araştırmam için literatür taraması yaparken dikkat etmiş-

tim; yoğunlukla hükümet tarafından yetkilendirilmiş bir Fransız şirketinin çalışmaları mevcuttu kentle ilgili. Atıl kalmış sanayi alanını gerçekten ilginç bir şekilde 20. yy Çin tarihinin parçası olarak müzeleştirmeye çalışıyorlardı; yani görsel bir bellek oluşturmaktaydılar. Bilirsiniz, UNESCO projelerinde korumaya alınan miras alanı, tüm hikayesiyle ve tarihiyle korunmaya çalışılmaktadır. Ancak koruma değil de belleği silme işi olunca, şehrin yine aynı şekilde tarihini de hafızalardan yıkmak mümkündür. Mesela, Batı Almanyalılar şu sıralar Doğu Almanya'nın Sovyet dönemi kent formunu silmekle oldukça meşguller ve bunun yanlış olduğunu dile getiren, sadece Sovyet sistemini ve izlerini sevmediğimiz için emperyalist bir tutumla bu dönem hiç yaşanmamış gibi davranıyoruz, diyebilen az sayıda Alman akademisyen var. Belki burada sizlerin deneyimleriyle de bazı paralellikler vardır. Bu sebeple, konuyu koruma bakış açısından ele alınca üzerinde durabileceğim nokta, politika-

cular ve kamusal bellek için kentin fiziksel dokusunda tarihi bir kısmının zenginliğinin kapsayıcı açıdan okunması mühim olduğudur.

EK: Son olarak, İstanbul hakkındaki ilk izlenimlerinizi merak ediyoruz. Son bir haftadır kent morfolojisi seminerleri için buradasınız. Birçok önemli noktaya değindiniz ancak gördüğünüz kadarıyla İstanbul'un kültürü ve tarihi ile ilgili düşüncelerinizi paylaşabilir misiniz?

MPC: Kendime 20 sene önce buraya gelmediğim için kızıyorum. Çok ilgi çekici bir yer İstanbul; sadece bir ayımı burada geçirmek bu şehri tanımak için iyi bir başlangıç olurdu.

Tarihi Yarımada'yı gezme fırsatım olması beni mutlu etti. Haritalarından okuduğum kadarıyla, çeper kuşak alanı olarak tahmin ettiğim Surlara gideceğim zaman, çevrede bir çeper kuşak belirtisi olarak yeşil alanları görmek bir araştırmacı olarak beni sevindirdi.

Şekil 6. Prof. Conzen ve Kent Formu Seminerleri yardımcı ekibi, 2016, İTÜ.

Bunların dışında şehirde grafiti sayısı da oldukça az; bu da dikkatimi çekti. Avrupa ve Amerika'daki şehirlerde ne kadar çok olduğunu görünce oldukça çalışmıştım. Bir de otobüse binemedim; bir sonraki ziyaretimde uzun bir otobüs turu iyi olacak. Ancak, metro, vapur ve diğer ulaşım kanallarıyla gezmek gerçekten heyecan vericiydi.

Son olarak, bazı şehirler büyük su lekeleriyle tanımlanmış ayrı birer güzellik taşıyor. Chicago'yu da bu sebeple seviyorum sanırım; büyük bir gölümüz var ve ulaşım amaçlı da kullanıyoruz. İstanbul'da da böyle görünüyor; su kentin biçimini etkileyen önemli bir faktör. Tarihsel derinliği olan eski şehirlerle ve bu şehirlerin sokaklarıyla gerçekten ilgileniyorum. İstanbul da tarihsel derinliği olan bir şehirleşmenin açıkça harika bir örneği; bu sebeple üzerimde oldukça olumlu etkiler bıraktı.

EK: Güzel düşüncelerinizi duymak bizleri sevindirdi Prof. Conzen. Cevaplarınız için tekrar teşekkür ederiz.

ASK: Ziyaretiniz ve bir haftadır sunduğunuz değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim ben de.

MPC: Sizlerin nazik ilgisi için ben teşekkür ederim. Kentsel morfoloji alanında Türkiye'de çalışan pek çok değerli araştırmacıyı ve araştırmacı adayını tanıyabildiğim ve tarih dolu bir şehir geç de olsa görebilmemi sağlayan bir davet oldu.

Görsel Kaynakça

Şekil 1, Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6, Ezgi Küçük fotoğraf arşivi.

Şekil 2, Whitehand (1972), *Building cycles and the spatial pattern of urban growth*, Transactions of the Institute of British Geographers v.56.

Şekil 3, Conzen (2009), *How cities internalize their former urban fringes: a cross-cultural comparison*, Urban Morphology v.13.

ÇEVRE

DEĞİŞEN MARMARA DENİZİ VE DEĞİŞEN SU ÜRÜNLERİ

M. Salih Çelikkale* & Nüket Sivri**

Giriş

Marmara Denizi, Türk Boğazlar Sistemi ile *oşinografik* özellikleri bakımından farklı iki denizi birbirine bağlayan özel bir iç denizdir. Çanakkale Boğazı ile Ege ve Akdeniz'e, Süveyş Kanalı ile de Basra Körfezi ve Hint Okyanusu'na kadar ulaşan Marmara Denizi, tüm bu bağlantıları sayesinde zengin bir biyoçeşitliliğe sahiptir. Biyoçeşitliliğin getirdiği kazançlar; sadece türlerle değil, temsil ettikleri ekonomik değerler ve sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkileri ile de yakından ilgilidir. İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı ile oluşan bu ilişki, farklı kökenden su canlılarının girişi - çıkışı ve göçlerinin olması anlamına gelir ki, eko-

sistemi zengin kılan da aslında bu ilişkidir. Marmara Denizi'nin özel ekolojik yapısının oluşmasında diğer bir etken de, sahip olduğu sahil şeridi uzunluğudur. Sahil şeritleri, *euriyök* türlerin kolayca adapte olabileceği ve korunabileceği özel alanlardır. Trakya kısmı 264 km, Anadolu kısmı 663 km ve tüm adalar 262 km olmak üzere toplam 1189 km'ye ulaşan Marmara sahil şeridi, zengin biyoçeşitliliğin oluşabilmesinde doğal alanlar olarak yer almaktadır (Şekil 1). Sadece kıyı şeridi ile değil, Marmara Denizi'ndeki adaların sahillerinde, su ürünleri avcılığına izin verilmediği için korunmaya çalışılan biyoçeşitlilik, son dönemlerde düşük bir ivme ile de olsa olumlu gelişim göstermektedir.

* Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi Kurucu Rektörü

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Çevre Mühendisliği Bölümü

Şekil 1. Marmara Denizi.

Asya ve Avrupa Kıtalarını da birbirine bağlayan, 11352 km² yüzey alanına sahip Marmara Denizi; doğal özellikleri, kıyısız ortamı ve yerleşim alanları açısından en yoğun iç deniz olmasına ilaveten; deniz işletmeciliğindeki aşırı baskı ekosistemi kolaylıkla olumsuz etkilenen yapıdadır. Özellikle Marmara Denizi kuzey şelf alanı, güney kısma oranla kirletici yükleri taşıyan ve barındıran coğrafi konuma sahiptir. Bu alan; hem birçok Avrupa ülkesinin arasından geçen Tuna Nehri ve kuzeyden gelen Dinyeper ve Dinyester nehirleri ve hem de Türkiye'deki nehirlerin bıraktığı atıkların da baskısı altındadır. Bu kirleticiler önce Karadeniz sahil şeridinde ve ardından İstanbul Boğazı ile de Marmara Denizi'ne taşınmaktadır. Tüm şelf alanlarında *sedimentleri* tutacak yapıların eksikliği; alanın kirleticilere daha yoğun maruz kalmasına sebep olmaktadır. Yapılan birçok akademik çalışmada, metal içerikleri açısından sedimentte biriktirme özelliğine sahip şelf alanları belirlenmiş, bu alanlarda canlı çeşitliliğindeki azalmaya dikkat çekilmiştir.

Denizel ortamda iklimsel faktörlerin oluşturduğu etkenler yanında, endüstriyel ve evsel atıklarla ulaşan kirleticilerin, suda var olan biyojeokimyasal döngülerle farklı bileşikler haline geçebilmesi de söz konusudur. Bu durum, diğer denizel

ekosistemlerde olduğu gibi Marmara Denizi'nin de ekolojik yapısını, kirlilik durumunu ve en önemlisi canlı kaynak potansiyelini olumsuz etkilemektedir. Bu girdilerin yıllık neredeyse 5000 ton ağır metal taşıdığı düşünüldüğünde, Marmara Denizi'nin bir kirletici yük baskısı altında olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu yazıda, değişen Marmara Denizi özellikleri ve bu değişime adapte olmaya çalışan türlerin mücadelesi konu edinilmiştir. Var olan biyoçeşitliliğin gün geçtikçe artan baskı karşısındaki çaresizliği ve insanların ilgisizliği ile yok olan değerlere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Özellikle Marmara Denizi için insanların ne kadar duyarlı ve bilinçli olduğunun belirlenmesi, su ürünleri tüketim alışkanlıkları ve su kaynaklarının doğru kullanım bilincinin geliştirilmesi açısından da önemlidir. Bu amaçla sucul kaynaklara bakış açısı ve su kirliliği hakkında bilinç düzeyinin de ortaya konması gerekmektedir.

Değişen Marmara Denizi Özellikleri

Dünya coğrafyasında, özel anlam yüklenen, kıtaları ayıran ve ülkeye ait özel bir iç deniz olan Marmara Denizi, farklı ekolojik özel alanlara, özel yapılaşmalara rağmen, neden beklenen sürdürülebilir ekosistem yapıya sahip değildir? Değişen yapısı ile Marmara Denizi'ni tanımlamak bu sorunun yanıtını da beraberinde getirecektir.

Her ada veya körfez sahili ayrı bir ekolojik yapı, ayrı habitatlar ve ayrı bir biyoçeşitlilik demektir. Bu durum, biyoçeşitlilikte gerek balıkların yayılışı ve gerekse diğer su ürünlerinin yaşam koşulları açısından

önemlidir. Ekosistemdeki yaşam koşulları, yapı ve işleyişin dengesindeki küçük bir sapma, tüm öğelerin ve canlılığın etkilenmesi demektir. Marmara Bölgesi'nde yer alan ve yedisinin Marmara Denizi'nde sahili olan 11 il, çoğunda yerleşim olan 21 ada varlığı düşünüldüğünde, bu denizdeki şehir sahilleri ve ada sahillerinin sucul ekolojik anlamdaki özelliği de belirginleşecektir. Ayrıcalıklı özel ekosistemler olarak tanımlanan haliçler, körfezler (İzmit, Gemlik, Bandırma ve Erdek gibi) ekolojik değişikliğe katkı sağlamaktadır. Bilimsel olarak tanımlanan tüm bu gerçeklikler, özel ekosistemlerde biyoçeşitliliğin lehinde olduğunu ortaya koysa da; Marmara Denizi özelinde durum oldukça farklıdır. Asıl vurgulanması gereken temel nokta da budur; neden ?

Marmara Denizi, Türkiye'nin başlıca sanayi bölgesi, önemli bir ticaret merkezi, tercih edilen turizm alanıdır. Halen tarihsel bütünlüğün korunduğu ve UNESCO Dünya Mirası listesinde seçilmiş kültürel ve doğal varlıkları barındıran benzersiz (unique) bir coğrafi bölgedir (Şekil 2). İki kıtayı birbirine bağlayan konumu ile sıcak denizlere ulaşmayı hedefleyen ülkelerin tercihi eklendiğinde; Marmara Denizi yürütülen aktif deniz taşımacılığı verileri ile İstanbul Boğazı'ndan 10 dakikada bir gemi, 53 dakikada bir tanker geçtiği bir rotaya sahip kilit alandır. Günde yaklaşık 400 bin ton tehlikeli yük taşınan, yıllık yaklaşık 15 bin geminin ulaşımına cevap verecek 35 limanı barındıran Marmara Denizi'nin bu verilerle Dünya'da ilk sıralarda olması beklenen bir sonuçtur. Aşırı taşımacılık yükü olan bölgeye; Uluslararası gemiler tarafından hediye edilen balast suyu ise

yılda yaklaşık 11 milyon tondur, ki suyun içerisinde barınan canlılara ait çeşitlilik düşünüldüğünde, her an Marmara Denizi'ne adapte olabilecek ve dominant hale gelebilecek istilacı tür varlığı tehdit edici olarak düşünülmelidir. Ayrıca bu bölge, çok çeşitli tarımsal ürünlerin *entansif* yetiştirildiği, yani gübreleme ve tarımsal ilaçlama yapılan, yüzeysel suların taşınımı ile denize azotlu ve fosforlu bileşiklerin taşındığı özel bir tarım bölgesidir. Elbette bu akış esnasında, son elli yılda nüfusun *exponansiyel* değişimi ile *antropojenik* atık yükü etkisinden de bahsetmek zorunlu hale gelmiştir. Kent sel yapılaşmanın ve trafiğin yoğunluğu, kırsal kesimden aldığı göç ile birleşmiş, Marmara Denizi şehirlerinde artık çözümü zor sorun haline gelmiştir.

Şekil 2. Türk Boğazlar Sistemi ve aktif taşımacılığın önemi.

Bu denli temel ekolojik sorunlarla karşı karşıya kalan Marmara Denizi; barındırdığı canlı türleri adına artık tercih edilen bir habitat olmaktan çıkmıştır. Göç alan insan popülasyonu kadar, göç eden ve kaybolan türlerin bıraktığı ölü komünitelerle hale gelmiştir. Peki değişen Marmara Denizi gibi su ürünleri de benzer değişimi göstermeli midir?

Marmara Denizi'nin Değişen Su Ürünleri Yapısı

Hızla artan nüfusa paralel olarak, insanoğlunun besin ihtiyacı da artmaktadır. Günümüz insanı besin ihtiyacını gidermek ve beslenme sorunlarını en alt düzeye indirmek için su kaynaklarından en üst düzeyde yararlanmaya çalışmaktadır. Aslında Marmara Denizi, Türkiye balıkçılığı bakımından her dönem önemli bir deniz olma özelliğini sürdürmektedir. Hem kendi bünyesindeki balık popülasyonları, hem de İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı'ndan giren göçmen balıklar, Marmara Denizi için biyoçeşitlilik anlamında ve ulusal boyutta ekonomik değer katmaktadır. Sürecin yönetimi ve sürdürülebilir olması için Marmara Denizi'nin mevcut durumunu korumak ana unsurdur. Marmara Denizi'nin yapısal özellik, biyolojik çeşitlilik ve balıkçılık bakımından Ege (Akdeniz) ile Karadeniz arasında bir geçiş yolu olduğu bilimsel gerçeğine bağlı hareket edilmesi elzemdir. Spesifik Akdeniz türleri hariç, Ege Denizi'ndeki ekonomik bazı balık türlerinin önemli bir kısmı ile Karadeniz'deki türlerin hemen hepsine yakını Marmara Denizi'nde bulunmaktadır. İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı, tanım yerinde ise, bu göçlerde ana gümrük kapılarıdır. Göçmen balık sürülerinin Boğazlardan geçişlerinde, gerek boğazlarda ve gerekse boğaz çevresindeki yoğun avcılık, tüm bu sürdürülebilir yapıyı bozmakta, o türlerin geleceklerini yok etmek anlamı taşımaktadır. Popülasyonu azalan türlerin, bir sonraki döneme döl verebilme şansı tükenmekte ve balık popülasyonları menfi yönden etkilemektedir.

Her ne kadar Marmara Denizi'nde balık komüniteleri içerisinde, 200-250 balık türü bulunduğu bildiriliyorsa da, bunlar içinde ekonomik olarak av veren türlerin sayısı maalesef 40-50 balık türünü aşmamaktadır. Bilimsel olarak tür bolluğunu tanımlamak için kullanılan DA-FOR skalasında, "bir tür eğer %75 ten fazla oranda komünitede bulunuyorsa baskın = çok bol = dominant tür" olarak tanımlanabilmektedir. Kaldı ki, son 50 yılda değişen Marmara Denizi'nde yaşanan olumsuz etkenler değişen su ürünleri kavramını yaşatmaya başlamıştır. Çok bol ya da dominant olan ve yüksek oranda av veren türlerin sayısı artık seyrek hatta nadir olarak tanımlanabilecek 15-20 balık türüne kadar gerilemiştir. Av miktarlarına bağlı olarak da yıldan yıla değişim gösteren türler, ortalama bir değerle yıllık av miktarı açısından; Hamsi (15 bin ton), Sardalya (11 bin ton), İstavrit (5 bin ton), Palamut-Torik (bin ton), Mezgit (bin ton), Lüfer (bin ton), Bakalorya (550 ton), Çaç (450 ton), Tekir (350 ton), Kefal (330 ton), Kolyoz (300 ton), Barbunya (90 ton), diğer Balıklar (1200 ton) olarak sıralanabilir. Çaç; genellikle Azak Denizi'nde avlanan bir balık türü iken, son 10-15 yıl içinde Marmara Denizi'nde de avlanabilen bir tür olarak listeye girmiştir. Bu değişimde, göçmen balıklar, göç etmeyen balık türlerinin ve bu türlerin beslendiği *phytoplanktonik* ve *zooplanktonik* türlerin etkisi de vurgulanmalıdır. Üreme ve beslenme hedefli göçmen balık türleri, özellikle Marmara Denizi ve Karadeniz için ekonomik değere sahip olan türlerdir. Palamut, lüfer, orkinos, uskumru, kolyoz, hamsi, çaça

gibi tanınan birçok balık türü; genellikle *pelajik* ortamlarda yaşamayı tercih eder. İşte bu vertikal deniz ortamında, beslenme, su sıcaklığı balık türlerine ait göçleri etkileyen ana etmenlerdir. Son 50 yılda ise, hem değişen iklimsel koşullar ve hem de artan kirlilik balık göç yollarına ait haritaların da değişmesine neden olmuştur. Değişen Marmara Denizi; değişen su ürünlerini ama temel olarak balık türlerine ait rotaları da değiştirir hale gelmiştir.

Göç etmeyen balıklar, Marmara Denizi'nin ev sahipleri diye tanımlanabilir. Bunların pek çoğu *demersal* balıklardır; mezigit, tekir, barbun, sinarit ve mercan en çok tanınan üyeleridir. Bir kısmı deniz tabanını tercih ederken, tabana yakın su kesimlerinde olanlar veya tabana bağlı beslenmeyi tercih edenler gibi farklı gruplarda olabilirler. Ancak özellikle üreme dönemlerinde serbest su kesimine çıkarak yumurtlamaları ve yavrularının serbest su kesiminde kalması belirgin özelliklerindedir. Belli bir süre serbest su kesiminde kalan yavrular sonrasında taban yaşamına dönerler ve bir diğer üreme dönemine kadar yaşamlarını sürdürürler. Bazen Hamsi gibi küçük göçmenlerin bile, bu sakin deniz tabanına yakın bölgelerdeki su çukurluklarına girdikleri ve birkaç gün geçirdikleri bilinir. Deniz tabanını tercih eden tüm türlerin, insan faaliyetleri sonucunda etkilenen yaşama alanları; av teknelerinde mevcut deniz dibini tarama hedefli teknolojik üstün araçlarla her dönem tahrip edilen ya da yok edilen habitatları elbette tür bolluğunun seyrekleşmesine neden olan ana noktalarıdır. Değişen Marmara Denizi mi, av araçları mı, tür popülasyon-

ları mı tekrar tekrar sorgulamak gerekir. Ama sonuç ne olursa olsun, değişen hep su ürünleri olmaktadır.

Sadece Marmara Bölgesi balıkçıları için değil, diğer bölgelerden o denize giden av filoları bakımından da ayrı bir balıkçılık ekonomisi değeri söz konusudur. Ancak o bölgeye ait av filosu Marmara Denizi av potansiyelini karşılayacak güçte değildir. Zaten, Türkiye balık avcılık filosu için var olmayan deniz alanları sınırlandırılmasına Marmara'da mevcut av teknelerinde mevcut modern teknoloji ile göçmen balıkların hareketlerine bağlı olarak takip imkanı da eklendiğinde, o canlıya bırakın döl verme şansını; yaşama hakkı bile tanınmamaktadır. Yapılan çalışmalar, Türkiye denizlerinde avlanan su ürünleri miktarının 2000 yılından 2014'e kadar geçen süreçte 194 bin 388 ton azaldığını ortaya koymakta; yapılacak avcılık faaliyetlerinin sürdürülebilir olması için mutlaka kota sistemine geçilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Avlanan her balık türü ile, ekosistemde denge halinde olan diğer türlerin sayılarında da değişimlere rastlanmakta; Marmara Denizi giderek sağlıklı hale dönüşmektedir.

Avcılık sezonunun her geçen yıl kısalması, avlanan balık boylarının küçülmesi, av miktarlarındaki düşüş ve stoklardaki azalış ile talep fiyatlarının artması gibi ciddi göstergelerle açıklanmaya çalışılan aslında yok olan türler, fakirleşen biyoçeşitlilik ve hastalanan ekosistemdir. Eksiltelen mekanizma ile Marmara Denizi'nin doğal dengeye ulaşması bu aşamada imkansız hale gelmiştir. Farklı birçok faktörün etkisini ortaya koyan araştırmacılar,

biyoçeşitlilikte gözlenen bu değişikliğin ve stoklardaki azalmanın; aşırı avlanma ve balıkçılık kapasitesi, etkili teknoloji kullanımı, deniz kirliliği, istilacı türler ve kaybolan av araçları başlıkları ile yakından ilgili olduğu vurgusunu yapmaktadır. Balıkçılığın aynı zamanda gelecek nesilleri de korumak ve balık stoklarını bozmadan bilinçli avlamak olduğunu, devlet desteğiyle balıkçı filolarındaki gelişmelerin açık deniz balıkçılığını desteklemek amaçlı değerlendirilmesi gerektiğini de eklemektedirler.

Değişen Beslenme Alışkanlıkları ve Kıyısız Alan Kullanım Bilinci

Su ürünlerinin sindirimi kolay, dengeli beslenmede etkili ve değeri yüksek grupta besin olmaları nedeniyle kaliteli besin ihtiyacının bir kısmının karşılanmasında önemli bir rolü vardır. Bu grupta en çok tüketilen ve tercih edilen de balık çeşitleridir. Üç tarafı denizlerle çevrili, balık çeşitleriyle zengin olan Türkiye’de, balık tüketimi dünya ortalamasının ancak yarısı düzeyindedir. Türkiye’de kişi başına balık eti tüketimi yaklaşık 8 kg/yıl olarak

belirlenmiştir. AB ülkelerinde ve ABD’nde kişi başına balık eti tüketimi sırasıyla 19 kg kişi/yıl ve 28 kg kişi/ yıl olurken, bu miktar Japonya gibi gelişmiş ülkelerde 65,2 kg kişi/yıl, gelişmekte olan ülkelerde (ör: Meksika, Arjantin) ise 13,8 kg kişi/yıl’dır. Türkiye gibi zengin biyoçeşitliliği olan bir ülkenin bu denli farklı tüketimlerinde, beslenme alışkanlıkları ya da bilinç düzeylerinin belirlenmesi ve yorumlanması gerekmektedir.

Bu konuda, Marmara Bölgesi’nin başarılı bir örneklem temsilcisi olarak seçilen İstanbul’un farklı semtlerinde, 2011, 2012 ve 2014 yıllarında, farklı yaş gruplarında 619 bireyle yürütülen anket çalışması sonuçları dikkat çekicidir. Yıllar arasında bireysel alışkanlıklardaki değişimin fark edilmediği ancak bireylerin kıyısız alanları kullanım bilincinin giderek düşük değerler aldığı tespit edilmiştir. Biyoçeşitliliğin korunması gereken bir değer olarak algılanmadığı, ülke ve bölge bazında bir üstünlük göstergesi olduğunun bilinmediği ve en önemlisi sürdürülebilirliği için gerekli tedbirlerin uygulamalarının anlaşılmadığı çalışmanın ana sonuçları olarak belirlenmiştir. Ankete

Şekil 3. Ankete katılanların balık tüketimi oranları (yazar tarafından hazırlanmıştır).

χ^2 p-değeri=0,000

Aşağıdakilerden hangisi sizin tüketim alışkanlıklarınızda daha öncelikli yer alır?

	Hamsi	Midye	Ton Balığı	Alabalık
Akdeniz	16	13	7	7
Karadeniz	313	38	32	35
Ege	33	8	18	13
Marmara	32	11	17	13
Toplam	394	70	74	68

Tablo 1. Beslenme tercihlerinde deniz ürünü ve bölgesi.

katılan tüm bireyler, denizi sadece sportif ve dinlenme amaçlı kullanmaktadır. Maalesef sadece %4,4'lük kısmı denizlerin gerçekten temiz olduğunu düşünmekte; %29,8 i görünüşünün temiz fakat suyun sağlıklı olmadığını, %5,5 i kötü ama suyun kalitesinin sağlıklı olduğunu, %60,4'lük kısmı ise her yönden kirli olduğunu düşündüğünü vurgulamaktadır.

Ankete katılan bireylerde dikkati çeken, çoğunluğun taze deniz balıklarını tercih ettikleri olmuştur (Tablo 1). Deniz ürünlerinin (balık, midye, konserve vb.) sağlıklı olduğunu (%48,9) ve dengeli beslenmek adına (%40) tüketilmesi gerektiğini bilen tüm yaş gruplarında, bireylerin %28,5'i ayda bir, %52,9'u haftada bir, %13,6'sı ise haftada birden fazla deniz ürünü tükettiğini ifade etmiştir (Şekil 3). Aslında Marmara Denizi biyoçeşitliliği diğer türlere ev sahipliği konusunda zengindir. Marmara Denizi'nde ekonomik av değerine sahip olan balık dışında olan su canlılarının başında; kabuklular (Crustacea) alt şubesinden, ön ayaklılar (Dekapoda) takımından olan Karides'ler gelmektedir. Midye, Kalamar, Sübye, Mürekkep Balığı, Ahtapot gibi kafadan

bacaklılar (Cephalopoda) yine önemli av veren canlılardır. Ancak tüketim alışkanlıkları ve farklı önyargılar bu türlerin tüketimini sınırlamaktadır. Hem ürün ve hem de bölge tercihlerinde, yoğun avlanan Hamsi balığının tercihi, bireylerin tür çeşitliliği konusunda bilinçli olmadığını da farklı bir göstergesi olmuştur. Değişen Marmara Denizi'nde yıllık av miktarı, özellikle Hamsi balığı açısından, giderek azalmaktadır. Tüm denizlerimizdeki deniz balıkları avcılığında elde edilen av miktarında son yıllarda önemli düşüşler söz konusudur. Değişimin sadece denizde değil bireylerin beslenme alışkanlıklarında da tespiti sorunun önemini ortaya koymaktadır.

Anket sonuçları genel değerlendirmesinde, toplumun eğitim düzeyinin artmasının deniz ortamını daha çok etkileyeceğini düşünenler, aynı zamanda deniz kirliliğinin etkisinin yüksek olduğunu da düşünenlerdir. Bu aslında kültür seviyesi arttıkça tehlikenin daha ciddiye alındığının ve algılandığının da bir göstergesidir. Bilinç düzeyi yüksek olan bireyler deniz ürünü tüketim nedeni olarak sağlıklı ve dengeli beslenme amacını ortaya koy-

muşlardır. Kabuklu ve kum ürünlerinden kaçınarak kültür balıkları veya diğer deniz ürünlerini konserve veya paket olarak tercih etmektedirler. Bilinçli birey kabul edeceğimiz bu kişiler kaçak ve yasak avlanmanın türlere etkisi olacağını ortaya koymakta ve kimsenin yeteri kadar konuya önem vermediğini ileri sürmektedirler. Sonuçlar; değişen Marmara Denizi konusundaki bilinçlenmenin, konunun her boyutunda kendini ortaya koyabildiğini göstermektedir. Sorun bu bilinçlenmenin okul ve dolayısı ile yaşam çevresi ile de bağımlılık göstermiş olması ve temelde yatan eğitim sorununa çözüm bulunması gerekliliğidir.

Sonuç ve Değerlendirme

Marmara Denizi tüm ülke için olduğu gibi, özellikle çevresindeki iller için büyük bir şanstır. Bu şans; yarattığı farklı ekolojik ve iklimsel koşulları, zengin biyoçeşitliliği, ulusal ve uluslararası trafiğin düzenlenmesinde sağladığı fırsatları ve özellikle “tek” olması ile Marmara Bölgesi insanlarına sunulmuştur. Ancak maalesef Marmara Denizi için bu şans, çevrede oluşan kirliliğe bir depo görevi

görmesi ve kirliliğe dayanma gücünün kalmadığı, toleranssızlık noktasına ulaştığı talihsizlik haline dönüşmüştür. Halen kurtarılabılır konumda olan “bizim denizimiz Marmara” değişen çehresi ile bu şansı sürdürülebilir kılmak için çabalamaktadır. Alınması gereken tedbirler sadece bir denizi değil, değişen su ürünlerini, değişen beslenme alışkanlıkları ve bilinç düzeyini de etkileyecektir.

Eğitimin temel çözüm olduğu tedbirler listesinde, öncelikle Marmara Denizi uluslararası deniz trafiğindeki ana sorunlar üzerinde durulmalı, gerekirse gelecekte bekleyen büyük tehlikeler ortaya konarak konu uluslararası boyutta ele alınmalı ve dünyanın ilgili kuruluşlarının gündemine getirilmelidir. Çeşitli bilimsel platformlarda tartışılmalı, acil ama etkili çözümler üretilmelidir.

Sürdürülebilir su ürünleri avcılığı için gereken sağlıklı kommuniteler yapılması ve popülasyon verilerinin tespiti çalışmaları elzemdir. Hedeflenen av miktarının yüksek olması, ekosistemi olumsuz etkilemekte, kaybolan türler ve bu türlerle beslenen diğer organizmaların kaybına yol açmaktadır. Azalan biyoçeşitlilik

ve sağlıksız ekosistem ile sonuçlanan bu olaylar zincirinin engellenmesi, kota uygulaması, av araçlarının seçiciliklerinin artırılması ve çeşitli modifikasyonların yapılması ile mümkündür. Marmara Denizi'nde konumlanan gelişmiş balıkçı filosunun, açık denizlere ve/veya okyanus avcılığına yönlendirilerek, balık avcılık sahalarının dinlendirilmesi de ayrı bir öneri olarak değerlendirilebilir. Asıl sorun olan denetim mekanizmasının sadece balıkçılık açısından değil, kirlilik, atık kontrolü ve insan başlığı olan her alanda geçerli olmasının sağlanabilmesidir.

Marmara Denizi için değişmeyen özellikler, değişmeyen su ürünleri potansiyeli, azalmayan biyoçeşitlilik ama artan bilinç düzeyi en çok istenen gerçekliktir. Unutulmamalıdır ki, sadece bizim olan Marmara Denizi'ni ne kadar korur ve sahiplenirsek, Marmara Denizi de o oranda karşılığını sunacaktır! Sağlıklı bir Marmara Denizi için...

Görsel Kaynakça

Şekil 1. <http://www.eosnap.com/tag/bosphorus-strait/>

ŒEHİRCİLİK

KENTSEL TARIM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Safiye Altıntaş*

Giriş

Yeryüzü; dünyanın hızla kentleşmesi, artan nüfus, azalan tarım alanları, gıda/besin erişimindeki adaletsizlikler, yoksulluk, endüstriyalizmin çevrenin ve gıdanın bozulmasındaki etkisi, kentleşme ve küreselleşmenin çevreye yansımaları, sürdürülebilir bir kalkınma sağlamanın problemleri ve etkileri, biyo-çeşitliliğin azalması, ekolojik dengenin erozyona uğraması ve insan faaliyetleri sonucunda çevrenin doğal dengesinin hızla bozulması gibi küresel ve yerel düzlemde birçok farklı nedenlerden kaynaklı sorunlar yaşamaktadır. İnsan, çevre/doğa ve toplum ekseninde gelişen bu problemler yumağında kurumsal, bireysel ve toplumsal ölçekte doğal çevrenin bozulma hızını alt seviyelere indirmek için gösterilen gayretler de sorunların çeşitli-

liğine paralel alternatif çözümlere zemin oluşturmaktadır.

21. yüzyılda çevresel ve ekolojik sürdürülebilirliğin kentsel gündelik hayatın bir parçası olarak üretilen alternatif çözümler arasında, kentsel tarım ve bahçecilik öne çıkan örnekler arasındadır. Küresel çevre kullanımına yanıt olarak yerel kent içi imkânlarla kentsel alanlarda uygulanan tarım ya da bahçecilik üretimleri; kentleşme sürecine koşut olarak değerlendirilmelidir. Âlim Arlı'nın (2013)¹ Birleş-

* Marmara Üniversitesi, Küresel Şehirler ve İstanbul Araştırmaları lisans öğrencisi.

¹ Detaylı bilgi için bkz: Yrd. Doç. Dr. Âlim Arlı'nın "1950-2050 Dünya Kentleşme Düzeyleri ve Projeksiyonları" (tablo) <http://alimarli.blogspot.com.tr/2013/01/1950-2050-dunya-kentlesme-duzeyleri-ve.html>

Şekil 1. Meksika'da bir kentsel tarım alanı, 2012.

miş Milletler verilerinden yola çıkarak hazırlanmış olduğu projeksiyona göre 2050'ye gelindiğinde kentleşmenin dünya ölçeğinde %90'ların üzerinde olması bekleniyor. Bu öngörüye göre; 100 yıl önce dünya nüfusunun büyük bir kısmının yaşadığı köy ya da kırsal kasabalar, 2050'de büyük oranda ortadan kalkmış olacak. TÜİK verilerine göre ise 1965 yılında Türkiye'de nüfusun %34.4'ü il ve ilçelerde, %65.6'sı belde ve köylerde yaşamaktadır. 2000 yılında bu oran %64.9'u il ve ilçelerde, %35.1'i de belde ve köylerde şeklindeken 2015 yılına gelindiğinde de nüfusun %92.1'i il ve ilçe merkezlerinde, %7.9'u da belde ve köylerde yaşamaktadır. Dünya ve Türkiye ölçeğinde artan kentleşme oranlarının bizlere göstermiş olduğu; geleneksel tarım yöntemlerine ve çevre sorunlarına yönelik alternatif çözümlerin ancak kentsel habitat düzleminde üretilebileceği yönündedir.

Kalkınma ve çevreyi bütünleştiren, ayrıca ekonomik ve toplumsal paydaşlardan oluşan sürdürülebilir kalkınma düşüncesi; temelde toplumun her düzeyindeki kararların çevreye yansıyan sonuçlarını göz önünde bulundurarak alınması gerektiğine dayanmaktadır. Bu şekilde;

biyo-çeşitliliğe, çevreye zarar veren faaliyetlerin kontrol altına alınmasına ve ormanlar gibi yenilenebilir kaynakların çoğaltılmasına ve geleceğe yönelik yatırımların yapılması olarak bağdaştırılabilir (Marshall, 2009: 706). Günümüzde çevre ve ekolojist politikalar başta olmak üzere ve birçok farklı alanın (mimarlık, kentsel tasarım vb.) temel ilkesi konusunda yer alan sürdürülebilirlik; çevrenin korunmasında ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal eksenlerin de devrede olduğu bir yönerge niteliğindedir. Sürdürülebilirliğin kalkınma gibi politik bir programın yanı sıra gündelik yaşamda, özellikle kentsel alanlarda "sürdürülebilir yaşam"² ilkeleri doğrultusunda alternatif bir "tüketim" alanı da açmaktadır.

Ele alınan bu yazıda da alternatif ekolojik çözümler arasında yer alan kentsel tarım ve bahçeciliğe dair bilgi paylaşımı amaçlanmaktadır. Kentsel sürdürülebilirlik bağlamında İstanbul'daki kentsel tarım ve bahçecilik örneklerinin yer alacağı eldeki çalışmada; konuya dair genel bir perspektif sunulması amaçlanmıştır.

Kentsel Tarım ve Bahçecilik

20. yüzyılın son çeyreğinde popülerleşen ve 21. yüzyılda da uygulama alanını ve felsefi tabanını genişleterek yaygınlaşan; kentsel tarım (urban agriculture) ve kentsel çiftçilik (urban farming) diğer bir ifade ile kent bahçeciliği ya da kent tarımı en genel tanımı ile kent ortamında yapılan tarımsal faaliyetler ve gıda üretimidir. Kentsel tarımı geleneksel ve diğer tarım

2 Türkiye'de 'sürdürülebilir yaşam'la ilgili bilgilerin yer aldığı kitapların yayımlandığı bir yayınevi ve kitapları için bkz: Sineksekiz <http://www.sineksekiz.com/>.

türlerinden ayıran unsular ise aktörlerin özellikleri, yapıldığı alanlar, ekonomik faaliyet türleri, gıda ve gıda dışı ürün kategorileri, üretim sistemi tipleri, ürünün hedefi ve ürün miktarıdır (Tezer ve Solduk, 2012: 37; Ekşi ve Bradley, 2014).

Şekil 2. Fransa'da kentsel tarım örneği, 2012.

Kent içinde ve yakın çevresinde, bahçe ve tarım uygulamaları yapılan yerler; insanların küçük alanlarda, fazla emek harcamadan, ucuz ve güvenli gıda yetiştirebileceği, kentsel alanlarda oluşturulan ekolojik üretim alanlarıdır. Uygulama/ekim alanları arasında; balkon ve teras-

larda saksılarda, ev-apartman bahçelerinde, kentin boş alanlarında, fidanlıklar, çatı üzeri bahçeler, kilerler, gerilla bahçeleri³, hobi bahçeleri, kamusal alanlar, yol kenarları, ahırlar ve kurumsal bahçeler (okullar, hastaneler, fabrikalar) görülmektedir (Şekil 1 ve Şekil 2). Kentin habitatında uygulanan bu üretim faaliyetlerinin temelini yerel üretim oluşturmaktadır. Bu ekolojik üretim tarzının motivasyon kaynakları arasında; gıda güvenliği, iklim değişikliği ile kentsel düzeyde mücadele, kentsel yeniden bölüşüm, doğrudan erişim, çevreye ve sürdürülebilirliğe katkı, sağlıklı ve doğal beslenme trendi, doğal kaynakların yeniden kullanımı, doğaya yakın olma isteği, yeterli beslenme, iş imkanı yaratma, boş zamanların değerlendirilmesi, kentsel alanların üretken kullanımı, ekolojik ayak izinin azaltılması ve enerji tasarrufu en etkin olanlarıdır

³ Terk edilmiş, gözden çıkarılmış ya da tahsisli alanlarda 'illegal' şekilde; bir gecede ilgili alanın çiçeklendirilmesi/yeşillendirilmesi tarzında yapılan bahçecilik.

Yönlendirici Nedenler	Destekleyici Nedenler
» Yeterli, ulaşılabilir ve sağlıklı gıda ihtiyacı	» Uygun toprak özellikleri
» Plansız kentsel yayılmanın kontrolü	» Elverişli iklimsel ve
» Hızlı nüfus artışı	» Meteorolojik koşullar
» İşsizlik & Kentsel yoksulluk	» Tarımsal arazi kullanımı
» Yüksek göç oranı	» Tarımsal üretim miktarı
» Sosyal çatışmalar	» Tarımsal işgücü ve istihdam
» Atık geri dönüşümü/azaltma/yönetimi	» Sosyo-kültürel özellikler
» Kentsel dönüşüm gereksinimi	(kültürel geçmiş, vb.)
» Kentsel rekreasyon alanı ihtiyacı	
» Kentsel biyo-çeşitliliğin korunması	
» Suça eğilimin engellenmesi	

Tablo 1. Kentsel tarımı ortaya çıkaran faktörler (Kaynak: Tezer ve Solduk, 2012: 38)

(Bahçeci, 2012; Tezer ve Solduk, 2012; Ekşi ve Bradley, 2014). Bazı ülkelerde bu motivasyonların dışında yoksulluk, gelir kaynağı ve yerel sorunlar da önemli birer faktör oluşturmaktadır. Ayrıca 1986 yılında Carlo Petrini tarafından yerel ve geleneksel besini ve biyo-çeşitliliği korumak amacıyla başlatılan Slow Food hareketini de alternatif gıda üretiminin motivasyonları arasında saymak mümkündür. Kentsel tarımın motivasyon kaynakları, aynı zamanda kentsel alana yönelik hem fonksiyonel hem de yapısal katkıları nedeniyle yoğun olarak pozitif etkileri bakımında değerlendirilmektedir.

Günümüzde doğaya uygunluk ve tarımda süreklilik yaklaşımlarının temelini yerleşmiş gıda/yerel üretimin oluşturduğu ifade edilirken; konuyla ilgili modern dünyada en bilinen uygulamalar organik tarım ve permakültürdür 4. Permakültür en genel tanımı ile kendine yeten sürdürülebilir yerleşim ve yaşam alanları tasarımıdır (Ekşi ve Bradley, 2014). Kent içi ve yakın çevresinde uygulanan tarımsal ve bahçecilik uygulamalarını da söz konusu bağlamda değerlendirmeyi gerektirmektedir. Dünya ölçeğinde kent bahçeciliği/kentsel tarım uygulamalarının görüldüğü yerlerden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz: Çin/Şanghay, Kanada/Montreal, Küba/Havana, Rusya/Moskova,

4 Kavramın isim babası olarak kabul edilen Bill Mollison, "Bir Tasarımcı Elkitabı" adlı eserinde permakültürü şöyle tanımlamaktadır: Doğal ekosistemlerin çeşitliliğine, istikrarına ve esnekliğine sahip olan tarımsal olarak üretken ekosistemlerin bilinçli tasarımı ve bakımlarının sağlanmasıdır". <http://permacultureturkey.org/nedir/>

Fas/Casablanca Arjantin, Birleşik Krallık, Singapur, Paris, San Francisco, Boston, Tayland, Hindistan, Singapur, Detroit, New York ve İstanbul gibi kentlerde farklı motivasyonlarda ve ölçeklerde görülen çeşitli uygulamalar bulunmaktadır (Şekil 3 ve Şekil 4).

Şekil 3. Gerilla Bahçesi.

Şekil 4. Teras/Çatı Bahçesi.

Şekil 5. Los Angeles'da bir kentsel tarım uygulaması.

Şekil 6. Çin'de kentsel tarım uygulaması.

Dünyada yaklaşık 800 milyon kişinin kent çiftçisi olduğu tahmin edilmektedir. Söz konusu oranla birlikte bazı kentlerin besin ihtiyaçlarının bir kısmının kentsel tarımdan elde ediyor olması; bu uygulamaların kent habitatında sürdürülebilir olduğuna yönelik yaklaşımları desteklemektedir. Örneğin, Singapur sebze ihtiyacının %25'ni kentsel alanlardan üretirken Moskova'da çiftçilikle ilgilenen ailelerin oranı %65'tir. Özellikle 1990'lardan itibaren Birleşmiş Milletler ve ona bağlı kuruluşlar, STK'lar, doğal yaşamı savunan çeşitli gruplar, hatta bazı hükümetler ve yerel yönetimler kent bahçeciliğini/kentsel tarımı desteklemeye başlamıştır (Bahçeci, 2012; Tezer ve Solduk, 2012). Örneğin, Venezuela'da yoksullukla mücadele aracı olarak "kentsel tarım projeleri"ni destekleyerek şehirlerin gıda/sebze ihtiyacının %20'sinin karşılanması yönünde bir politika izlemektedir.

İstanbul'da Kentsel Tarım: Bağ-Bahçe İş'leri

Asırlar öncesine dayanan bostanları, 1940'lı yıllardan itibaren kırdan kente yaşanan yoğun göçle birlikte de facto bir

şekilde gelişen gecekondulaşma sürecinde gecekondu da yaşayanların kente tutunmak ve gündelik ihtiyaçlarını karşılamak kaygısıyla; evlerinin bahçelerinde, yağ tenekelerinin veya yoğurt kaplarının içinde, ortadan ikiye ayrılmış bidonlarda yetiştirilen ya da apartman balkonlarında ve pencere camında saksılarda yetiştirilen domatesler, naneler vd. ürünleri kuşkusuz İstanbul'un ilk 'kentsel tarımı/bahçesi' örnekleri arasındadır.

Modern veya post-modern dönemler olarak nitelendirdiğimiz günümüzde ise farklı motivasyonlarla kent içinde bahçeler ve tarımsal alanlar oluşturulmaktadır. Modern zaman kent bahçeciliği ya da kentsel tarım olarak nitelendirilen bu tür faaliyetler, kentin sebze ve meyve ihtiyacını büyük oranda karşılayacak ölçekte – en azından bugün itibarıyla - değildir. İstanbul'da yaygın olarak en az bir ailenin sebze meyve ihtiyacının önemli bir bölümünü ya da aromatik bitkilerle gündelik kısmi ihtiyaçları karşılayacak şekilde bir üretim söz konusudur. Kentsel tarım, bireysel çabaların yanı sıra büyük oranda uluslararası kuruluşlar tarafından geliştirilen programlar çerçevesinde sivil toplum kuruluşları, merkezi ve yerel yönetimlerin işbirliğiyle yapılmaktadır (Tezer ve Solduk, 2012: 38). Kentlinin doğaya ve doğala dönüşünün yanı sıra kır ve kentin kopmaması olarak da nitelendirilen kent bahçeciliği/kentsel tarım, İstanbul özelinde büyük oranda az sayıdaki bostanlar, bireysel çabalar, çatı/teras bahçeleri, dernek veya platform faaliyetleri çerçevesinde yerel inisiyatiflerle yürütülmektedir.

Şekil 7. Kuzguncuk Bostanı.

Bostanlar

İstanbul'un kentsel belleğinde tarımsal faaliyetler, bahçeler ve bostanlar aracılığı ile farklı ölçeklerde tarihin hemen her döneminde olmuştur. Örneğin, Osmanlı İmparatorluğu döneminde İstanbul'un sosyal ve ekonomik hayatının önemli bir parçası da bostanlar ve bahçelerdir. Kentin sebze ve meyve ihtiyacı kent içi ve çevre/yakın bölgelerdeki bahçe ve bostanlardan karşılanıyordu. Arşiv belgelerinden edinilen bilgilere göre İstanbul'un bostan ve bahçeleri; kentin ihtiyacını karşılayacak şekilde örgütlenen bir yapıya sahip olmuştur (17.yy'da İstanbul'un nüfusu 700bin civarındadır). Bahçelerde yalnızca meyveli ve meyvesiz ağaçlar bulunurken, bostanlarda da meyveden çok sebze bulunmaktadır. Bostanlar genellikle sahiplerinin adları, sebzenin ya da bulunduğu yerin adı ile bilinirmiş. Sur içinde ve dışında olmak üzere kentin farklı bölgelerinde bulunan bostanların ve bahçelerin tam sayısı henüz bilinmemekle birlikte örneğin 18. Yüzyılda Bayrampaşa ve Eyüp bostanlarının sayısı 58 adet olarak belirtilmektedir. Kaynaklarda bostanların yer aldığı bölgelerden bazıları şu şekildedir: Üskü-

dar, Topkapı, Yedikule, Galata ve Hasköy (Bilgin, 2010: 86-93). Yedikule ve Kuzguncuk Bostanları günümüzde öne çıkan örnekler arasında yer almaktadır.

1986 yılına kadar yeşil alan olarak kullanıldıktan sonra 2014 yılında Üsküdar Belediyesinin "Kuzguncuk Bostanı Projesi" kapsamında meydan, tarım ve bahçe alanları, spor ve yürüme alanları gibi rekreasyon uygulamalarını da içeren bir konsept ile 17 dönümlük bir arazi üzerinde yer alan Kuzguncuk Bostanı'nda; biber, patlıcan ve domates tohumlarının yanı sıra meyve ağaçları da ekilmiştir. Buradaki kentsel tarım uygulaması yerel sebze meyve ihtiyacını karşılamaktan çok çocuk ve yaşlılar semt sakinleri ve çeşitli ekolojik dernek faaliyetleri için "hobi bahçesi" hobi bahçesi tarzında bir etkinliğe sahiptir (Üsküdar Belediyesi, 2016). Fatih ilçe belediyesi sınırları içinde yer alan Yedikule Bostanları ise Kuzguncuk'tan farklı olarak kentsel tarım pazarına ürün veren bir yapıda işletilmektedir. Sur içinde 2013 itibariyle ekilebilir bostan arazisi yaklaşık 60 dönüm ve burada 6 bostan bulunmaktadır. Kent bostancılarının ekip biçtiği her bir bostan bir-iki aileyi geçindirmektedir. Yüzyıllara dayanan bostan kültürünün taşıyıcısı olan kent bostancılığının yapıldığı Yedikule Bostanlarında yaklaşık 300 kişi (sur içi-dışı dahil) istihdam edilmektedir. Yıllık yaklaşık 40 ton sebzenin (semizotu, marul, dereotu, pazı, lahana, maydanoz, domates, biber, tere, kuzu kulağı, karnıbahar, patlıcan, mısır, karalahana) üretildiği bu alanda ayrıca 100 meyve ağacından da yıllık yaklaşık 4 ton meyve (incir, dut, nar) üretilmektedir. Bunların çoğu Kocamustafa Paşa, Fatih, Zeytinburnu,

Esenler gibi semt pazarlarına satılmakta, bir kısmı da Kumkapı'daki hale gönderilmektedir. Ayrıca yöre halkı bostanlardan düzenli olarak faydalanmaktadır (Çakmakçı ve Sopov, 2013)5.

Şekil 8. Yedikule Bostanları.

Çatı Bahçeleri-Yeşil Çatılar

Çatı bahçeleri diğer bir adı ile yeşil/bitkilendirilmiş çatılar, üzerinde kendi doğal koşullarında bitki yetiştirilen yerlerdir. İlave bir donanım olmadan binanın enerji performansına, kent ekolojisine ve hava kalitesine katkı sağlayan bu uygulama yöntemi ile çatılarda 10 m'ye kadar ağaç yetiştirmek mümkündür. 20. Yüzyılın başlarında modernist mimar Le Corbusier, çatı bahçelerini kentlerin yeniden kazanacağı gelişme alanlarından biri olarak ön görmüştür. Teknik yetersizliklerden dolayı bu ön görüşü ancak 1960'lı yıllardan itibaren kendini gerçekleştirme fırsatı bulmuştur (Bahadır, 2012). Çatı bahçeleri günümüzde yaygın olarak New York ve Tokyo gibi kentlerde görülmektedir.

Türkiye'de ilk çatı bahçe örneği ise 1988 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmış olan Küçükçiftlik Otoparkıdır. İstanbul'daki diğer uygula-

ma örnekleri arasında ise Şişli/Levent'teki Kanyon AVM (2006), Ümraniye'deki İstanbul Meydan AVM (2008), Beşiktaş/Zincirlikuyu'daki Zorlu Center (2013) ve Küçükçekmece Halkalı Hizmet Binası (2014) öne çıkmaktadır. Mevcut örneklerde de görüldüğü üzere çatı bahçe uygulamaları büyük alışveriş merkezleri, turizm alanlarında ve kamu binalarında peyzaj amaçlı projelerde 'yeşil bina' konsepti çerçevesinde kullanılmaktadır. Yurtdışındaki örnekler arasında ise sıklıkla büyük oteller ve lokantalar kendi sebze ve baharatlarını çatıda yetiştirdiklerine rastlanmaktadır (Bahadır, 2012). İstanbul gibi yoğun yapılaşmanın olduğu kent merkezinde, alışveriş merkezlerinin çatılarında, yeraltı otoparklarının üzerinde çeşitli örneklerin yanında daha kamusal ve sosyal yapıların (sergi merkezleri, üniversite yapıları) çatılarında da bu tip bitkilendirmelere rastlamak mümkündür. Çatı Sanayi ve İş Adamları Derneğinin (ÇATIDER) açıklamalarına göre, 2013 yılında yeşil çatıların sektör içindeki oranı %1'in altındayken, 2015 yılındaki hedef ise %20 olarak belirlenmiştir.

Şekil 9. Zorlu Center, Çatı Bahçe.

5 Fatih Belediyesinin 'Yedikule Rekreasyon Projesi' (2013) kapsamında bostanların bulunduğu alana havuzlu bir park yapılması yönünde girişimler bulunmaktadır. Bu proje uygulamaya geçtiği takdirde bu kentsel tarım alanı yok olacaktır.

Dernekler Aracılığındaki Kent Bahçesi/Kentsel Tarım Uygulama Örnekleri ve Diğerleri

Ekolojik yaşamı destekleme ve bu alanda fiili uygulamalar yapmak üzere bir araya gelenlerin kurduğu ve aktif katılımın sağladığı oluşumlar arasında popüler olanlar; Buğday Derneği (2002), Yeryüzü Derneği (2009) ve Türkiye Permakültür Araştırma Enstitüsü (2010) yer almaktadır. Bu tarz oluşumlar; İstanbul'un çeşitli semtlerinde kent bahçeleri ve üniversitelerin kampüslerinde bostanlar kurarak çeşitli eğitimlerin verildiği, projelerin ve ekim-dikim atölyelerinin uygulandığı, tohum dağıtımı ve değiş-tokuşu, ekolojik yaşam "tüyo"larının paylaşıldığı yeşil toplumsal ağlardır (Şekil 8).

Şekil 10. Etkinlik Afışı.

Bostanlar, bireysel çabalar ve dernekler aracılığında oluşan küçük ölçeklerdeki mevcut kentsel tarım uygulamalarında her şeye rağmen "geleneksel" şekilde

güneş ışığı, toprak ve yerel tohumlar birincil üretim enstrümanlarıdır. Ancak İstanbul'da farklı tarımsal metotlarla üretimin yapıldığı uygulama örnekleri de bulunmaktadır. Söz konusu örneklerden birisinin gerçekleştirildiği yer Ek Biç Ye İç isimli restorandır. 2. İstanbul Tasarım Bienalinde (2014) bir proje olarak doğan ve gördüğü ilgiyle 2015'in son aylarında bir restorana dönüşen Ek Biç Ye İç, kentsel tarım yöntemiyle ekiliyor ve biçtiklerini de müşterilerine yemek olarak sunuyor (Şekil 9). Beyoğlu/Gümüşsuyu'nda bulunan bu restoranda gün ışığı olmadan farklı renklerdeki led ışıklarla ürünler yetiştiriliyor. İlk örneğinin Londra'da görüldüğü bu tarım formatının Türkiye/İstanbul örneğinde ürünler kapalı mekân ve küçük bahçe olmak üzere iki farklı yöntemle yetiştiriliyor. 110 özel ürünün yetiştirildiği bu restoranda, salata ve aromatik otlarda led ışıklar kullanılıyor. Bu ışıklar mavi, pembe ve kırmızı renklerde olup güneşin içindeki hüzmeyi sağlıyor. Kentsel ortamın sunduğu tüm imkânlardan yararlanarak tarım yapma mottosunu benimseyen bu restoran da salata 15 TL'dir. Geleneksel tarım yöntemlerinden farklı bir üretim tekniğinin kullanılması ile elde edilen ürünlerden yapılmış yemeklerin satışa sunulduğu bu mekan; temel motivasyon kaynağı gıda güvenliği ve ekolojik dengenin korunması olan kentsel tarım/bahçe uygulamasında bir "yeşil ekonomi" örneğidir. Kentsel tarım/bahçe; yoksul kesimler için istihdam ve gelir kaynağı

imkânı sağlarken aynı zamanda da farklı sosyo-kültürel ve ekonomik sermayeye sahip kentlilerin farklı yeme-içme alışkanlıklarına ve ekolojik yaşam kültürlerine karşılık verebilmektedir.

Şekil 11. Ek Biç Ye İç Restoranı

Sürekli ve dengeli kalkınma olarak da bağdaştırılan sürdürülebilir kalkınma, özünde; ekonomi, toplum, kültür, eğitim ve çevre arasında kurulması hedeflenen dengenin yeni bir yorumu olarak kabul gördü. Bir değişim süreci ve kalkınma/gelişme olarak nitelendirilen sürdürülebilir kalkınmanın; kaynakların kullanımı, teknolojik gelişmenin yönünün seçilmesi, yatırımların yönlendirilmesi ve kurumsal gereksinimleri karşılamada zenginleştirici olması gerektiği her fırsatta vurgulanmıştır. N. Carter'ın beş başlıkta toplamış olduğu sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkeleri olan; kuşak içi ve kuşaklar arası ekonomik ve toplumsal adalet, demokratik katılım, bütünlük politikası, ihtiyatçılık ilkesi ve planlama da "ideal sürdürülebilir kalkınma"nın adeta manifestosu olmuştur (Keleş, vd., 2012: 175-177).

1992 yılında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı'nda; çevre ve kent kavramları birbirini dışlamayan bir perspektifle vurgulanmıştır. 2008'deki "Avrupa Kentsel Şartı 2: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto" başlığında kabul edilen yeni belgede de sürdürülebilir bir kentsel gelişmeyi sağlamak için kentsel ekolojinin geliştirilmesi hedefi benimsenmiştir (Keleş, vd., 2012: 89-93). İstanbul'un kentsel habitatının geçmişte de izlerinin görüldüğü kentsel tarım uygulamaları ile günümüzdeki modern uygulamaları, 20. yüzyılın ikinci yarısında "evrensel" bir yaklaşımla kabul gören kent ve çevre birlikteliğinin yerel örnekleridir. Yerel üretim ağı içinde kentlerde uygulanan tarımsal faaliyetler bir anlamda; daha az madde ve enerji kullanımı, daha az kirlilik ve atık üretme çabalarının küçük ölçeklerdeki bir dizi örneğine imkân sağlamaktadır. Tüketilen gıdalara ve çevreye karşı artan farkındalık düzeyi çerçevesinde İstanbul'daki örnekler; kentsel tarımın sürdürülebilirlik anlamında "mütevazı" birer örneği niteliğindedir.

Kentsel alandaki sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı sosyal, kültürel, çevresel, ekonomik, yönetsel ve mekânsal boyutları olan çok yönlü bir stratejidir. Kentsel tarım kavramı da sürdürülebilir kentsel politikalar içinde üretken kentsel alanların oluşturulmasına ve kendini besleyen kentlerin yaratılmasına yönelik önemli

stratejilerden biri olarak kabulü ediliyor. Sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanmasında kentsel tarımın bir araç olarak kullanılabilmesi ve İstanbul'un da kentsel tarımı bir politika olarak kullanabilme potansiyeline sahip olduğu yönünde çalışmalar bulunmaktadır (Tezer ve Solduk, 2012). Ayrıca kentsel tarımın, kent-kır ayrışmasına karşı bütünleşmeyi sağlayacak bir çözüm olarak sunulduğu görülmektedir. Özellikle yerel yönetimlerin bölgesel potansiyelleri çerçevesinde oluşturacakları kentsel tarımı destekleyici politikaları ile (halk-hobi-ev bahçeleri vb.) bu süreçteki aktif rolü teşvik edilmiştir. Kentlerin kendi tükettikleri besinleri üretemeyen ve dışa bağımlı yerler olmasına alternatif oluşturarak hane bazlı üretimden yerel-bölgesel bazlı üretime geçişi destekleyici politikaların önümüzdeki yıllarda aratarak devam edeceğini ifade etmek yerinde olacaktır. Bu süreçte İstanbul'da çeşitli tarımsal faaliyetleri ile kendine kentsel tarım alanında ilgi ve politik destek oluşturmaya çalışılmalıdır.

Kaynakça

- Bahçeci, Devin. (Ed.) (2012). Kent Bahçeleri İstanbul Deneyimi, İstanbul: Yeryüzü Derneği Yayınları.
- Bahadır, Özlem. (2010). "Yaşayan Çatılar Kent Vahaları" <http://www.ekoyapidergisi.org/138-ya-sayan-catilar-kent-vahalari.html> (26 Mart 2016 tarihinde erişildi).
- Bilgin, Arif. (2010). "Osmanlı Dönemi İstanbul Bostanları (bir giriş denemesi)", *Yemek ve Kültür* (sayı 20), (86-99), Ankara: Çiya Yay.
- Çakmakçı, Eda ve Sopov, Aleksander. (2013). Yedikule Rekreatyon Uygulama Projesi Sosyal Etki Değerlendirme Raporu, <https://www.dropbox.com/s/vb2h129b64tf25o/YedikuleKBG-Sosyal-Etki-Raporu-18Temmuz2013.pdf>
- Deviren, Senem, A. (2012). "Kentsel Tarım Potansiyeli: İstanbul ve Saraybosna", *Kentli Dergisi* içinde (44-51), Bursa: BŞB Yay.
- Ekşi, Mert ve Rowe, Bradley, D. (2014). Bitkilendirilmiş Çatı Sistemleri ve Kentsel Tarım Olanakları, 7. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu bildirisi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Gönel, D., Feride. (2002). "Globleleşen Dünyada (nasıl bir) Sürdürülebilir Kalkınma", *Birikim* (sayı 158) (72-80).
- Keleş, Ruşen vd. (2015). *Çevre Politikası* (8. Baskı), Ankara: İmge.
- Mazlum, C., Semra. (2009). "Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Küresel İklim Değişikliği ve Yerel Yönetim Politikaları" *Kamuda Sosyal Politika* (sayı 9) (51-54).
- Marshall, Gordon. (2009). *Çevre, Sosyoloji sözlüğü* içinde (115-116), (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürçü, Ankara: Bilim ve Sanat.
- Marshall, G. (2009). *Sürdürülebilir Kalkınma, Sosyoloji sözlüğü* içinde (705-706), (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürçü, Ankara: Bilim ve Sanat.
- Marshall, G. (2009). *Ekoloji, Sosyoloji sözlüğü* içinde (175-176), (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürçü, Ankara: Bilim ve Sanat.
- Tezer, Azime ve Solduk, B., Behice. (2012). "İstanbul Metropolitan Alanın Sürdürülebilir Kentsel Gelişiminde: Kentsel Tarım Potansiyeli", *Kentli Dergisi* (sayı 7) içinde (36-41), Bursa: BŞB Yay.
- Toptancı, Cemal. (2012). *Ekoloji, Çevre ve Şehircilik Bilim ve Mevzuat Terimleri Sözlüğü* içinde (149), İstanbul Matbaacılık.
- Kent bahçeciliği <https://gaiadergi.com/kent-bahceciligi-kendi-tarlaniz-her-yerde/>
- Tarımda yeni trend: kentsel çiftçilik <http://www.tarimdunyasi.net/?p=3956>
- Kentsel tarım alanları yok edilirken; Gümüşdere <http://www.yesilist.com/cms.php?id=1195>
- <http://www.bugday.org/portal/index.php>
- Şehir tarımı-bahçeciliği <http://permakulturplatformu.org/sehir/sehir-tarimi-bahceciligi/>
- Kentin Çatısında Bahçe <http://plusmanual.com/kentin-catisinda-bahce-uretken-peyzajlar-ve-cati-bahceleri/>
- <http://alimarli.blogspot.com.tr/2013/01/1950-2050-dunya-kentlesme-duzeyleri-ve.html>

22. <http://www.tuik.gov.tr/Start.do;jsessionid=K-y2JWYqQHJQpB8JjbgPrttXPhYv7NtXbQS1B-83n5xy9bh4zpRJWcl-367917440>
23. <http://www.yeryuzudernegi.org/projedetay.php?id=38>
24. <http://permacultureturkey.org/>
25. "Bitkilendirilmiş çatılar desteklenmeli" <http://www.tokihaber.com.tr/bitkilendirilmis-catilar-desteklenmeli/>
26. (26 Mart 2016 tarihinde erişildi).
27. "Zorlu Center'a Bir Ödül Daha" <http://www.emlakbulten.com/zorlu-centera-bir-odul-daha/> (26 Mart 2016 tarihinde erişildi).
28. "Kentın Çatısında Bahçe/Üretken Peyzajlar ve Çatı Bahçeleri" <http://plusmanual.com/kentin-catisinda-bahce-uretken-peyzajlar-ve-cati-bahceleri/> (26 Mart 2016 tarihinde erişildi).

Görsel Kaynakça

Şekil 1. Wikipedia/ENG

Şekil 2. http://www.greenphonebooth.com/2012_07_01_archive.html

Şekil 3. <http://www.arkitera.com/haber/13096/gerilla-bahceleri>

Şekil 4. <http://www.emlakrotasi.com/haber/ihale/catida-meyve-yetistirmenin-yontemini-sunuyor>

Şekil 5. <http://www.nytimes.com/2009/06/17/dining/17roof.html>

Şekil 6. http://www.chinadaily.com.cn/business/2014-09/15/content_18600914.htm

Şekil 7. Üsküdar Belediyesi, <https://www.uskudar.bel.tr/tr>

Şekil 8. <http://www.atlasdergisi.com/dergide-bu-ay/editor-tarihi-gommek.html>

Şekil 9. <http://www.emlakmetrekare.com/2015/02/24/insaat-sektorunde-yeni-trend-yesil-catilar/>

Şekil 10. <http://www.yeryuzudernegi.org/projedetay.php?id=47>

Şekil 11. <http://www.gazetevatan.com/bu-restoranda-tarim-yapiliyor-891604-pazar-vatan/>

SÖYLEŒİ

GİRONA'DA KENTSEL TARIM

Röportaj:
Dalya Hazar*

Şekil 1. Santa Eugenia Belediyesi Parselleri

Alan: Santa Eugenia Belediyesi Parselleri

Tarih: Şubat, 2016

Röportaj: Christian Geis, Tekniker,
Santa Eugenia Belediyesi, Park ve Bah-
çeler Müdürlüğü, cgeis@ajgirona.cat

Ferran Mier, Santa Eugenia Sakini

Signor Francesco, Santa Eugenia Sakini
ve Kent Bahçecisi

Hortes Municipals de Santa Eugenia, Gi-rona'da bulunan müşterek bahçelerden (common garden) biri. Bu tür alanlar Katalonya'da hemen her belediyede en az bir tane olmakla birlikte, İspanya'nın genelinde yaygın. Özel ve kamusal par-selleri içinde barındırıyor ve üretilen ürünler pazarlarda ya da alanda satılıyor. Santa Eugenia kent bahçesi, nehrin kenarında bulunuyor, tarihsel süreç içeri-sinde tarım parseli olma özelliğini koru-yor ve nehir ile şehir arasında bir tampon bölge (buffer zone) oluşturuyor. Bir kent sakini olan Ferran Mier yardımıyla keş-fettiğim alana iki ziyaret yapıyorum ve ikincisinde Santa Eugenia Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğünde çalışan ve bu bahçeden sorumlu olan tekniker Christian Geis ile alanda bir röportaj gerçekleştiriyorum. Christian Geis, bu bahçenin ve sulama kanallarının altya-

* İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Araştırma Görevlisi

pısıyla, bakım ve temizliğiyle ilgileniyor. Alanda, suyu doğal yolla temizlemek için oluşturulmuş iki yapay göl bulunmakta. Aynı zamanda bir kamusal alan, kent parkı ve parkuru olarak da kullanılıyor.

Kısaltmalar:

DH (Dalya Hazar),

CG (Christian Geis)

DH: Belediyenin kentsel tarım projesi nasıl başladı?

CG: Bu proje aslında ekonomik değil sosyal temelli bir proje olarak başladı ancak zamanla kentte yaşayanlar için alternatif bir ekonomiye dönüştü. Özellikle 2008 ekonomik krizi döneminde bu tür alanlar İspanya'da trend oldu (mimetic effect) ve bu alan bölgeye ekonomik anlamda destek oldu. O zamandan beri daha yoğun olarak kullanılıyor. Alanda belediyenin tarım ruhsatı var ve eski evler var, 10 yıl önce hepsi özel mülkiyetti. 2 yıl önce belediye alanın %40'ını çoğu özel mülkiyetten kiralamak suretiyle aldı. Bölgeye talep çok yoğun değildi, özellikle kriz dönemlerinde talep artıyor. Bir belediye tarım parselinin yıllık fiyatı 60 Euro. Kişi, ürettiği ürünü tüketebiliyor. Dışarıya satışı aslında yasak ancak tarafımızca engellenmiyor çünkü kontrol edemiyoruz. Belediyeye başvurarak, gerekli koşulları sağlama durumunda parsel sahibi olunabiliyor. Bölgeye çok yakın rüzgar enerji santralleri var, sulama suyu, yapay göller ve biyolojik arıtma sayesinde temizleniyor.

DH: Tüm alan ve minimum / maksimum parsel büyüklükleri nelerdir?

CG: Belediyenin kontrolünde olan alan 40 acre (16 ha.) ve diğer belediye sınırının da kapsadığı tüm tarım alanları 100 acre (40 ha.). En küçük parsel büyüklüğümüz 50 m², en büyük parsel büyüklüğümüz 300 m², fakat minimum ve maksimum sınırlamamız yok. Bir sınırlama olup olmaması belediyelere bağlı. Bazı belediyeler ürün tiplerinde ve parsel büyüklüklerinde kotalar koyabiliyor.

DH: Alandaki özel ve kamu mülkiyetleri dağılımı ve ortak alanların organizasyonunu nasıl (kooperatif vb.)?

CG: Belediyenin kiralamış olduğu, lejantta pembe renkte gösterilen alanlardaki toplam parsel sayısı 303, özel parsel sayısı konusunda bir bilgim yok ama alanda çoğunluk özel mülkiyetin. Lejantta turuncuyla gösterilen parseller ise belediyenin kendi mülkü.

Şekil 2. Santa Eugenia Belediyesi Parselleri

DH: Sistem nasıl çalışıyor? Parsel sahibi olacaklar nasıl seçiliyor? Müşterek üretim nasıl yapılıyor? Belediye olarak alandaki kontrolünüz nasıl?

CG: Alanda altyapıyı belediye sağlıyor ve bir de dernek var. Bu alanda parsel sahibi olmak isteyenler önce belediyeye bir

formla başvuruyor, ardından derneğe katılıyor ve biz seçim yaparken dernekten tavsiye alıyoruz. Dernek bu alanda organizasyonu sağlamak için oluşturulmuş, kar amacı gütmeyen bir kolektif oluşum ve üreticileri kapsıyor. Ayrıca parsel sahibi olmak için belediyenin düzenlediği 2-3 saatlik bir eğitime katılma şartı aranıyor. Bunun dışında üretime dair her ay belediye tarafından eğitimler düzenleniyor (10 derslik bir eğitim ile nasıl ekim yapacaklarını öğreniyorlar). Belediye özel arazileri minimum 5 yıllığına kiralarak ürünleri alabiliyor. Özel mülkiyetler alanda kışın seracılık yapıyor, ancak belediye parselleri açık ve tarım araç gereçleri ortak. Belli bir ücret karşılığında (saatte 4 euro) derneğe ait olan ve başında bir yetkilinin bulunduğu büyük makineleri kullanabiliyorlar.

DH: Sizce belediye yönetimi değişirse proje etkilenir mi?

CG: Belediye değişse bile bu alan üzerindeki vizyon değişmeyecektir çünkü gelecek kişilerin ideolojileri de aynı olacaktır. Bu alanın vizyonu politikayla bağımlı değil. Bu alan yıllardır, belki 1000 yıldır tarım alanı olarak kullanılıyor ve gelenekselliği korumak bizim için çok önemli.

DH: Bu alanın imar planı sürecinde halkın katılımı sağlandı mı?

CG: Kent sakinlerinin katıldığı bir süreç olmadı. Ancak imar planı yapılırken, tarım alanlarının ve derenin varlığı göz önüne alındı, kirletici endüstriler getirilmedi. Belediye bu alanı çevreledi, korudu ve altyapı getirdi.

DH: Bu alan için gelecek hedefleri neler? Bu alan kentin ekolojik sürdürülebilirliği için bir olanak olarak görüldü mü / görülüyor mu?

CG: Ekolojik sürdürülebilirlik bu alanın korunmasında temel amaç olmadı. Temel amaç, alanın gelenekselliğini sürdürmek ve tarım özelliğini korumaktı. Tabi bu amaç beraberinde ekolojik sürdürülebilirliği de getirdi. Alanda yasal olan ve bu topraklarda yetişebilen her ürünün üretilmesine izin veriyoruz ve teşvik ediyoruz. Başka belediyelerde sınırlamalar olabiliyor (bir ürünün alanın %50'den fazlasında üretilmemesi sınırı vb.). Katalonya'da her belediyede en az 1 tane common garden alanı bulunmakta. Alana olan ilginin artarak sürmesi temel hedefimiz. İlkokullarımızda çocukların tarımı öğrenmeleri için mutlaka bir ekim parseli bulunuyor. Halkın ilgisi de gittikçe artıyor.

DH: Anladığım kadarıyla alanda tüm altyapıyı belediye sağlıyor, peki özel mülk sahipleri bunun karşılığında belediyeye vergi veriyorlar mı?

CG: Hayır özel mülk sahipleri belediyeye vergi vermeden belediyenin sağladığı imkanlardan faydalanıyorlar. Bu aslında bizim için bir sorun ve belediye meclisinde bu konuda hala görüşmeler yapıyoruz.

DH: Peki, özel bir arazinin halk tarafından izin alınmaksızın işgal edilip, ürün üretildiği ya da kullanıldığı guerilla gardening örnekleri var mı Girona'da?

CG: Evet, Girona'da bu bahsettiğimize benzer en az iki alan var.

DH: İlginiz için çok teşekkür ederim.

CG: Rica ederim, bu benim işim.

Şekil 3. Christian Geis, Dalya Hazar.

Şekil 4. Yapay göl.

Şekil 5. Belediye parselleri.

Şekil 6. Kamusal alanlar ve özel parseller birbirinden çitlerle ayrılıyor.

Şekil 7. Kent bahçesi sıklıkla bisiklet, yürüyüş ve koşu parkuru olarak kullanılıyor.

Şekil 8. Kent bahçesi sıklıkla bisiklet, yürüyüş ve koşu parkuru olarak kullanılıyor.

Şekil 9. Kent bahçesi sıklıkla bisiklet, yürüyüş ve koşu parkuru olarak kullanılıyor.

Şekil 10. Kent sakini Ferran Mier ve alan kullanıcısı Signor Francesco ile sohbet .

Şekil 11. Su kanalları, doğal hayat bilgilendirme ve gözlem noktaları.

Şekil 12. Parsel sınırlarında çit yerine doğal bambu kullanımı teşvik ediliyor.

Şekil 131. Alan kenarından geçen dere.

Şekil 14. Alanda kontrollü sulama sistemi mevcut.

Kaynakça

Url 1 – Girona Belediyesi Parselleri - http://www2.girona.cat/ca/sostenibilitat_hortes

Url 2 – Gerilla Bahçecilik, Girona - <https://xarxahortsgirona.wordpress.com/>

Görsel Kaynakça

Şekil 1 - 14 , Dalya Hazar fotoğraf arşivi.

ENVANTER

ESKİ FİLİSTİN TOPRAKLARINDA OSMANLI VE İSLAM MİMARİ MİRASININ İNCELENMESİ VE ENVANTERLİ TESPİT ÇALIŞMASI

Şimşek Deniz*

İhyader ve Başkanı Sayın Harun Budaklar koordinatörlüğünde 2014/Aralık ayından itibaren çalışmalara başlanmış olup, 8 ocak 2015 tarihinde Filistin heyetinin katılımıyla İstanbul'da konuya yönelik bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya Harun Budaklar, Prof. Rasim Khamasi (Hayfa Üniv.) Milletvekili İbrahim Sarsour, İslami hareketin lideri Şeyh Hammad ve Şeyh Hüseyin katılmışlardır. Görüşmede Eski Filistin'e ait bilhassa Osmanlı Dönemi Tarihi Eserlerin görüntüleri incelenmiş, restorasyon ve onarımlarının nasıl yapılacağı ele alınmıştır. Toplantı neticesi konuyla ilgili teknik bir ekibin oluşturularak Filistin'e gitmesi ve yerinde inceleme yapması kararlaştırılmıştır.

Mimar Şimşek Deniz başkanlığında bir teknik ekip oluşturulmuş ve isimler Filis-

tin tarafına gönderilmiştir. 27 Ocak 2015 tarihinde milletvekili ve ulusal birlik partisi başkanı İbrahim Sarsour bir davet mektubu göndererek heyeti Filistin'e davet etmiştir.

12 Şubat 2015 akşamı Harun Budaklar başkanlığındaki Türk Heyeti Kudüs'e hareket etmiş olup aşağıdaki isimlerden oluşmuştur:

Harun Budak – İhyader Başkanı

Şimşek Deniz – (Y. Mimar-İ.B.B.-S.-S. ZAIM Mimarlık Fak. Öğr. Görevlisi)

Cengiz Erdoğan (Harita Mühendisi-Akropol Mühendislik)

Ömer Dabanlı – (İnşaat Mühendisi-Mimar-Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi-KURAM)

* Yüksek Mimar

Fatih Özbaş – (Kimya Mühendisi-Konservatör- Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi-KURAM)

Şenol Aytürk – (İhyader Gönüllüsü)

Çalışma ekibi 6 gün içinde başta Kudüs olmak üzere, 13 şehre gitmiş, önemli 34 adet tarihi eserin teknik tespitini yapmış ve 22 toplantıya katılmıştır. Bunun yanı sıra çok sayıda tarihi eserin fotoğraf tespitleri yapılmıştır¹.

Teknik tespitler sırasında analitik rölöve ve 3 boyutlu modellemeye dönük kalibrasyonlu fotoğraf makinesi ile çekimler yapılmış, lazer metre ile ölçüler alınmıştır. Ayrıca yapılardan taş ve harç örnekleri alınmış olup konservasyon ve restorasyon laboratuvarında restorasyona yönelik malzeme analiz raporları hazırlanacaktır.

Toplantılarda eski eser uygulamaları için ruhsatın belediyeler tarafından verildiği 1700'den önceki yapılar için de ayrıca kültür bakanlığının onayı gerektiği ifade edilmiştir.

Çalışma heyetimiz büyükelçi ve milletvekilleri tarafından üst düzeyde ağırlanmış ve talepler yetkili kişilerden alınmıştır ayrıntılar il bazında raporda belirtilmiştir. Yine Kudüs'le ilgili çok sayıda tespit ve çalışmanın olduğu ancak eski Filistin'in diğer şehirlerinde çalışmanın ve teknik tespitlerin yapılmadığı bu açıdan çalışmanın önemli olduğu ifade edilmiştir.

Heyetimiz 19 Şubat 2015 Perşembe sabahı Türkiye'ye dönmüştür.

Kudüs

Kudüs'te mescidi aksa ve Kubbetüs Sahrâ'nın bulunduğu ve sınırları itibari ile 144 dönüm alan ve büyük çoğunluğu Osmanlı dönemine ait yapılar ve sorunları incelenmiştir.

Kanuni tarafından yaptırılan ve eski şehri çevreleyen surlar

Babül Amut Kapısı

Sultan Süleyman Sebili

Aşıklar Kubbesi (Selim Dönemi)

Mevlevihane

Afgan Tekkesi

Selahattin Eyyubi Evi

Özbek Tekkesi

Eski Hamam

Mahkeme Yapısı

Eski şehirdeki çeşmeler

Sivil mimarlık örnekleri

Mescid-i Aksa

Kubbetüs Sahrâ

Bayram çavuşun kitaplık içinde bulunan mezarı (50 yıl Mescid'i Aksa imamlığı yapmıştır)

¹ Mimar Sümeyye Gider'in katkılarıyla.

Genel Sorunlar

İsrail'in yaptığı kazı çalışmaları neticesi yapıların deformasyon ve statik sorunları

Taş yüzeylerdeki tuzlanma, peteklenme, kopma ve bitkilenme sorunları

Babül Amut Kapısı ahşap konservasyonu ve tümlemesi

Eski Şehirde bulunan binlerce eski evin bakım ve onarım gerekliliği ve Müslüman yerleşimcilerin maddi durumları bu kapsamda Kudüs Vakıf Konseyi Başkanı El-Azım Salhab 3000 eski evin onarım ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir.

Bölgenin vade Arap anlaşması gereği kontrolün ve izinlerin Ürdün krallığında bulunması

Kitabe bakımları varak ve miksiyon

Yapılan Görüşme ve Toplantılar

Kudüs Vakıf Konseyi Başkanı El-Azım Salhab, Vakıf Yönetim Kurulu Üyeleri ve Mescid-i Aksa baş imamı ile Cuma namazı öncesi toplantı yapılmıştır.

Türkiye'nin yapacağı çalışmalarda Doğu Kudüslülerin kurduğu vakıflarla işbirliği yapması Ürdün'den alınacak izinleri bu vakıfların çözmesi görüşülmüştür.

Müslümanların yaşadığı eski Kudüs evlerinin onarımlarına öncelik verilmesi bu kapsamda TİKA'nın 12 evin projesini hazırladığı ayrıca 28 evin proje ve parasının Suudi Arabistan'dan sağlandığı belirtilmiş 3000 evin onarıma ihtiyacı olduğu ifade edilmiştir. Bu konuda Mes-

cid-i Aksa vakıfları bünyesinde 55 kişilik restorasyon komitesinin mevcut olduğu ifade edilmiştir.

Eski Osmanlı mahkeme binasının vakıf mülkiyetine geçmesi (3 bina 34 oda 3.5 Milyon USD) Yahudilerin eline geçtiği takdirde buradan bir kazı alanı oluşturulacağını söylemişlerdir.

Kudüs Üniversitesi ile ortak çalışarak Eski Hamam'ın onarımı ve okul olarak hizmet vermesi görüşülmüştür.

Silvan Yerleşim Bölgesinin Tahliyesi

1300 Müslüman nüfuslu 77 dönüm alan ve 100 evin bulunduğu bölgenin Yahudilerce Hz. Davut'un eski şehri olduğunu söyleyerek boşaltmak istemeleri güncel ve önemli bir sorun olarak tespit edilmiştir.

Bölge sahipleri ile toplantılar yapılmış ihtiyaç içindeki evler gezilmiştir. Yahudilerin yaptığı imar planına karşılık Müslümanlarda bir imar planı hazırlamış ve meclise sunmuştur. Silvan yerleşim alanında 80 aile reisinin hapisteye olduğu 400 çocuğun bulunduğu ve bir kısım yerleşimcilerin tapusunun bulunmadığı ifade edilmiştir.

Kudüs büyükelçisi Mustafa Sarnıç ve TİKA Kudüs Sorumlusu Bülent Korkmaz ile toplantı yapılmış toplantıya Milletvekili İbrahim Sarsour ve Profesör Rasim Khamaisi de katılmıştır. Kudüs büyükelçiliğimiz batı Şeria, Doğu Kudüs ve Gazze'den sorumludur. Toplantıda yapacağımız teknik çalışma anlatılmış ve destek alınmıştır. Kudüs'te ortak bir workshop yapılması gündeme gelmiştir.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_001																																																								
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3																																																								
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3	ÇEVREYE AYKIRI																																																								
ADI	MESCİDİ AKSA - KIBLE MESCİDİ			YAPTIRAN	ABDÜLMELİK BİN MERVAN	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	EMEVİ DÖNEMİ																																																											
	YAPIM TARİHİ			702	KİTABE	VAR		VAKFIYE																																																												
GENEL TANIM																																																																				
<table border="1"> <tr> <td rowspan="3">KORUMA DURUMU</td> <td>A</td> <td>İYİ</td> <td>TAŞIYICI YAPI</td> <td>☒</td> <td>A</td> <td>DIŞ YAPI</td> <td>☒</td> <td>A</td> <td>ÜST YAPI</td> <td>☒</td> <td>A</td> <td>İÇ YAPI</td> <td>☐</td> <td>A</td> <td>SÜSLEME ELEMANLARI</td> <td>☒</td> <td>RUTUBET</td> <td>☒</td> <td>YOK</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>ORTA</td> <td></td> <td>☐</td> <td>B</td> <td></td> <td>☐</td> <td>B</td> <td></td> <td>☐</td> <td>B</td> <td></td> <td>☐</td> <td>B</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>AZ</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>FENA</td> <td></td> <td>☐</td> <td>C</td> <td></td> <td>☐</td> <td>C</td> <td></td> <td>☐</td> <td>C</td> <td></td> <td>☐</td> <td>C</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>ÖNEMLİ</td> </tr> </table>													KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☒	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒	YOK	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B				AZ	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C				ÖNEMLİ
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☒	A	İÇ YAPI		☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒	YOK																																																
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B			☐	B				AZ																																																	
	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C				ÖNEMLİ																																																		
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF																																																																
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: SÜMEYYE GİDER																																																																
				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ																																																																
				OCAK 2016																																																																
				BUGÜNKÜ SAHİBİ																																																																
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ																																																																
DEPREMDE ZARAR GÖREN YAPI 757 YILINDA ABBASİ HALİFESİ MANSUR TARAFINDAN YENİLENMİŞTİR. HAÇLI SEFERLERİ SIRASINDA ZARAR GÖREN YAPI 1187 YILINDA SELAHADDİN EYYUBİ TARAFINDAN YENİLENMİŞTİR.				ORJİNAL KULLANIM																																																																
1924-27 YILLARI ARASINDA MİMAR KEMALETTİN TARAFINDAN RESTORE EDİLMİŞTİR.				BUGÜNKÜ KULLANIM																																																																
1967 YILINDA FANATİK BİR YAHUDİ TARAFINDAN YAKILARAK TAHRİP EDİLEN YAPI, ONARIMDAN GEÇİRİLEREK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.				ÖNERİLEN KULLANIM																																																																
				TEKNİK BİLGİLER																																																																
				SU																																																																
				ELEKTRİK																																																																
				ISITMA																																																																
				KANALİZASYON																																																																
				VAR																																																																
				VAR																																																																
				YOK																																																																
AYRINTILI TANIM																																																																				
ERKEN İSLAM CAMİ MİMARİSİNİN ÖNEMLİ BİR ÖRNEĞİ OLAN YAPI DİKDÖRTGEN PLANLIDIR. GİRİŞ KISMINDA 7 BÖLÜME AYRILMIŞ BİR GİRİŞ REVAKI MEVCUTTUR. YAPININ PLAN ŞEMASI KIBLE DUVARINA DİK UZANAN SAHİNLARDAN MEYDANA GELMEKTEDİR. ORTA SAHİN VE İKİ YANINDA ÜÇER SAHİN İLE TOPLAM 7 BÖLÜME AYRILMIŞTIR. ORTA SAHİN DİĞERLERİNE GÖRE DAHA GENİŞ VE DAHA YÜKSEKTİR. ORTA SAHİNİN MİHRAB DUVARI İLE BİRLİŞTİĞİ BÖLÜMDE BİR ADET MİHRAP ÖNÜ KUBBESİ YER ALIR.																																																																				
YAYIN DİZİNİ				EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON																																																								
				FOTOĞRAF				☒																																																												
				HARİTA				☐																																																												
				KİTABE				☐																																																												
				VAKFIYE				☐																																																												

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_002									
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3							
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL			ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3							
ADI	KUBBETÜS SAHRA			YAPTIRAN	ABDÜLMELİK BIN MERVAN	YAPAN			ÇEVREYE AYKIRI										
YAPIM TARİHİ				YAPIM TARİHİ	691	KITABE	VAR	MİMARİ ÇAĞI	EMEVLİ DÖNEMİ										
GENEL TANIM																			
SEKİZGEN PLANLI KUBBELİ YAPI İSLAM MİMARİSİNİN İLK KUBBELİ ESERLERİNDİR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☒	A	İÇ YAPI	☒	A	SÜSLEMELERİ	☒	RUTUBET	☒	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B					AZ
	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C					ÖNEMLİ
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF															
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: SÜMEYYE GİDER															
				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ				OCAK 2016											
				BUGÜNKÜ SAHİBİ															
YAPILAN ONARIMLAR								BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ											
YAPININ DIŞ CEPHESİNDEKİ MOZAIK SÜSLEMELER KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİNDE ONARIMDA İZNIK ÇİNİLERİ İLE DEĞİŞTİRİLMİŞTİR.								ORJİNAL KULLANIM				MESCİT							
								BUGÜNKÜ KULLANIM				MESCİT							
								ÖNERİLEN KULLANIM				MESCİT							
TEKNİK BİLGİLER				SU				ELEKTRİK				ISITMA				KANALİZASYON			
				YOK				VAR				YOK				YOK			
AYRINTILI TANIM																			
YAPININ ORTA KISMINDA HZ. MUHAMMED'İN MİRACA ÇIKTIĞI MUALLAK TAŞI MEVCUTTUR. BU TAŞIN ÜZERİNİ ÖRTEN ALTIN RENKLİ LEVHALARLA KAPLI KUBBESİ 20 M ÇAPINDA, 35 M YÜKSEK LİĞİNDİR. YAPI İÇ VE DIŞ MEKANDA KULLANILAN SÜSLEMELER AÇISINDAN DA ÖNEMLİ BİR YER TUTMAKTADIR. KUBBE KASNAĞINI ÇEVRELEYEN KUFİ YAZI İSLAM MİMARİSİNDEKİ EN ESKİ KİTABE OLARAK BİLİNMEKTEDİR. YAPININ 4 ADET GİRİŞİ MEVCUTTUR.																			
YAYIN DİZİNİ				EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON							
				FOTOĞRAF				☒											
				HARİTA				☐											
				KİTABE				☐											
				VAKFIYE				☐											

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_003							
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3							
SOKAK				KADASTRO				ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3								
				PAFTA		ADA		PARSEL		ÇEVREYE AYKIRI									
ADI	UŞŞAKUN NEBİ KUBBESİ (PEYGAMBER AŞIKLARI KUBBESİ)			YAPTIRAN	II. MAHMUT		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19. YY									
				YAPIM TARİHİ	1817		KİTABE		VAKFIYE										
GENEL TANIM																			
DİKDÖRTGEN PLANLI, KESME TAŞ MALZEME İLE KAGIR OLARAK İNŞA EDİLMİŞ KUBBELİ YAPIDIR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☒	A	İÇ YAPI	☒	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B					AZ
	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C					ÖNEMLİ
VAZİYET PLANI										FOTOĞRAF									
GÖZLEMLER										FOTOĞRAF: alaşa-archiv.com									
										FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ									
										BUGÜNKÜ SAHİBİ									
YAPILAN ONARIMLAR										BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ									
										ORJİNAL KULLANIM			KUBBE						
										BUGÜNKÜ KULLANIM			KUBBE						
										ÖNERİLEN KULLANIM			KUBBE						
TEKNİK BİLGİLER										SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON						
										YOK	YOK	YOK	YOK						
AYRINTILI TANIM																			
MESCİDİ AKSAYI ÇEVRELEYEN SURLARI İÇİNDE, KUZEY REVAKI ÜZERİNDEKİ ATEM KAPISININ KARŞISINDA YER ALMAKTADIR. II. MAHMUT TARAFINDAN 1817 YILINDA YAPTIRILAN YAPI İSMİNİ BURADA ZİKİR ÇEKEN SUFİLERDEN ALMAKTADIR. 4 TARAFI AÇIK, SIVRI KEMERLİ VE KUBBELİ YAPILI BİR PLATFORM ÜZERİNDE YER ALIR. KIBLE TARAFINDA BİR ADET TAŞ MIHRAP MEVCUTTUR. GÜNÜMÜZDE NAMAZGAH OLARAK KULLANILMAKTADIR.																			
YAYIN DİZİNİ										EKLER		KURUL KARARLARI		REVİZYON					
										FOTOĞRAF		☒							
										HARİTA		☐							
										KİTABE		☐							
										VAKFIYE		☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_004									
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECEŚİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3							
SOKAK				KADASTRO			ÇEVRESEL		☐ 1	☐ 2	☐ 3								
	PAFTA	ADA	PARSEL				ÇEVREYE AYKIRI												
ADI	SÜLEYMAN ÇEŞMESİ			YAPTIRAN	KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	16. YY- KLASİK OSMANLI										
	YAPIM TARİHİ	1536	KITABE	VAR	VAKFIYE														
GENEL TANIM																			
DÜZGÜN KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ ÇEŞME YAPISI TAŞ SÜSLEMELERİ İLE DİKKAT ÇEKMEKTEDİR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☒	A	İÇ YAPI	☒	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B				AZ	
	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C				ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF															
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: SÜMEYYE GİDER															
				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ															
				BUGÜNKÜ SAHİBİ															
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ															
YAPININ ETRAFINA ŞADIRVAN MUŞLUKLARI YAPILMIŞ OLUP, ZEMİN KOTU YÜKSELTİLMİŞTİR. ÖN CEPHENİN BİR KISMI BUGÜNKÜ ZEMİN KOTUNUN ALTINDA KALMIŞTIR.				ORJİNAL KULLANIM				ÇEŞME											
				BUGÜNKÜ KULLANIM															
				ÖNERİLEN KULLANIM				ÇEŞME											
				TEKNİK BİLGİLER		SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON										
						YOK	YOK	YOK	YOK										
AYRINTILI TANIM																			
MESCİDİ AKSANIN KUZEY REVAKI ÜZERİNDEKİ ATEM KAPISINDAN GİRİŞTE SOL TARAFTA YER ALAN ÇEŞME KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN ZAMANINDA İNŞA EDİLMİŞTİR. DİKDÖRTGEN BİR PLANA SAHİPTİR.																			
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI		REVİZYON											
				FOTOĞRAF		☒													
				HARİTA		☐													
				KITABE		☐													
				VAKFIYE		☐													

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_005											
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ	CADDE	KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3											
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA		PARSEL	ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3										
ADI	YUSUF AĞA KUBBESİ			YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ		YAPAN	ÇEVREYE AYKIRI											
				YAPIM TARİHİ	1681	KİTABE	MİMARİ ÇAĞI	17. YY											
				YAPIM TARİHİ		KİTABE	VAKFIYE												
GENEL TANIM																			
DİKDÖRTGEN PLANLI, KESME TAŞ MALZEME İLE KAGIR OLARAK İNŞA EDİLMİŞ KUBBELİ YAPIDIR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☒	A	İÇ YAPI	☒	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B					AZ
	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C					ÖNEMLİ
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF															
									FOTOĞRAF: alaşa-archiv.com										
GÖZLEMLER																			
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ															
				ORJİNAL KULLANIM					KUBBE										
				BUGÜNKÜ KULLANIM					DANIŞMA MERKEZİ										
				ÖNERİLEN KULLANIM															
				TEKNİK BİLGİLER					SU										
									ELEKTRİK										
									ISITMA										
									KANALİZASYON										
									YOK										
									YOK										
									YOK										
									YOK										
AYRINTILI TANIM																			
YAYIN DİZİNİ			EKLER			KURUL KARARLARI			REVİZYON										
			FOTOĞRAF			☒													
			HARİTA			☐													
			KİTABE			☐													
			VAKFIYE			☐													

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_006									
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECEŚİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3									
SOKAK				KADASTRO			ÇEVRESEL		☐ 1 ☐ 2 ☐ 3										
	PAFTA	ADA	PARSEL				ÇEVREYE AYKIRI												
ADI	ŞEYH BEDERİ ÇEŞMESİ			YAPTIRAN	I. MAHMUT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	18. YY										
				YAPIM TARİHİ	1740	KİTABE		VAKFIYE											
GENEL TANIM																			
DİKDÖRTGEN PLANLI, KESME TAŞ MALZEME İLE KAGİR OLARAK İNŞA EDİLMİŞTİR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜŐT YAPI	☒	A	İÇ YAPI	☒	A	SÜŐLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B				AZ	
	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C				ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF															
											FOTOĞRAF: alařsa-archiv.com								
GÖZLEMLER																			
				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ															
				BUGÜNKÜ SAHİBİ															
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ															
				ORJİNAL KULLANIM			ÇEŞME												
				BUGÜNKÜ KULLANIM			YOK												
				ÖNERİLEN KULLANIM															
				TEKNİK BİLGİLER		SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON										
						YOK	YOK	YOK	YOK										
AYRINTILI TANIM																			
DİKDÖRTGEN PLANLI YAPI 3 BASAMAKLI BİR PLATFORM ÜZERİNDE YER ALIR. TAŞ KUBBESİ MEVCUTTUR. DOĞU CEPHESİ KAPALI DİĞER 3 CEPHESİ AÇIKTIR. ATNALI BİÇİMLİ KEMERLERİ VE OYMALI MERMER SÜTNLARI MEVCUTTUR.																			
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI			REVİZYON										
				FOTOĞRAF		☒													
				HARİTA		☐													
				KİTABE		☐													
				VAKFIYE		☐													

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU							ANIT	ENVANTER NO	FLS_007										
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECESESİ	ANITSAL ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3										
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3										
ADI	ŞEYH HALİL KUBBESİ			YAPTIRAN	I. MAHMUT	YAPAN		ÇEVREYE AYKIRI											
				YAPIM TARİHİ	1700	KİTABE	VAR	MİMARİ ÇAĞI	18. YY										
								VAKFIYE											
GENEL TANIM																			
DİKDÖRTGEN PLANLI, KESME TAŞ MALZEME İLE KAGIR OLARAK İNŞA EDİLMİŞTİR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☒	A	İÇ YAPI	☒	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B				AZ	
	C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C				ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI					FOTOĞRAF														
GÖZLEMLER					FOTOĞRAF														
MESCİDİ AKSA İMAR KOMİSYONU OFİSİ OLARAK KULLANILMAKTADIR.					FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ														
YAPILAN ONARIMLAR					BUGÜNKÜ SAHİBİ														
					BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ														
					ORJİNAL KULLANIM					KUBBE									
					BUGÜNKÜ KULLANIM					OFİS									
					ÖNERİLEN KULLANIM														
					TEKNİK BİLGİLER					SU									
										ELEKTRİK									
										ISITMA									
										KANALİZASYON									
AYRINTILI TANIM																			
DİKDÖRTGEN PLANLI TAŞ YAPI BİR ADET KUBBEYE SAHİPTİR. HER BİR CEPHESİNDE İKİŞER ADER DİKDÖRTGEN PENCERE MEVCUTTUR.GİRİŞ KAPISI ÜZERİNDE KİTABE MEVCUTTUR.																			
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI		REVİZYON											
				FOTOĞRAF		☒													
				HARİTA		☐													
				KİTABE		☐													
				VAKFIYE		☐													

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_010			
ÜLKE ADI	İSRAIL	İLİ	KUDÜS	İLÇESİ		CADDE					KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3
SOKAK				KADASTRO								ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3
				PAFTA		ADA		PARSEL				ÇEVREYE AYKIRI			
ADI	ÖZBEK TEKKESİ			YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI							
				YAPIM TARİHİ		KITABE		VAKFIYE							
GENEL TANIM															
KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ OLAN YAPI İÇ AVLULU, İKİ KATLI OLUP GÜNÜMÜZDE KONUT OLARAK KULLANILMAKTA DİR.															
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒ A	DİŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☒ A	İÇ YAPI	☒ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☒ YOK	
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☐ B		☐ B			☐ AZ		
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☐ C			☐ ÖNEMLİ		
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF											
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: SÜMEYYE GİDER											
KONUT OLARAK KULLANILMAKTA OLAN YAPIDA ŞUBAT 2016 İTİBARI İLE RESTORASYON ÇALIŞMALARI YAPILMAKTA DİR.				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ											
				OCAK 2016											
				BUGÜNKÜ SAHİBİ											
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ											
				ORJİNAL KULLANIM											
				TEKKE											
				BUGÜNKÜ KULLANIM											
				KONUT											
				ÖNERİLEN KULLANIM											
				TEKNİK BİLGİLER											
				SU											
				ELEKTRİK											
				ISITMA											
				KANALİZASYON											
AYRINTILI TANIM															
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI				REVİZYON					
				FOTOĞRAF											
				☒											
				HARİTA											
				☐											
				KITABE											
				☐											
				VAKFIYE											
				☐											

Yafa

Tespiti Yapılan Tarihi Eserler

Yafa'da 1948 yılında 30 olan cami sayısı günümüzde 8'e düşmüştür ve bir mescit kapalı durumdadır. Yafa'da Müslüman Okulu bulunmamaktadır.

En-Nüzhe Camisi: Çatı sorunundan dolayı duvarlarda rutubet mevcuttur.

Osmanlı Dönemi Ebu Nabut Sebili: 2. Mahmut dönemi 1815 tarihli sebilde yapısal ayrılmalar taş yüzeylerde peteklenme ve kopmalar mevcuttur. Ayrıca derz boşalmaları ve bitkilenme yoğundur.

Büyük Mahmudiye Camisi: 1710 tarihlidir. Yafa'nın en büyük ve faal camisi olup iç avlulu ve revaklı plan şemasına sahiptir. Külliye özelliğindeki yapının bir kısmı Osmanlı döneminde şeriat mahkemesi olarak kullanılmıştır. Vakıf dükânları Yahudilerin elindedir.

Saat Kulesi: Filistin'de yapılan Osmanlı dönemi 7 saat kulesinden biridir. Şehrin sembollerinden olup korunmuş durumdadır. 1904 yılında inşa edilmiştir.

Yeni Saray: Saat Kulesi'nin olduğu meydanın yakınında olup bir kısım sütunları korunmuştur. 1948 ihtilalinde şubat ayında bomba ile patlatıldığı ve 70 kişinin şehit olduğu ifade edilmiştir. Türk hükümeti burayı kültür merkezi olarak tasarlamış restorasyonu yine bir Türk firması tarafından yapılmış ancak İsrail Hükümeti izin vermediği için açılışı yapılamamıştır. Anahtarların büyükelçilikte olduğu ifade edilmiştir.

Osmanlı kışlası ve Karakol Yapısı: 2. Mahmut dönemi Osmanlı yapısı olup 5 yıl önce bir İsrail şirketi tarafından satın alınmış olup üzerine kat çıkılarak otel yapılmaktadır.

Seksek Camisi: 1948'den sonra plastik fabrikasına çevrilmiş ancak 5 yıl önce yeniden ibadete açılmıştır. 2 ahşap kapının konservasyonu gerekmektedir.

Denizciler Mescidi: Deniz kıyısında olup 1750 yılında inşa edilmiştir. Cami iyi durumdadır.

Tabya Mescidi: Yafa'nın en eski mescitlerinden olup yapının üzerinde House of Simon yazmaktadır. Son olarak mescit yapısının bir Ermeni tarafından satın alındığı ve cami olmasına izin verilmediği belirtilmiştir. Mescit ve minaresinin restorasyonu gerekmektedir. Yapının içine kilitli olduğu için girilememiştir.

Eski Osmanlı Hamamı: Eski Saray'ın arkasındadır. Kubbesi olmakla birlikte hamamın özgünlüğü niteliksiz eklerle bozulmuştur. Mülkiyetin Yahudilere ait olduğu belirtilmiş ve yapının içine girilememiştir.

Eski Saray Binası: Osmanlı dönemi yönetim binası olup 19. Yüzyılda terkedilmiş ve bir dönem sabun fabrikası olarak kullanılmıştır. Yapı metruk durumda olup önemli bir kısmı zarar görmüştür.

Seleme Mescidi-Yafa'nın üst kısmında yoğun Yahudi yerleşimlerinin arasındadır. Burada bulunan iki sahabe mezarının yok edildiği belirtilmiştir. Çevresindeki sitelerin Müslüman mezarlığı üzerine inşa edildiği ve ölümlerinin kemik-

leri ve mezar taşlarının toplanarak atıldığı ifade edilmiştir. Mescidin yanında bitişik olarak inşa edilmiş yapı 1948'den sonra yapılmış ve bir dönem spor kulübü olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Seleme Mescidi acil onarım gerektiren yapı kapsamındadır.

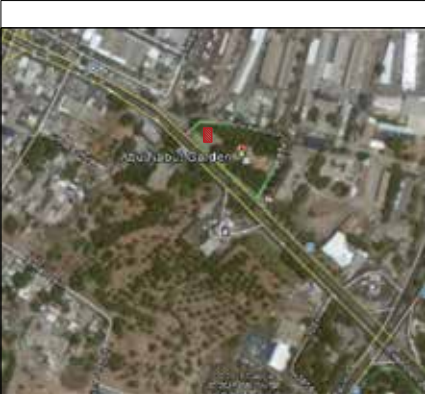

Yapılan Görüşme ve Toplantılar

Yafa'da sabah En-Nüzhe camisinde vakıf ve dernek yetkilileri ile toplantı yapılmıştır. Akşam ise Yafa'nın Acemi mahallesindeki Sanatlar Köprüsü Derneği ziyaret edilmiş, Filistin'in mücadelesi ve çekilen acıları anlatan sahne performansı multivizyondan izlenmiştir. Derneğin amatör ve sanatsal çalışmaları 40 amatör sanatçı tarafından yürütülmekte ve 3,5 saat süren bir sahne gösterisi sunulmaktadır.

Talepler

- » En-Nüzhe Camisi'nin rutubet sorununun çözülmesi ve kubbenin kurşun örtü ile kaplanması
- » Seleme Mescidi'nin onarılarak acilen kurtarılması
- » Büyük Mahmudiye Camisi'nin dış kapısının imalatı
- » Tabya Mescidi'nin cami statüsüne alınması ve restorasyonu
- » Sanatlar Köprüsü Derneğine İslami müze kurulması hususunda yardımcı olunması.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_014		
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	YABA	İLÇESİ		CADDE	DEREKH BEN ZVİ	KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3		
SOKAK	KADASTRO							ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3			
ZVİ HERMAN	PAFTA			ADA	PARSEL			ÇEVREYE AYKIRI						
ADI	EBU NEBUT MUHAMMED PAŞA SEBİLİ			YAPTIRAN	MUHAMMED EBU NABUT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19. YY BAŞI					
	YAPIM TARİHİ			1820	KİTABE	VAR		VAKFIYE						
GENEL TANIM														
1 KATLI, KAGIR VE DİLİMLİ KUBBELİ SEBİL YAPISI BÖLGEYE ÖZGÜ EKLEKTİK BİR MİMARİYE SAHIPTIR.														
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐ A	DIŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☐ A	İÇ YAPI	☐ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒	RUTUBET	☐ YOK
	B	ORTA		☒ B		☐ B		☒ B		☐ B			☐ AZ	
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☐ C			☒ ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAF								
GÖZLEMLER						FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ								
GÜNÜMÜZDE KULLANILMAYAN YAPI TAŞIYICI SİSTEM OLARAK İYİ DURUMDADIR, ARKA CEPHEDE STRÜKTÜREL ÇATLAK MEVCUTTUR. YAPIM TEKNİĞİ, SÜSLEME ÖZELLİKLERİ, KUBBE BİÇİMLENİŞLERİ BAKIMINDAN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAKTADIR.						ŞUBAT 2015								
YAPILAN ONARIMLAR						BUGÜNKÜ SAHİBİ								
YAPILAN ONARIMLAR						BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ								
ÖN CEPHEDEKİ İKİ ADET VE ARKA CEPHEDEKİ 4 ADET PENCERE BOŞLUĞU KAPATILMIŞ, ARKA CEPHEDEKİ GİRİŞ KAPISI DEĞİŞTİRİLMİŞTİR. ARKA VE YAN CEPHELERDE ÇİMENTO ONARIM İZLERİNE RASTLANMIŞTIR.						ORJİNAL KULLANIM								
						SEBİL								
						BUGÜNKÜ KULLANIM								
						İŞLEV YOK								
						ÖNERİLEN KULLANIM								
						SEBİL								
						TEKNİK BİLGİLER		SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON			
								YOK	YOK	YOK	YOK			
AYRINTILI TANIM														
DİKDÖRTGEN PLANLI TEK KATLI YAPININ BEDEN DUVARLARI YIĞMA TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ OLUP KUBBELİ BİR ÇATI ÖRTÜSÜNE SAHIPTIR. YAPININ ÜZERİNİ ÖRTEN 3 ANA KUBBE VE YAPININ DÖRT KÖŞESİNDEKİ SÜTUNLARIN ÜZERİNDE BULUNAN BİRER KUBBE İLE TOPLAM 7 ADET KUBBE BULUNMAKTADIR. ANA KUBBELER SEKİZGEN KASNAKLAR ÜZERİNE OTURMAKTADIR. ÖN CEPHESİNDE KEMERLİ MERMER BEZEMELİ ÇEŞME KISIMININ İKİ YANINDA SONRADAN KAPATILMIŞ OLAN İKİ ADET KEMERLİ PENCERE BOŞLUĞU BULUNMAKTADIR. ARKA CEPHESİNDE GİRİŞ KAPISI İLE BU KAPININ İKİ YANINDA SONRADAN KAPATILMIŞ İKİŞER ADET DİKDÖRTGEN PENCERE YER ALIR. ÇATI VE BEDEN DUVARI ÜZERİNDE BİTKİLENMELER, ARKA CEPHEDE STRÜKTÜREL ÇATLAK MEVCUTTUR.														
YAYIN DİZİNİ				EKLER			KURUL KARARLARI			REVİZYON				
				FOTOĞRAF			☒							
				HARİTA			☐							
				KİTABE			☐							
				VAKFIYE			☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_014
ÜLKE ADI	İSRAIL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		MAHALLE	DEREKH BEN ZVI	KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3
SOKAK VE KAPI NO	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL			ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
ZVİ HERMAN	YAPTIRAN			MUHAMMED EBU NABUT	YAPAN				ÇEVREYE AYKIRI	
ADI	EBU NEBUT MUHAMMED PAŞA SEBİLİ			YAPIM TARİHİ	1820	KITABE	VAR	MİMARİ ÇAĞI	19. YY BAŞI	
VAKFIYE										

FOTOĞRAFLAR

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

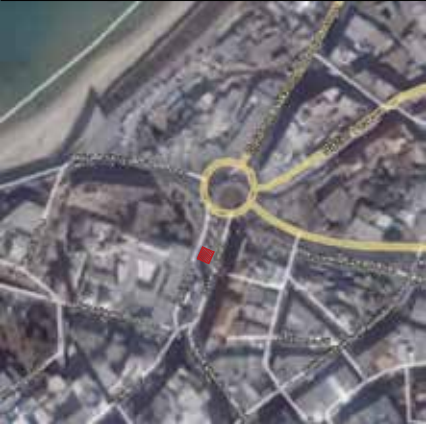

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_015	
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		CADDE	RAZİEL	KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3	
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3	ÇEVREYE AYKIRI	
ADI	YAFSA SAAT KULESİ			YAPTIRAN	II.ABDÜLHAMİT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	20.YY				
	YAPIM TARİHİ			1904	KİTABE			VAKFIYE					
GENEL TANIM													
TAŞ KAGIR TEKNİKLE 3 KATLI, KIRMA ÇATILI OLARAK İNŞA EDİLMİŞ YAPI BÖLGEDEKİ 7 ADET OSMANLI SAAT KULESİNDEN BİRİDİR.													
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒ A	DIŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☒ A	İÇ YAPI	☒ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒ RUTUBET	☒ YOK
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☐ B		☐ B		☐ AZ	
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☐ C		☐ ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF									
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: M.ŞİMŞEK DENİZ									
3 KATLI OLARAK YIĞMA TAŞ TEKNİĞİYLE İNŞA EDİLMİŞ OLAN YAPI SAĞLAM DURUMDADIR.BÜTÜN KATLARA 4 CEPHEDE DE KEMERLİ PENCERELER MEVCUTTUR.ÇATI KISIMINDA İKİ ADET SAAT BULUNMAKTADIR. ŞUBAT 2016 İTİBARIYLA İSRAİLİ KURUMLAR TARAFINDAN YAPILMakta RESTORASYON ÇALIŞMALARI DEVAM ETMEKTEDİR.				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ		ŞUBAT 2015							
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ									
1965 YILINDA SAATLER DEĞİŞTİRİLMİŞ, 2005-06 YILLARINDA ONARIM GÖRMÜŞTÜR.				ORJİNAL KULLANIM		SAAT KULESİ							
				BUGÜNKÜ KULLANIM		SAAT KULESİ							
				ÖNERİLEN KULLANIM		SAAT KULESİ							
				TEKNİK BİLGİLER		SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON	
AYRINTILI TANIM													
SULTAN II. ABDÜLHAMİT'İN TAHTA ÇIKIŞININ 25. YILI ŞEREFİNE YAPILMIŞTIR. DİKDÖRTGEN PLANLI ZEMİN+2 KATLI YAPININ BEDEN DUVARLARI YIĞMA TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ OLUP KIRMA ÇATI ÖRTÜSÜNE SAHİPTİR. 4 CEPHEYE AÇILAN KEMERLİ PENCERELERİ MEVCUTTUR. GİRİŞ KATTA İSE KEMERLİ DEMİR KAPUYA SAHİPTİR. PENCERELER ÜZERİNDE BEZEMELİ DEMİR PARMAKLIKLAR MEVCUTTUR.													
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI		REVİZYON					
				FOTOĞRAF		☒							
				HARİTA		☐							
				KİTABE		☐							
				VAKFIYE		☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU				ANIT		ENVANTER NO		FLS_015	
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		MAHALLE	RAZIEL		
SOKAK VE KAPI NO		KADASTRO		PAFTA		ADA		PARSEL	
ADI	YAFA SAAT KULESİ			YAPTIRAN	II.ABDÜLHAMİT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	20.YY
		YAPIM TARİHİ	1904	KITABE		VAKFIYE			
KORUMA DERECESESİ		ANITSAL		☒ 1		☐ 2		☐ 3	
		ÇEVRESEL		☐ 1		☐ 2		☐ 3	
		ÇEVREYE AYKIRI							

FOTOĞRAFLAR

OCAK 2016

FOTOĞRAF:SÜMEYYE GİDER

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

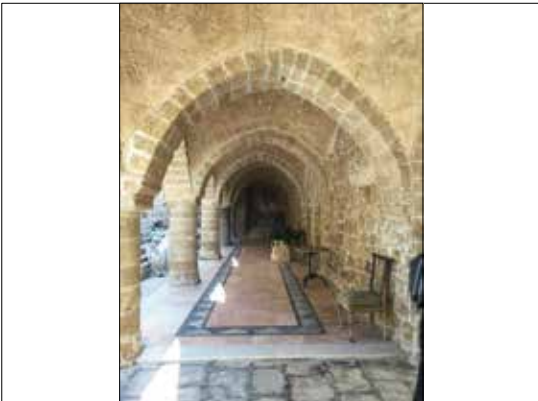

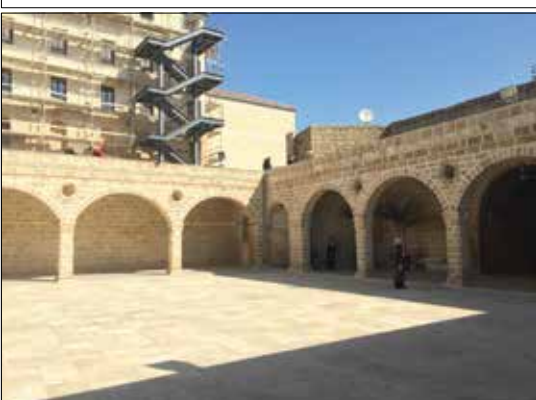

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_016	
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		CADDE	MIFRATS SHLOMO	KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3	
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3	ÇEVREYE AYKIRI	
ADI	MAHMUDIYE CAMİİ(YAFA ULU CAMİİ) VE VAKIF DÜKKANLARI			YAPTIRAN	III.MAHMUT ADINA EBU NABUT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19.YY				
	YAPIM TARİHİ			1812	KİTABE	MEVCUT	VAKFIYE						
GENEL TANIM													
AVLU ETRAFINDA YERLEŞMİŞ BİRİMLERDEN OLUŞAN KÜLLİYE YAPISI TAŞ MALZEME İLE İNŞA EDİLMİŞ OLUP; CAMİ, MEDRESE, KÜTÜPHANE VE DÜKKANLARDAN OLUŞMAKTADIR.													
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒ A	DIŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☒ A	İÇ YAPI	☒ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒ RUTUBET	☒ YOK
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☐ B		☐ B		☐ AZ	
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☐ C		☐ ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF									
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF-SÜMEYYE GİDER									
3 AVLU ETRAFINDA YERLEŞMİŞ CAMİ,KÜTÜPHANE,MEDRESE VE DÜKKANLARDAN OLUŞAN KÜLLİYE YAPISIDIR. YAFANIN EN BÜYÜK VE EN FAAL CAMİSİ OLUP YAPI İÇ AVLULU REVAKLI PLAN ŞEMASINA SAHIPTİR.VAKIF DÜKKANLARI YAHUDİLER TARAFINDAN KULLANILMAKTADIR.				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ				OCAK 2016					
YAPILAN ONARIMLAR				BUGÜNKÜ SAHİBİ				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ					
AVLU ZEMİN DÖŞEME MALZEMESİ DEĞİŞTİRİLMİŞ VE ZEMİN KOTU YÜKSELTİLMİŞTİR. CAMİNİN SON CEMAAT MAHALLİ KEMERLERİ CAM MALZEME İLE KAPATILMIŞTIR.								ORJİNAL KULLANIM		CAMİ			
								BUGÜNKÜ KULLANIM		CAMİ			
								ÖNERİLEN KULLANIM		CAMİ			
				TEKNİK BİLGİLER		SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON	
						VAR		VAR		VAR		VAR	
AYRINTILI TANIM													
MEVCUT YAPI 1812 YILINDA SULTANMAHMUT ADINA DÖNEMİN YAFA VALİSİ MUHAMMET EBU NABUT TARAFINDAN YAPTIRILMIŞTIR. 2 Şİ BÜYÜK BİRİ KÜÇÜK ÜÇ AVLU ETRAFINDA ŞEKİLLENEN YAPININ ZEMİN KATI ÇAPRAZ TONOZLU ÖRTÜYE SAHİP BÖLÜMLERDEN OLUŞMAKTADIR. CAMİ MEKANI ÇAPRAZ TONOZLU 6 BÖLÜMDEN OLUŞAN SON CEMAAT MAHALLİ VE İKİ KUBBELİ HARİM BÖLÜMÜNDEN MEYDANA GELMEKTEDİR.KUBBELERİ SEKİZGEN KAŞNAKLAR ÜZERİNE OTURAN YAPININ İKİ ŞEREFELİ KUBBE İLE ÖRTÜLÜ TAŞ MINARESİMEVCUTTUR. AVLULARA GİRİŞ SAĞLAYAN 4 ADET KAPISI MEVCUTTUR. SIVRİ KEMERLİ ANA GİRİŞ KAPISI İLE KÜLLİYE İÇERİSİNDEKİ DİĞER AŞŞAP KAPILAR ÜZERİNDE BİTKİSEL MOTİFLİ SÜSLEMELER MEVCUTTUR. CAMİNİN YER ALDIĞI ANA AVLUYU ŞADIRVANIN BULUNDUĞU AVLUYA BAĞLAYAN 3 KUBBELİ REVAK KISMININ SOL DUVARINDA YAPIYA AİT KİTABE MEVCUTTUR.AVLUDA AYRICA BİR ADET GÜNEŞ SAATI MEVCUTTUR.													
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI			REVİZYON				
				FOTOĞRAF		☒							
				HARİTA		☐							
				KİTABE		☐							
				VAKFIYE		☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_016
ÜLKE ADI	İSRAIL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		MAHALLE	MİFRATS SHLOMO	KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3
SOKAK VE KAPI NO	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL			ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
									ÇEVREYE AYKIRI	
ADI	MAHMUDİYE CAMİİ(YAFA ULU CAMİİ) VE VAKIF DÜKKANLARI			YAPTIRAN	II. MAHMUT ADINA EBU NABUT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19.YY	
				YAPIM TARİHİ	1812	KITABE	MEVCUT	VAKFIYE		
FOTOĞRAFLAR										
OCAK 2016					FOTOĞRAF:SÜMEYYE GİDER					
OCAK 2016					FOTOĞRAF:SÜMEYYE GİDER					
OCAK 2016					FOTOĞRAF:SÜMEYYE GİDER					

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_016
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		MAHALLE	MİFRATS SHLOMO	
SOKAK VE KAPI NO		KADASTRO				KORUMA DERECESESİ		
		PAFTA	ADA	PARSEL				ANITSAL ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3
								ÇEVRESEL ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
								ÇEVREYE AYKIRI ☐
ADI	MAHMUDIYE CAMİİ(YAFA ULU CAMİİ) VE VAKIF DÜKKANLARI			YAPTIRAN	İL.MAHMUT ADINA EBU NABUT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI
				YAPIM TARİHİ	1812	KITABE	MEVCUT	19.YY
								VAKFIYE
FOTOĞRAFLAR								
OCAK 2016				FOTOĞRAF:SÜMEYYE GİDER				
OCAK 2016				FOTOĞRAF:SÜMEYYE GİDER				
OCAK 2016				FOTOĞRAF:SÜMEYYE GİDER				

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_017	
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		CADDE	MİFRATS SHLOMO	KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3	
SOKAK	KADASTRO						PAFTA	ADA	PARSEL	ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3
ADI	II. MAHMUT SEBİLİ			YAPTIRAN	II. MAHMUT ADINA EBU NABUT		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19.YY			
				YAPIM TARİHİ	1812		KİTABE		VAKFIYE				
GENEL TANIM													
MAHMUDIYE CAMİİ'NE BİTİŞİK OLARAK OSMANLI BAROK TARZINDA İNŞA EDİLMİŞ OLAN SEBİL, PLASTİRLARI VE MERMER SÜSLEMELERİYLE DİKKAT ÇEKMEKTEDİR.													
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒ A	DIŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☒ A	İÇ YAPI	☒ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒ YOK	
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☐ B		☐ B		☐ AZ	
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☐ C		☐ ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF									
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: SÜMEYYE GİDER									
				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ									
				OCAK 2016									
				BUGÜNKÜ SAHİBİ									
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ									
				ORJİNAL KULLANIM									
				SEBİL									
				BUGÜNKÜ KULLANIM									
				SEBİL									
				ÖNERİLEN KULLANIM									
				SEBİL									
				TEKNİK BİLGİLER									
				SU									
				ELEKTRİK									
				ISITMA									
				KANALİZASYON									
				YOK									
AYRINTILI TANIM													
YAYIN DİZİNİ				EKLER			KURUL KARARLARI			REVİZYON			
				FOTOĞRAF			☒						
				HARİTA			☐						
				KİTABE			☐						
				VAKFIYE			☐						

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU							ANIT	ENVANTER NO	FLS_018											
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		CADDE	RAZIEL	KORUMA DERECESESİ	ANITSAL ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3											
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		ÇEVRESEL ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3	ÇEVREYE AYKIRI ☐											
ADI	KIŞLA VE KARAKOL BİNASI			YAPTIRAN	II.MAHMUT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19.YY											
	YAPIM TARİHİ					KİTABE		VAKFIYE												
GENEL TANIM																				
İSRAİLLİ KURUMLAR TARAFINDAN OTEL OLARAK KULLANILMASI PLANLANAN KIŞLA YAPISININ YALNIZCA ZEMİN VE BİRİNCİ KATININ BİR KISMI MEVCUT OLUP, ÜZERİNE KAT İLAVESİ YAPILMAKTADIR.																				
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐	A	DIŞ YAPI	☐	A	ÜST YAPI	☐	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK	☐
	B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B				AZ	☐	
	C	FENA		☒	C		☒	C		☒	C		☒	C				ÖNEMLİ	☐	
VAZİYET PLANI					FOTOĞRAF															
GÖZLEMLER					FOTOĞRAF: SÜMEYYE GİDER															
İSRAİLLİ BİR ŞİRKET TARAFINDAN SATIN ALINARAK OTELFONKSİYONU VERİLECEK OLAN YAPININ TAŞ MALZEME İLE İNŞA EDİLMİŞ OLAN ZEMİN VE BİRİNCİ KATI ÜZERİNE 3 KAT DAHA EKLENMEKTEDİR.					FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ					OCAK 2016										
YAPILAN ONARIMLAR					BUGÜNKÜ SAHİBİ															
					BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ															
					ORJİNAL KULLANIM					KIŞLA VE KARAKOL BİNASI										
					BUGÜNKÜ KULLANIM					OTEL(İNŞA SÜRECİNDE)										
					ÖNERİLEN KULLANIM															
					TEKNİK BİLGİLER					SU ☐ ELEKTRİK ☐ ISITMA ☐ KANALİZASYON ☐										
AYRINTILI TANIM																				
YENİ FONKSİYONA GÖRE KAT EKLEME İŞLEMİ DEVAM EDEN YAPIDA ÖZGÜN YAPIDAN KALAN ZEMİN VE BİRİNCİ KATLARDAKİ KEMERLİ PENCERELER DİKKAT ÇEKMEKTEDİR.																				
YAYIN DİZİNİ					EKLER		KURUL KARARLARI		REVİZYON											
					FOTOĞRAF		☒													
					HARİTA		☐													
					KİTABE		☐													
					VAKFIYE		☐													

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_023					
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		CADDE	MİFRATS SHLOMO	KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3			
SOKAK	KADASTRO						ÇEVRESEL		☐ 1	☐ 2	☐ 3				
	PAFTA	ADA	PARSEL				ÇEVREYE AYKIRI								
ADI	ESKİ SARAY(SARAY-I ATIKA)			YAPTIRAN	MUHAMMED EBU NABUT	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19. YY						
	YAPIM TARİHİ	19. YY	KİTABE					VAKFIYE							
GENEL TANIM															
19. YY OSMANLI SARAY VE YÖNETİM BİNASI OLAN YAPI METRUK DURUMDA OLUP,ÖNEMLİ BİR KISMI ZARAR GÖRMÜŞTÜR.															
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐ A	DIŞ YAPI	☐ A	ÜST YAPI	☐ A	İÇ YAPI	☐ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
	B	ORTA	☒ B	☐ B	☒ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐ B	☐	☐	☐	AZ	
	C	FENA	☐ C	☐ C	☐ C	☒ C	☐ C	☒ C	☐ C	☒ C	☒	☐	☒	ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF											
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF:ŞÜMEYYE GİDER											
KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ OLAN YAPI SİVRİ KEMERLİ PENCERELERİ VE TAŞ SÜSLEMELİ GİRİŞ BÖLÜMÜ İLE DİKKAT ÇEKMEKTEDİR. GÜNÜMÜZDE KULLANILMAYAN YAPI				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ				OCAK 2016							
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ											
1948 İHTİLAL SONRASI SABUN FABRİKASI OLARAK KULLANILMIŞ OLAN YAPI DA BETONARME ONARIM İZLERİNE RASTLANMIŞTIR. ÇATIŞINA BETONARME DÖŞEME YAPILMIŞ OLDUĞU, ANA GİRİŞ KAPISININ BETON DÖKÜLEREK KAPATILDIĞI, YAN CEPHEDEKİ BAZI PENCERE BOŞLUKLARININ DA KAPATILMIŞ OLDUĞU GÖZLEMLENMİŞTİR.				ORJİNAL KULLANIM				YÖNETİM YAPISI							
				BUGÜNKÜ KULLANIM				KULLANIM YOK							
				ÖNERİLEN KULLANIM				MÜZE-KÜLTÜR MERKEZİ							
TEKNİK BİLGİLER				SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON					
				YOK		YOK		YOK		YOK					
AYRINTILI TANIM															
19. YY BOYUNCA OSMANLI SARAY VE YÖNETİM BİNASI OLARAK HİZMET VEREN YAPI,1948 YILINDAN SONRA SABUN FABRİKASINA ÇEVİRİLMİŞTİR. YOLA BAKAN ÖN CEPHESİNDE SOL KISIMDA SİVRİ KEMERLİ GİRİŞ EYVANI MEVCUTTUR. BU KEMERİN ETRAFINDA BİR SIRA DIŞLI SÜSLEME BULUNMAKTADIR.GİRİŞ KAPISI KEMERİ BASIK KEMERLİ OLUŞUP,KAPI BETON İLE KAPATILMIŞ DURUMDADIR. GİRİŞ KAPISI ÜZERİNDE DİKDÖRTGEN PENCERE BOŞLUĞU MEVCUTTUR. ANA CEPHENİN SAĞ TARAFINDA ÜST KISIMDA 3 ADET SİVRİ KEMERLİ PENCERE BOŞLUĞU İLE ALTTA İKİ ADET BASIK KEMERLİ PENCERE BOŞLUĞU BULUNMAKTADIR..PENCERE DOĞRAMALARI MEVCUT OLMAYIP,PENCERE BOŞLUKLARINI BEZEMELİ METAL PARMAKLIKLAR KAPATMAKTADIR. BİR KISMI GÖRÜLEBİLEN KEMERLİ İÇ MEKAN HAKKINDA FAZLA BİLGİ EDİNİLEMEMİŞ,SARAY VE YÖNETİM YAPISININ İNŞA EDİLDİĞİ DÖNEMDE SARAY,HAPİSHANE, POSTA OFİSİ VE HAMAM'DAN İBARET OLDUĞU ÖĞRENİLMİŞTİR.															
YAYIN DİZİNİ			EKLER			KURUL KARARLARI			REVİZYON						
			FOTOĞRAF			☒									
			HARİTA			☐									
			KİTABE			☐									
			VAKFIYE			☐									

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_025												
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	YABA	İLÇESİ	CADDE	KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3												
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA		PARSEL	ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3											
ADI	SELEME MESCİDİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	YAPAN	KİTABE		MİMARİ ÇAĞI	ÇEVREYE AYKIRI												
GENEL TANIM																				
TEK KATLI, TAŞ MALZEME İLE KAGİR OLARAK İNŞA EDİLMİŞ YAPI KUBBE İLE ÖRTÜLÜDÜR.																				
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	İÇ YAPI	A	SÜSLEME ELEMANLARI	RUTUBET	YOK							
	B	ORTA		B		B		B		B			AZ							
	C	FENA	☒	C	☒	C	☒	C	☒	C	☒	☒	ÖNEMLİ							
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAF														
									FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ			ŞUBAT 2015								
									BUGÜNKÜ SAHİBİ											
YAPILAN ONARIMLAR						BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ														
STATİK AÇIDAN SORUNLU OLAN YAPIDA ÇİMENTO ONARIM İZLERİNE RASTLANMIŞTIR.						ORJİNAL KULLANIM			MESCİT											
						BUGÜNKÜ KULLANIM			KULLANIM YOK											
						ÖNERİLEN KULLANIM														
						TEKNİK BİLGİLER			SU			ELEKTRİK			ISITMA			KANALİZASYON		
									YOK			YOK			YOK			YOK		
AYRINTILI TANIM																				
DİKDÖRTGEN PLANLI TAŞ KAGİR YAPININ ÜZERİ KUBBE İLE ÖRTÜLÜDÜR. KUBBE DUVARLARA BİTİŞİK KEMERLER ÜZERİNE OTURMAKTADIR.																				
YAYIN DİZİNİ						EKLER			KURUL KARARLARI			REVİZYON								
						FOTOĞRAF			☒											
						HARİTA			☐											
						KİTABE			☐											
						VAKFIYE			☐											

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_025			
ÜLKE ADI	ISRİL	İLİ	YAFA	İLÇESİ		MAHALLE		KORUMA DERECESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3	
SOKAK VE KAPI NO			KADASTRO						ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3	
			PAFTA		ADA		PARSEL			ÇEVREYE AYKIRI			
ADI	SELEME MESCİDİ			YAPTIRAN		YAPAN			MİMARİ ÇAĞI				
				YAPIM TARİHİ		KITABE		VAKFIYE					
FOTOĞRAFLAR													
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ									
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ									
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ									

Ramle Şehri

Tespiti Yapılan Tarihi Eserler

Beyaz Mescid: Emevi dönemine ait, dik-dörtgen planlı. 1927 depreminde yıkılmış olup, sütunların bir kısmı ayakta olup dış ve iç duvarlar yıkılmış, yapının konturu kaybolmuştur. Cami arsasının altında su sarnıçları bulunmaktadır. Yüksek ve kesme taştan yapılmış minare korunmuştur.

İmam Nesai (muhaddis) Türbesi: 4 duvarı mevcut olup, üst örtü yıkılmıştır.

Türk Hamamı: Çevresindeki dolgularla özgün kot seviyesi değişmiş ve önünden yol geçilerek bütünleşik yapı düzeni bozulmuştur. Kubbe dış konturlar mevcuttur.

Osmanlı Dönemi Mahkeme Yapısı

Bazı kısımlar ayakta olmakla beraber, yapı bütünlüğü kaybolmuştur.

Belediye Binası: Osmanlı dönemine ait olup yapılan eklerle cephe düzeni ve plan şeması değişmiş olup günümüzde şehir müzesi olarak kullanılmaktadır.

Mahkeme Binası: Kısmen ayakta olup, acil müdahale kapsamındadır.

Fatimiler Dönemine Ait Su Düzenegi ve Sarnıç: Su düzenegi zemin seviyesinde sergilenmekte, sarnıç ise Abbasi döneminde yapılmış olup turistik amaçlı kullanılmaktadır.

Yapılan Görüşme ve Toplantılar

Ramle Belediye Başkanı Yoel Lavi ile Belediye binasında toplantı yapılmış, eski eserlerin restorasyonunda iş birliği yapılacak konular görüşülmüştür. Toplantıya Belediye Meclis Üyesi Ebu Ganim de katılmıştır. Belediye Başkanı Yoel Lavi siyaset bulutların üstünde biz bulutların altında çalışalım diyerek Türk Hamamı ve İngiliz Mezarlığı'nın ve Beyaz Mescit altındaki sarnıcın onarımı konusunda ortak çalışabileceklerini ifade etmiş ve yanımıza bir görevli vererek tespit çalışmalarımız sırasında heyetimize yardımcı olmuştur.

Ramle ve çevresindeki yakın şehirlerdeki Müslüman nüfusun eğitim ihtiyacının karşılandığı Hüda Derneği ve okulu yerinde görülerek, Okul Müdürü ve dernek yetkilileri ile bir toplantı gerçekleştirilmiş sınıflar gezilmiş ve öğrencilerle görüşülmüştür. Okulda 16 derslik, 450 öğrenci ve 35 öğretmen bulunmaktadır. Hüda Derneği eğitimin yanı sıra 160 ailenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Okulun ruhsatı her sene yenilenmekte olup yetkililer Yahudi ve Hristiyan okulları için böyle bir zorluğun olmadığını ifade etmişlerdir.

Talepler

- » Tespiti yapılan Osmanlı Eserlerinin ve öncelikle İmam Nesai Türbesi'nin onarılması
- » Ramle şehrindeki Osmanlı Arşiv bilgilerinin araştırılması ve kendileriyle paylaşılması.

- » Okul parseli içindeki 180m²lik ilave inşaat alanı içinde spor salonu, laboratuvar, bilgisayar odası ve kütüphanenin yer alması ve projelendirilerek kaynak sağlanması.
- » Öğrencilere burs verilmesi (1 öğrenci yıllık 1000 USD)
- » Türkiye'deki bir okulla kardeşlik protokolü (imam hatip lisesi olabilir)

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_026		
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	RAMLE	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3		
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3	ÇEVREYE AYKIRI		
ADI	IMAM NESAHİ TÜRBESİ			YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI						
	YAPIM TARİHİ					KİTABE		VAKFIYE						
GENEL TANIM														
4 DUVARI AYAKTA OLUP ÇATI ÖRTÜSÜ YIKILMIŞTIR.														
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐ A	DIŞ YAPI	☐ A	ÜST YAPI	☐ A	İÇ YAPI	☐ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐ YOK
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☐ B		☐ B			☐ AZ	
	C	FENA	☒	☒ C	☒	☒ C	☒	☒ C	☐	☐ C	☒		☒ ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAF								
													GÖZLEMLER	
DİKDÖRTGEN PLANLI YAPININ YALNIZCA DUVARLARI MEVCUTTUR.						ŞUBAT 2015								
YAPILAN ONARIMLAR						BUGÜNKÜ SAHİBİ								
YAPININ KAGIR TAŞ DUVARLARI ÜZERİNDE ÇİMENTO ONARIM İZLERİNE RASTLANMIŞTIR.						BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ								
						ORJİNAL KULLANIM								
						TÜRBE								
						BUGÜNKÜ KULLANIM								
						TÜRBE								
						ÖNERİLEN KULLANIM								
						TÜRBE								
						TEKNİK BİLGİLER								
						SU								
						ELEKTRİK								
						ISITMA								
						KANALİZASYON								
AYRINTILI TANIM														
YAYIN DİZİNİ				EKLER			KURUL KARARLARI			REVİZYON				
				FOTOĞRAF			☒							
				HARİTA			☐							
				KİTABE			☐							
				VAKFIYE			☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_027						
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	RAMLE	İLÇESİ		CADDE	KEHİLAT DETROİT	KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3						
SOKAK	KADASTRO						PAFTA	ADA	PARSEL	ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3					
ADI	RAMLE HAMAMI	YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI		YAPIM TARİHİ		KİTABE		VAKFIYE						
GENEL TANIM																		
KORUMA DURUMU																		
A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐	A	DIŞ YAPI	☐	A	ÜST YAPI	☐	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
B	ORTA		☐	B		☐	B		☐	B		☐	B		☐		AZ	
C	FENA		☒	C		☒	C		☒	C		☐	C		☒		ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF														
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: CENGİZ ERDOĞAN														
ZAMAN İÇERİSİNDE ÇEVRESİNE YAPILAN DOLGULARLA ÖZGÜN KOT SEVİYESİ DEĞİŞMİŞ OLAN YAPI YOL KOTUNDAN AŞAĞIDA KALMIŞ DURUMDADIR. YAPININ BÜTÜNLEŞİK DÜZENİ ÖNÜNDEN GEÇEN YOL İLE BOZULMUŞTUR.				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ				ŞUBAT 2015										
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ														
				ORJİNAL KULLANIM				HAMAM										
				BUGÜNKÜ KULLANIM				KULLANIM YOK										
				ÖNERİLEN KULLANIM				HAMAM-MÜZE										
TEKNİK BİLGİLER				SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON								
				YOK		YOK		YOK		YOK								
AYRINTILI TANIM																		
YAYIN DİZİNİ																		
EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON										
FOTOĞRAF				☒														
HARİTA				☐														
KİTABE				☐														
VAKFIYE				☐														

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_030							
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	RAMLE	İLÇESİ	CADDE	KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3							
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA		PARSEL	ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3						
ADI	OSMANLI YÖNETİM BİNASI			YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ		YAPAN	ÇEVREYE AYKIRI							
GENEL TANIM						MİMARİ ÇAĞI	VAKFIYE								
OSMANLI DÖNEMİ YÖNETİM BİNASI OLAN YAPI GÜNÜMÜZDE İSRAİL ŞEHİR MÜZESİ OLARAK KULLANILMAKTADIR.															
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐ A	DIŞ YAPI	☐ A	ÜST YAPI	☐ A	İÇ YAPI	☐ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
	B	ORTA	☒	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒	☒	☒	AZ	
	C	FENA	☐	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐	☐	☐	ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAF									
									FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ	ŞUBAT 2015					
									BUGÜNKÜ SAHİBİ						
YAPILAN ONARIMLAR						BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ									
YAPININ İKİNCİ KATI DIŞ CEPHESİNE TAŞ KAPLAMA YAPILMIŞTIR. ÇATI ÖRTÜSÜ DEĞİŞTİRİLMİŞTİR.						ORJİNAL KULLANIM			YÖNETİM BİNASI						
						BUGÜNKÜ KULLANIM			ŞEHİR MÜZESİ						
						ÖNERİLEN KULLANIM									
TEKNİK BİLGİLER						SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON						
						VAR	VAR	VAR	VAR						
AYRINTILI TANIM															
İKİ KATLI DİKDÖRTGEN PLANLI YAPI TAŞ MALZEME İLE İNŞA EDİLMİŞTİR. YAPI GENELİNDE SİVRİ KEMERLİ PENCERELER MEVCUTTUR.															
YAYIN DİZİNİ						EKLER			KURUL KARARLARI	REVİZYON					
						FOTOĞRAF	☒								
						HARİTA	☐								
						KİTABE	☐								
						VAKFIYE	☐								

Lod

Yapılan Görüşmeler

Safiyye Mescidi'nde bölgedeki Müslümanlarla bir toplantı gerçekleştirilmiştir.

Ramle şehrinin yakınında olup, nüfusun %33'ünü Müslümanlar, %67'sini Yahudiler oluşturmaktadır.

Görüşmelerde Memluk ve Osmanlı dönemine ait yapıların 1948 ihtilalinde yıkıldığı, özellikle Dehmeş Mescidi'nde 420 Müslümanın katledildiği ve son olarak bir önceki belediye başkanının 2 mescidi daha yıktığı ifade edildi.

Osmanlı dönemi konut yapıları ve mezarlar yıkılarak Yahudi yerleşimi haline getirilmiştir.

Tespiti Yapılan Yapı

Bablod Kapısı: Osmanlı döneminde yapılan şehir kapısı olup, bölgede Decal'in ahir zamanda burada ortaya çıkacağına ve Hz. İsa tarafından öldürüleceğine inanılmaktadır.

Kubbeli ve kare planlı bir yapı olup onarıma ihtiyaç vardır.

Memluk ve Osmanlı Dönemine ait Safiyye Mescidi, Eski Hamam, Çindez Köprüsü ve üç sabun imalathanesinin bulunduğu ifade edilmiştir.

Talepler

- » Filistinli gençlerin Yahudiler tarafından uyuşturucuya alıştırıldığı ve acilen bir Müslüman okulunun açılması, gençleri eğitmek konusunda proje hazırlayacaklarını ifade ettiler.
- » Osmanlı Dönemi Şehir Kapısı'nın (Bablod) onarılması.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_039					
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	LOD	İLÇESİ		CADDE	YERUSHALAYİM	KORUMA DERECEŚİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3					
SOKAK	KADASTRO						ÇEVRESEL		☐ 1 ☐ 2 ☐ 3	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3					
	PAFTA	ADA	PARSEL				ÇEVREYE AYKIRI								
ADI	BAB-I LOD	YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI		VAKFIYE							
	YAPIM TARİHİ			KİTABE											
GENEL TANIM															
OSMANLI DÖNEMİ ŞEHİR KAPISI OLAN YAPI KUBBELİ, DİKDÖRTGEN PLANLI OLUP; TAŞ MALZEME İLE İNŞA EDİLMİŞTİR.															
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒ A	DIŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☐ A	İÇ YAPI	☐ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☒ B		☐ B	☐		☐	AZ	
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☒ C	☒		☒	ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAF									
GÖZLEMLER						FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ					ŞUBAT 2015				
						BUGÜNKÜ SAHİBİ									
YAPILAN ONARIMLAR						BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ									
						ORJİNAL KULLANIM		ŞEHİR KAPISI							
						BUGÜNKÜ KULLANIM									
						ÖNERİLEN KULLANIM									
						TEKNİK BİLGİLER		SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON				
								VAR							
AYRINTILI TANIM															
KARE PLANLI, KUBBELİ YAPI OSMANLI DÖNEMİNDE YAPILAN ŞEHİR KAPISI(GÜMRÜK BÖLÜMÜ) OLUP DECCAL'İN AHİR ZAMANDA BURADA ORTAYA ÇIKACAĞINA VE HZ. İSA'NIN ONU BURADA ÖLDÜRECEĞİNE İNANILMAKTADIR. YAPI ONARIMA İHTİYAÇ DUYMAKTADIR.YAPININ SIVRI KEMERLİ BİR GİRİŞ BÖLÜMÜ VE YAN CEPHELERDE İKİŞER ADET DİKDÖRTGEN PENCERE MEVCUTTUR.															
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI		REVİZYON							
				FOTOĞRAF		☒									
				HARİTA		☐									
				KİTABE		☐									
				VAKFIYE		☐									

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_039
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	LOD	İLÇESİ		MAHALLE	YERUSHALAYIM	
SOKAK VE KAPI NO	KADASTRO			PAFTA		ADA	PARSEL	
ADI	BAB-I LOD			YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI
	YAPIM TARİHİ					KİTABE		VAKFIYE
FOTOĞRAFLAR								
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:CENGİZ ERDOĞAN				
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:CENGİZ ERDOĞAN				

Hayfa

Ülkenin 3. Şehri olup nüfusu 270 bindir. 40 bin Müslüman bulunmaktadır. 1948 yılında Osmanlı Mahallesi'nin yıkıldığı, Sagir Mescidi, Erina Mescidi ve birkaç ev kaldığı Osmanlı Dönemi saat kulelerinden bir tanesinin Hayfa'da bulunduğu ifade edilmiştir.

Küçük Cami (Cami-i Sagir): 1750 Yılında inşa edilmiş olup, parselinin bir kısmı yola bir kısmı fabrika yapısına katılmıştır. Caminin 2 yan bölmesi yıkılmış olup plan şeması bozulmuştur. Giriş kısmının bulunduğu orta bölüm ve minare ayakta olup halen iç mekanda özgün taş örgünün üstüne sıva yapılmaktadır.

Yapılan Toplantı ve Görüşmeler

Hayfa Üniversitesi'nde Prof. Rasim Khamaisi, Prof. Faysal Azizi ve milletvekili İbrahim Sarsour ile yapılması gereken ortak çalışma ve projeler üzerine toplantı yapılmıştır. Hayfa Üniversitesi'nde başta Arkeoloji, Denizcilik, Bilgisayar ve Sosyal Bilimler olmak üzere birçok bölümün bulunduğu 18 bin öğrencinin %30'unun Filistinli olduğu ifade edilmiştir.

Talepler

- » Filistin İslam Mimari eserleri için ortak plan oluşturulması (Prof. Rasim Khamaisi).
- » Ortak çalışma planını Türkiye'nin ortaya koyması (Milletvekili İbrahim Sarsour).
- » Filistin'li öğrencilerin Türkiye'de Mimarlık ve Restorasyon alanlarında eğitim görmesi.
- » Üniversiteler arasında workshop ve yaz okulları düzenlenmesi.
- » Hayfa Üniversitesi'nin Türkiye'den kardeş üniversite talebi.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU								ANIT	ENVANTER NO	FLS_036											
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	HAYFA	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECEŚİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3									
SOKAK				KADASTRO					ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3									
	PAFTA	ADA		PARSEL					ÇEVREYE AYKIRI												
ADI	SAĞIR MESCİD(MESCİD-İ SAĞIR)			YAPTIRAN	ZAHİR EL ÖMER	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	18.YY												
	YAPIM TARİHİ	1761		KİTABE				VAKFIYE													
GENEL TANIM																					
KABA YONU KESME TAŞ İLE KAGIR YAPIM TEKNİĞİYLE İNŞA EDİLMİŞ OLAN YAPININ BİR KISMI YIKILMIŞ OLDUĞUNDAN ÖZGÜN PLAN ŞEMASI BOZULMUŞTUR. DAİRESEL MİNARESİ İLE CAMİ GİRİŞ BÖLÜMÜ AYAKTADIR.																					
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐	A	DIŞ YAPI	☐	A	ÜST YAPI	☐	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK		
	B	ORTA	☒	B	☒	B	☒	B	☒	B	☒	B	☒	B	☒	☒	AZ				
	C	FENA	☐	C	☐	C	☐	C	☐	C	☐	C	☐	C	☐	☒	ÖNEMLİ				
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF																	
												FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ								ŞUBAT 2015	
												BUGÜNKÜ SAHİBİ									
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ																	
CAMİ PARSELİNİN BİR KISMI YOLA BİR KISMI İSE FABRİKA YAPISINA KATILMIŞTIR. İÇ MEKANDA ÖZGÜN TAŞ ÖRGÜ ÜZERİNE SIVA YAPILMIŞTIR.				ORJİNAL KULLANIM				CAMİ													
				BUGÜNKÜ KULLANIM				İŞLEV YOK													
				ÖNERİLEN KULLANIM																	
TEKNİK BİLGİLER		SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON																
		YOK	YOK	YOK	YOK																
AYRINTILI TANIM																					
YAPININ İKİ YAN BÖLMESİ YIKILDIĞI İÇİN ÖZGÜN PLAN ŞEMASI BOZULMUŞTUR. GİRİŞ KISMININ BULUNDUĞU ORTA BÖLÜM AYAKTADIR. AYAKTA KALAN KISIMDA DAİRESEL KEMERLER DİKKAT ÇEKMEKTEDİR. KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ OLAN MİNARESİ HALEN AYAKTA OLUP, SONRADAN EKLENMİŞ OLAN BİR KÜLAH İLE SONLANMAKTADIR.																					
YAYIN DİZİNİ				EKLER		KURUL KARARLARI		REVİZYON													
				FOTOĞRAF		☒															
				HARİTA		☐															
				KİTABE		☐															
				VAKFIYE		☐															

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_036
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	HAYFA	İLÇESİ		MAHALLE		
SOKAK VE KAPI NO		KADASTRO				KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
		PAFTA		ADA		PARSEL		ÇEVRESEL
								☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
								ÇEVREYE AYKIRI
ADI	SAĞIR MESCİD(MESCİD-I SAĞIR)			YAPTIRAN	ZAHİR EL ÖMER	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI
				YAPIM TARİHİ	1761	KITABE		18.YY
								VAKFIYE

FOTOĞRAFLAR

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

Akka

Akka'nın Memlukler (1258 – 1517) döneminde sadece balıkçıların yaşadığı bir sahil kasabası olduğu Boşnak asıllı Ahmet Cezzar Paşa tarafından inşa edildiği belirtilmiştir. Kudüs'ten kaçan Hristiyanlar buraya yerleşmişlerdir.

Sahil kenarındaki eski Akka büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu az sayıda hristiyanın bulunduğu bir yerleşimdir.

Tarihi Akka'nın çevresi Osmanlı Dönemi Surlar ile çevrili olup yer altındaki kültür katında Hristiyan yerleşimleri bulunmaktadır.

Akka'da meşhur mutasavvıf Hz. Şazeli'nin mezarı bulunmakta olup, mezarın yanındaki binada bir sofi okulu kurulmaktadır.

Eski Akka UNESCO tarafından 8 yıl önce Dünya Miras Alanı ilan edilmiştir.

Tespiti Yapılan Tarihi Eserler

Ahmet Cezzar Paşa Cami ve Sebili: Tek kubbeli ve revaklı avlusu olan caminin özellikle mermer yüzeylerindeki aşınmasının konservasyonu gerekmektedir. Ahmet Cezzar Paşa'nın mezarı avluda olup, ayrıca avluda bir güneş saati ve

su kuyusu bulunmaktadır. Cami dışındaki sebilin onarımına ihtiyacı vardır.

Sinan Paşa Camisi: Akka Sahil Meydanı'nda olup çift kubbelidir.

Sütunlu Han ve Saat Kulesi: Osmanlı dönemi ve iki katlı olup, ön tarafında saat kulesi ve üzerinde Osmanlı Devlet arması bulunmaktadır. İş hanı olarak uzun yıllar hizmet veren yapı daha sonra 1980 yılına kadar konut olarak kullanılmış ve son olarak otel olarak değerlendirilmek üzere ihale edilmiştir. İhaleyi alacak olan Yahudi firması çevre dükkanlardaki Arapların tahliyesini şart koyunca, ihale iptal edilmiştir. 55 odalı yapının projesi mevcut olup, 1 kat daha imar hakkı almıştır.

Zeytun Camisi: Çift kubbeli bir camidir.

Osmanlı Çarşısı: Mücadele Cami-1810 tarihli olup, özgün taş yüzeyler fayansla kaplanmıştır.

Talepler

- » Sütunlu hanın alınması konusunda maddi destek talep ederek burasının stratejik öneme sahip olduğunu ifade ettiler.
- » Taş ustası Mühammed Meray'ın Türkiye'de restorasyon konusunda eğitim görmek istemesi.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_031			
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	AKKA	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3			
SOKAK	KADASTRO							ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3				
	PAFTA			ADA		PARSEL		ÇEVREYE AYKIRI							
ADI	SÜTUNLU HAN			YAPTIRAN	AHMED CEZZAR PAŞA	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	18. YY SONU						
	YAPIM TARİHİ		18. YY SONU		KİTABE		VAKFIYE								
GENEL TANIM															
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒ A	DIŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☐ A	İÇ YAPI	☐ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☒ B		☒ B	☒		☒		AZ
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☐ C	☐		☐		ÖNEMLİ
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF											
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: M.ŞİMŞEK DENİZ											
GÜNÜMÜZDE KULLANILMAYAN YAPI STRÜKTÜREL OLARAK SAĞLAM DURUMDA OLUP, MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ AÇISINDAN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAKTADIR.				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ				ŞUBAT 2015							
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ											
YAPININ BAZI BÖLÜMLERİNDE PENCERE VE KAPI BOŞLUKLARININ KAPATILMIŞ YADA DEĞİŞTİRİLMİŞ OLDUĞU GÖZLEMLENMİŞTİR. YER YER ÇİMENTO ONARIM MEVCUTTUR.				ORJİNAL KULLANIM				HAN							
				BUGÜNKÜ KULLANIM				İŞLEV YOK							
				ÖNERİLEN KULLANIM											
				TEKNİK BİLGİLER		SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON						
						YOK	YOK	YOK	YOK						
AYRINTILI TANIM															
DİKDÖRTGEN PLANLI, 2 KATLI, TOPLAM 50 ODALI, AVLULU YAPI YIĞMA TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞTİR. AVLU REVAKLARI SÜTUNLAR VE SÜTUNLARI BİRLEŞTİREN SIVRI KEMERLERDEN OLUŞMUŞTUR. AVLUNUN ORTASINDA BİR ADET ŞADIRVAN/HAVUZ VE YAPININ KUZEY DUVARINA BİTİŞİK BİR SAAT KULESİ MEVCUTTUR. SAAT KULESİ ÜZERİNDE OSMANLI ARMASI BULUNMAKTADIR. UZUN YILLAR İŞ HANI OLARAK HİZMET ETMİŞ OLAN YAPI 1980 YILINA KADAR KONUT OLARAK KULLANILMIŞTIR. GÜNÜMÜZDE OTEL YAPILMASI PLANLANAN YAPI, 1 KAT İLAVE İMAR HAKKI ALMIŞTIR.															
YAYIN DİZİNİ				EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON			
				FOTOĞRAF				☒							
				HARİTA				☐							
				KİTABE				☐							
				VAKFIYE				☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_031
ÜLKE ADI	İSRAIL	İLİ	AKKA	İLÇESİ		MAHALLE		
SOKAK VE KAPI NO		KADASTRO			KORUMA DERECESESİ		ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3
		PAFTA	ADA	PARSEL			ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
		YAPTIRAN		AHMED CEZZAR PAŞA	YAPAN		ÇEVREYE AYKIRI	
ADI	SÜTUNLU HAN	YAPIM TARİHİ	18. YY SONU	KİTABE		MİMARİ ÇAĞI	18. YY	
						VAKFIYE		

FOTOĞRAFLAR

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_032							
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	AKKA	İLÇESİ		CADDE	TALMI	KORUMA DEREJESİ		ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3						
SOKAK	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL	MİMARİ ÇAĞI		19. YY	ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3						
ADI	SİNAN PAŞA CAMI	YAPTIRAN	SİNAN PAŞA(İLK YAPI)	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	19. YY	VAKFIYE		ÇEVREYE AYKIRI									
YAPIM TARİHİ	1586(İLK YAPIM) 1814(YENİDEN YAPIM)	KİTABE																	
GENEL TANIM																			
AVLULU, MERKEZİ KUBBELİ, KESME TAŞTAN İNŞA EDİLMİŞ YAPI YUVARLAK GÖVDELİ BİR MİNAREYE SAHİPTİR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☐	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B	☒	B	☒	B	☒	B	☒	☒	AZ		
	C	FENA		☐	C		☐	C	☐	C	☐	C	☐	C	☐	☐	ÖNEMLİ		
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF															
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF: M.ŞİMŞEK DENİZ															
				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ															
				ŞUBAT 2015															
				BUGÜNKÜ SAHİBİ															
YAPILAN ONARIMLAR										BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ									
KUBBELERİ SIVANMIŞ VE YEŞİL BOYANMIŞTIR.										ORJİNAL KULLANIM		CAMİ							
										BUGÜNKÜ KULLANIM		CAMİ							
										ÖNERİLEN KULLANIM		CAMİ							
TEKNİK BİLGİLER				SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON									
VAR				VAR		VAR		VAR		VAR		VAR							
AYRINTILI TANIM																			
1586 YILINDA SİNAN PAŞA TARAFINDAN YAPTIRILMIŞ OLAN YAPI GÜNÜMÜZE ULAŞAMAMIŞTIR.BUGÜNKÜ YAPI 1814 TARİHLİDİR.DIKDÖRGEN PLANLI,MERKEZİ KUBBELİ YAPI KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞTİR.GİRİŞ KISMINDA 3 BÖLÜMLÜ SON CEMAAT REVAKI YER ALIR.SON CEMAAT REVAKININ ORTA BÖLÜMÜ ÜZERİNDE BİR ADET KUBBE YER ALIR.AVLULU YAPI DAİRESEL GÖVDELİ BİR MİNAREYE SAHİPTİR.																			
YAYIN DİZİNİ				EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON							
				FOTOĞRAF				☒											
				HARİTA				☐											
				KİTABE				☐											
				VAKFIYE				☐											

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_032
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	AKKA	İLÇESİ		MAHALLE	TALMI	
SOKAK VE KAPI NO	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		
ADI	SINAN PAŞA CAMİ			YAPTIRAN	SINAN PAŞA(İLK YAPIM)	YAPAN		
				YAPIM TARİHİ	1586(İLK YAPIM) 1814(YENİDEN YAPIM)	KİTABE		
						MİMARİ ÇAĞI	19. YY	
						VAKFIYE		

FOTOĞRAFLAR

ŞUBAT 2015

FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

ŞUBAT 2015

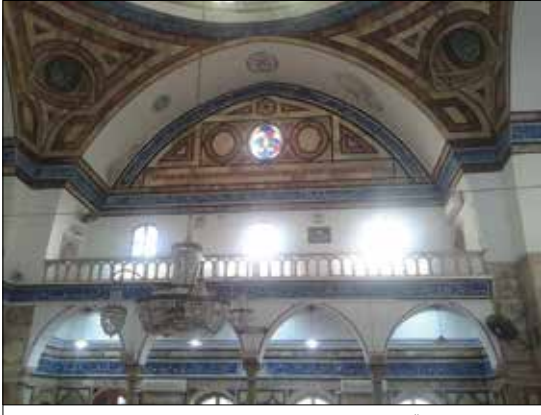
FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_033							
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	AKKA	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DEREJESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3							
SOKAK	KADASTRO						ÇEVRESEL		☐ 1	☐ 2	☐ 3								
BALDWIN	PAFTA		ADA		PARSEL		ÇEVREYE AYKIRI												
ADI	ZEYTUNE CAMİİ	YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI													
YAPIM TARİHİ		KİTABE		VAKFIYE															
GENEL TANIM																			
KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ ÇİFT KUBBELİ YAPI BİR ADET MİNAREYE SAHIPTIR.																			
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☐	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
	B	ORTA		☐	B		☐	B	☒	B	☒	B	☒	B	☒	AZ			
	C	FENA		☐	C		☐	C	☐	C	☐	C	☐	C	☐	ÖNEMLİ			
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF															
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ															
SINAN PAŞA CAMİİ İLE BENZERLİK GÖSTERMEKTEDİR.				ŞUBAT 2015															
YAPILAN ONARIMLAR				BUGÜNKÜ SAHİBİ															
				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ															
				ORJİNAL KULLANIM															
				CAMİ															
				BUGÜNKÜ KULLANIM															
				CAMİ															
				ÖNERİLEN KULLANIM															
				CAMİ															
				TEKNİK BİLGİLER															
				SU															
				ELEKTRİK															
				ISITMA															
				KANALİZASYON															
				VAR															
				VAR															
AYRINTILI TANIM																			
YAYIN DİZİNİ				EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON							
				FOTOĞRAF				☒											
				HARİTA				☐											
				KİTABE				☐											
				VAKFIYE				☐											

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_034	
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	AKKA	İLÇESİ		CADDE	AL-JAZAR	KORUMA DERECE	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3	
SOKAK	KADASTRO						PAFTA	ADA	PARSEL	ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3
ADI	AHMET CEZZAR PAŞA CAMİİ VE SEBİLİ			YAPTIRAN	AHMET CEZZAR PAŞA	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	18.YY	ÇEVREYE AYKIRI			
YAPIM TARİHİ	1781-82			KİTABE		VAKFIYE							
GENEL TANIM													
DİKDÖRTGEN PLANLI, MERKEZİ KUBBELİ,AVLULU VE GİRİŞ BÖLÜMÜNDE SON CEMAAT MAHALLİ MEVCUT OLAN YAPI DAİRESEL GÖVDELİ BİR MINAREYE SAHİPTİR.													
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒ A	DIŞ YAPI	☒ A	ÜST YAPI	☒ A	İÇ YAPI	☒ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☒ YOK	
	B	ORTA		☐ B		☐ B		☐ B		☐ B	☒ RUTUBET	☐ AZ	
	C	FENA		☐ C		☐ C		☐ C		☐ C	☐	☐ ÖNEMLİ	
VAZİYET PLANI	FOTOĞRAF												
GÖZLEMLER						FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ						ŞUBAT 2015	
						BUGÜNKÜ SAHİBİ							
YAPILAN ONARIMLAR						BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ							
KUBBELERİ DİĞER CAMİLERDE DE OLDUĞU GİBİ YEŞİLE BOYANMIŞTIR.						ORJİNAL KULLANIM						CAMİ	
						BUGÜNKÜ KULLANIM						CAMİ	
						ÖNERİLEN KULLANIM						CAMİ	
TEKNİK BİLGİLER						SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON	
						VAR		VAR				VAR	
AYRINTILI TANIM													
OSMANLI DÖNEMİ AKKA VALİSİ CEZZAR AHMET PAŞA TARAFINDAN 1781-82 YILLARI ARASINDA YAPTIRILAN YAPI DİKDÖRTGEN PLANLIDIR. DİKDÖRTGEN BİR AVLU İÇERİSİNDE YER ALAN YAPININ GİRİŞ CEPHESİ ÖNÜNDE 5 KEMERLİ BİR SON CEMAAT MAHALLİ BULUNMAKTADIR. SON CEMAAT MAHALLİ ÜZERİ 5 ADET KUBBE İLE ÖRTÜLMÜŞTÜR, ORTA BÖLÜMDEKİ KUBBE DİĞERLERİNE GÖRE DAHA BÜYÜKTÜR.GİRİŞ CEPHESİ ÜZERİNDE MERMER CEPHE SÜSLEMELERİ VE MADALYONLAR MEVCUTTUR.İÇ MEKAN SIVRI KEMERLER ÜZERİNE OTURMUŞ MERKEZİ BİR KUBBE İLE ÖRTÜLMÜŞTÜR. KUBBE ÜZERİNDE PENCERELİ BİR KASNAK ÜZERİNE OTURTULMUŞTUR. KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞ, DAİRESEL GÖVDELİ MINARESİ KÜLAH İLE ÖRTÜLDÜDÜR.AVLU İÇERİSİNDE CEZZAR AHMET PAŞANIN MEZARI, BİR ADET SU KUYUSU,ŞADIRVAN VE GÜNEŞ SAATI MEVCUTTUR.AVLU GİRİŞİNİN SAĞ TARAFINDA AVLU DUVARINA BİTİŞİK BİR SEBİL MEVCUTTUR.													
YAYIN DİZİNİ				EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON	
				FOTOĞRAF				☒					
				HARİTA				☐					
				KİTABE				☐					
				VAKFIYE				☐					

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_034
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	AKKA	İLÇESİ		MAHALLE		
SOKAK VE KAPI NO	KADASTRO			PAFTA	ADA	PARSEL		
ADI	AHMET CEZZAR PAŞA CAMİİ VE SEBİLİ	YAPTIRAN	AHMET CEZZAR PAŞA	YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	18.YY	
		YAPIM TARİHİ	1781-82	KİTABE		VAKFIYE		
FOTOĞRAFLAR								
ŞUBAT 2015			FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ			ŞUBAT 2015		
ŞUBAT 2015			FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ			ŞUBAT 2015		
ŞUBAT 2015			FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ			ŞUBAT 2015		

En – Nasra

Hız. İsa'nın Betlehem'de doğduğu, Nasra'da yaşadığı Nasrani ifadesinin bu şehirden alındığı ifade edilmiştir.

Nasra kentinin nüfusu 90 bin olup %65 müslüman, %35 Hristiyan bulunmaktadır. Nasra eski Filistin'de Hristiyan nüfusu en fazla olan şehir olup Hristiyanlara ait 13 okul ve 3 hastahane bulunmaktadır.

Müslümanlara ait okul ve hastane bulunmamakta, Müslüman çocuklar Hristiyan okullarında eğitim görmektedir.

Müslümanlar Nasra'da belediye başkanlığını kazanmıştır. Hristiyan Cephe Partisi'nin Vatikan destekli itirazıyla seçim yenilenmiş ancak Müslümanlar daha fazla oy farklıyla belediyeyi kazanmış ve meclis üye sayısını arttırmıştır.

Tespiti Yapılan Tarihi Eserler

Osmanlı Hükümet Sarayı: 1740 yılında inşa edilmiş olup, uzun yıllar yönetim merkezi olarak kullanılmıştır. 1850 yılında Kaymakamlık olarak kullanılmış ve 2. Kat ilave edilmiştir. Bir süre belediye başkanlığı olarak kullanılan yapı 1991 yılında terk edilmiş olup günümüzde metruk durumdadır. Yapının mülkiyeti Nasra Belediyesi'ne aittir. Sultan Abdülhamit döneminde Saraya saat kulesi ilave edilmiştir. 1917'de İngiliz işgalinde karargâh olarak kullanılmıştır. Projesinin TİKA tarafından yaptırılmış

olduğunu ve restorasyon için 2 milyon USD gerektiği belirtilmiştir.

Paşa Hanı: Osmanlı ilk dönemi yapılarından olup, Nasra'nın eski gravürlerinde resmi bulunmaktadır. (16. y.y.) Paşa Hanı'n altında haçlılara dair kalıntı ve eserlerin bulunduğu ifade edilmiştir. Dikdörtgen plan şeması ve iç avlulu olan yapıya zamanla kat ilavesi yapılmış olup, iç avlu garaj ve tamirhane olarak kullanılmaktadır. Mülkiyeti Müslümanlara aittir.

Ebyad Camisi: 1890 tarihli olup, cami ibadete açıktır. Strüktürel destekler ve taş yüzeylerdeki restorasyonların İtalyanlar tarafından yapıldığı ifade edilmiştir. Taş yüzeylerde kullanılan imitasyon malzemeler, özgün taş duvaru kapatmış ve tuzlanmayla birlikte çürüme artmıştır.

Osmanlı Dönemi Konut ve Konaklar-Çok sayıda Osmanlı dönemi sivil mimari eserleri korunmuş olup, Marmara Mermeri ve çatılarda kırma çatı formunun ve Marsilya kiremitinin yoğun olarak kullanıldığı ayrıca Roma-Bizans etkisindeki üçlü pencere formları ve kemerlerin kullanıldığı gözlemlenmiş olup, Nasra Sivil Mimarisi'ni sentez olarak değerlendirmek doğru olacaktır.

Nasra'da olduğu söylenen Osmanlı Dönemi yapılarından Şehab Mescidi, Osmanlı sebili (1860 tarihli ve restorasyon yapılmış) Müftü Evi (İttihat ve Terakki'den Cemal Paşa'nın burada kaldığı ifade edilmiştir.) ve Başkanlık Köşkü görülememiştir.

Yapılan Görüşme ve Toplantılar

Nasra Belediyesi'nde Belediye Başkanı Ali Sellem, meclis üyeleri ve Dr. Şerif Safa ile ortak çalışmalar hususunda toplantı yapılmıştır. Dr. Şerif Safa restorasyon konusunda İtalya'da eğitim almış bir uzmandır. Başkan Belediye'nin bütçesinin sınırlı olduğu ve Yahudi yerleşimlere göre İsrail Hükümeti'nin çok daha az bir ödenek ayırdığını ifade etmiştir.

Ebyad Camisi'nde Vakıf Sorumlusu Atıf Bey ve yetkililerle fikir alışverişinde bulunulmuştur.

Talepler

- » Mevcut Belediye binasının Ortodoks Kilisesinden kiralandığı belirtilerek Osmanlı Hükümet Sarayının restorasyonuna maddi destek verilmesi istenmiştir.
- » Türkiye'deki üniversitelerde eğitim talebi.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_037										
ÜLKE ADI	İSRAIL	İLİ	NASRA	İLÇESİ		CADDE					KORUMA DERECESE	ANITSAL	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐			
SOKAK				KADASTRO						ÇEVRESEL		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
				PAFTA		ADA		PARSEL		ÇEVREYE AYKIRI												
ADI	PAŞA HANI			YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI		YAPIM TARİHİ		KİTİBE		VAKFIYE								
GENEL TANIM																						
KORUMA DURUMU																						
A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐	A	DIŞ YAPI	☐	A	ÜST YAPI	☐	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK	☐			
B	ORTA	☒	B	☒	B	☒	B	☒	B	☐	B	☐	B	☐	☐	RUTUBET	☐	AZ	☐			
C	FENA	☐	C	☐	C	☐	C	☐	C	☒	C	☒	C	☒	☒	RUTUBET	☒	ÖNEMLİ	☒			
VAZİYET PLANI													FOTOĞRAF									
																				FOTOĞRAF: M.ŞİMŞEK DENİZ		
GÖZLEMLER													FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ							ŞUBAT 2015		
YAPILAN ONARIMLAR													BUGÜNKÜ SAHİBİ									
YAPIYA KAT İLAVESİ YAPILMIŞ, BAZI KEMERLERİN İÇİ DOLDURULMUŞTUR. GARAJ VE TAMİRHANE OLARAK KULLANILDIĞI İÇİN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ ÖNEMLİ ÖLÇÜDE YİTİRMİŞ OLAN YAPIDA ÇİMENTO ONARIM İZLERİ GÖRÜLMEKTEDİR.													BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ									
													ORJİNAL KULLANIM							HAN		
													BUGÜNKÜ KULLANIM							GARAJ-TAMİRHANE		
													ÖNERİLEN KULLANIM									
TEKNİK BİLGİLER													SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON			
AYRINTILI TANIM																						
NASRA ŞEHRİNE AİT 16. YY GRAVÜRLERİNDE PAŞA HANININ RESMİ BULUNMAKTADIR. DİKDÖRTGEN PLAN ŞEMALİ, İÇ AVLULU YAPIYA ZAMAN İÇERİSİNDE 1 KAT İLAVE EDİLMİŞTİR.																						
YAYIN DİZİNİ													EKLER		KURUL KARARLARI			REVİZYON				
													FOTOĞRAF		☒							
													HARİTA		☐							
													KİTİBE		☐							
													VAKFIYE		☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_037							
ÜLKE ADI	ISRAİL	İLİ	NASRA	İLÇESİ		MAHALLE					KORUMA DERECESİ	ANITSAL	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SOKAK VE KAPI NO				KADASTRO						ÇEVRESEL		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
				PAFTA		ADA		PARSEL				ÇEVREYE AYKIRI							
ADI	PAŞA HANI			YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI				VAKFIYE							
				YAPIM TARİHİ		KİTABE													
FOTOĞRAFLAR																			
ŞUBAT 2015														FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ					
ŞUBAT 2015														FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ					

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_038											
ÜLKE ADI	İSRAIL	İLİ	NASRA	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECESESİ		ANITSAL	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
SOKAK		KADASTRO				PAFTA		ADA	PARSEL	ÇEVRESEL		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
ADI		OSMANLI HÜKÜMET SARAYI		YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI		ÇEVREYE AYKIRI													
YAPIM TARİHİ		1740		KİTABE				VAKFIYE															
GENEL TANIM																							
KORUMA DURUMU																							
A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☒	A	DIŞ YAPI	☒	A	ÜST YAPI	☐	A	İÇ YAPI	☐	A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK	☐	AZ	☐		
B	ORTA		☐	B		☐	B		☒	B		☒	B		☒								
C	FENA		☐	C		☐	C		☐	C		☐	C		☐						☒		
VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF																					
		FOTOĞRAF: M.ŞİMŞEK DENİZ																					
		FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ										ŞUBAT 2015											
		BUGÜNKÜ SAHİBİ																					
YAPILAN ONARIMLAR										BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ													
										ORJİNAL KULLANIM					HÜKÜMET SARAYI								
										BUGÜNKÜ KULLANIM													
										ÖNERİLEN KULLANIM													
TEKNİK BİLGİLER					SU		ELEKTRİK		ISITMA		KANALİZASYON												
AYRINTILI TANIM																							
YAYIN DİZİNİ										EKLER		KURUL KARARLARI				REVİZYON							
										FOTOĞRAF		☒											
										HARİTA		☐											
										KİTABE		☐											
										VAKFIYE		☐											

Taberiye

Taberiye Gölü kenarında olup, Müslüman nüfusun bulunmadığı ve 3 caminin kapalı olduğu ifade edilmiştir.

Osmanlı dönemi binaları mevcut olup, siyah bazalt taşı(Karataş) kullanılmıştır.

Taberiye Gölü'nde Hz. İsa'nın göl yüzeyinde yürüdüğü, Hz. Yahya'nın Hz.İsa'yı burada vaftiz ettiği ifade edilmiştir.

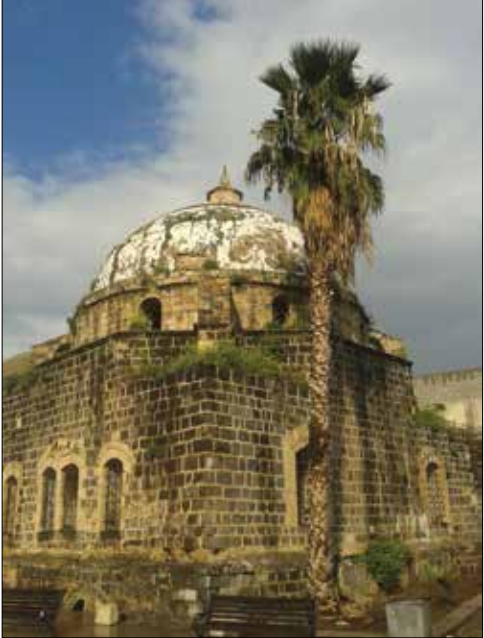
Taberiye deniz seviyesinden 213 metre alttadır.

Tespiti Yapılan Yapı

Taberiye Mescidi: Metruk durumda olup, yıkılmaya terkedilmiştir. Acil onarım gerekmektedir. Kapısı kilitli olup içeri girilememiştir. Avlulu ve revaklı olup, bu kısımlar dükkân ve pasaj haline getirilmiş ve Yahudiler tarafından kullanılmaktadır. Göl kıyısında olan büyük mescitte, çevresinde fanatik Yahudi yerleşimleri olduğu ve güvenlik gerekçesiyle tespiti yapılamamıştır.

Taberiye'de herhangi bir görüşme ve toplantı yapılamamıştır.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU										ANIT	ENVANTER NO	FLS_035			
ÜLKE ADI	İSRAIL	İLİ	TABERİYE	İLÇESİ		CADDE		KORUMA DERECESESİ	ANITSAL	☒ 1	☐ 2	☐ 3			
SOKAK	KADASTRO						PAFTA	ADA	PARSEL	ÇEVRESEL	☐ 1	☐ 2	☐ 3		
ADI	TABERİYE MESCİDİ	YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI		YAKFIYE	ÇEVREYE AYKIRI						
YAPIM TARİHİ		KİTABE													
GENEL TANIM															
KESME TAŞ MALZEMEDEN İNŞA EDİLMİŞ,TEK KATLI,MERKEZİ KUBBELİ YAPI TERKEDİLMİŞ DURUMDADIR.															
KORUMA DURUMU	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	☐ A	DIŞ YAPI	☐ A	ÜST YAPI	☐ A	İÇ YAPI	☐ A	SÜSLEME ELEMANLARI	☐	RUTUBET	☐	YOK
	B	ORTA	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒ B	☒	☒	☒	☒	AZ
	C	FENA	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☐ C	☒ C	☒ C	☒	☒	☒	☒	ÖNEMLİ
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAF											
GÖZLEMLER				FOTOĞRAF-İ.M.ŞİMŞEK DENİZ											
GÜNÜMÜZDE KULLANILMAYAN YAPI YIKILMAYA TERKEDİLMİŞ DURUMDADIR. KAPISI KİLİTLİ OLDUĞU İÇİN İÇERİSİNE GİRİLEMEMİŞTİR.				FOTOĞRAF ÇEKİM TARİHİ				ŞUBAT 2015							
YAPILAN ONARIMLAR				BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ											
				ORJİNAL KULLANIM				CAMİ							
				BUGÜNKÜ KULLANIM				İŞLEV YOK							
				ÖNERİLEN KULLANIM				CAMİ							
				TEKNİK BİLGİLER				SU							
								ELEKTRİK							
								ISITMA							
								KANALİZASYON							
								YOK							
								YOK							
								YOK							
								YOK							
AYRINTILI TANIM															
DİKDÖRTGEN PLANLI,MERKEZİ KUBBELİ , TEK KATLI YAPI KESME TAŞ İLE İNŞA EDİLMİŞTİR.3 BÖLÜMLÜ SIVRI KEMERLİ REVAKLI VE ÜZERİ 3 ADET KUBBE İLE ÖRTÜLÜ BİR SON CEMAAT YERİ MEVCUTTUR. BÖLGEDEKİ DİĞER OSMANLI YAPILARINDA DA GÖRÜLDÜĞÜ GİBİ YER YER YÖREYE ÖZGÜ SİYAH BAZALT TAŞI (KARATAŞ) KULLANILDIĞI TESPİT EDİLMİŞTİR.KESME TAŞTAN İNŞA EDİLMİŞ SEKİZGEN GÖVDELİ MİNARESİ AÇIK ŞEREFELİDİR.															
YAYIN DİZİNİ				EKLER				KURUL KARARLARI				REVİZYON			
				FOTOĞRAF				☒							
				HARİTA				☐							
				KİTABE				☐							
				VAKFIYE				☐							

TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI BİLGİ FORMU						ANIT	ENVANTER NO	FLS_035
ÜLKE ADI	İSRAİL	İLİ	TABERİYE	İLÇESİ	MAHALLE	KORUMA DERECESİ	ANITSAL	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3
SOKAK VE KAPI NO	KADASTRO						ÇEVRESEL	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
	PAFTA	ADA	PARSEL				ÇEVREYE AYKIRI	
ADI	TABERİYE MESCİDİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	YAPAN	KİTABE	MİMARİ ÇAĞI	VAKFIYE	
FOTOĞRAFLAR								
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ				
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ				
ŞUBAT 2015				FOTOĞRAF:M.ŞİMŞEK DENİZ				

Deyrül Esed

Ülkenin kuzeydoğu bölgesinde, Lübnan'a 25 km mesafede olup 12 bin nüfusa sahip, Sünni Müslüman olan bölgedir.

Yıllık bütçesinin 3 milyon USD olduğu belirtilmiştir.

Müslüman olan belediye başkanı Ahmet Dabbah eski milletvekili olup, ülkenin et ihtiyacının büyük ölçüde karşılandığı et entegre tesislerinin sahibidir.

Tespiti Yapılan Yapı

Eski Sur Duvarları ve Manastır: Yerleşimin sırt tarafında bulunur. Şehrin ilk yerleşimi sayılmaktadır. Yavuz Sultan Selim döneminde buraya Muhammed Abdülkadir isminde bir görevlinin atandığı ifade edilmiştir. Yapı kısmen ayakta olup, parsel bütünlüğü bozulmuştur. Önemli bir kısmı kapatılarak konut olarak kullanılmaktadır. Detaylı bir projesinin olmadığı, tespit çalışması yapıldığı görülmüş olup, kültür merkezi olması düşünülmektedir. Önemli ölçüde kamulaştırma yapılması gerektiği gözlemlenmiştir.

Yapılan Toplantı ve Görüşmeler

Deyrül Esed Belediye Başkanı Ahmet Dabbah ve Başkan Yardımcısı Hüseyin'le toplantı yapılmış, kültür merkezi projesine destek istenmiştir.

Tel Aviv

Tel Aviv'de yapı tesbit çalışması yapılmış olup, Maslahatgüzar Doğan Işık'la

toplantı yapılmıştır. Toplantıya Mescid-i Aksa cemiyeti Başkanı Kamil Reyyan ve Şeyh Saffet de katılmıştır.

Görüşme son çalışma günümüzde gerçekleştirilmiş olup İslam ve Osmanlı Mimari Mirası üzerine yaptığımız çalışmalar ve tespitler konusunda bilgi verilmiş olup, görüş alışverişinde bulunulmuştur. Toplantıda mimari mirasın kurtarılması yönünde istişare edilmiş, Akka'daki Osmanlı Dönemi Sütunlu Han özellikle ele alınmıştır.

Maslahatgüzar Doğan Işık Bey Filistin'in güneyinde Osmanlı'nın kurduğu şehir olan Berşeva'daki caminin müzeye çevrildiğini ve cami avlusunda şarap festivali yapıldığını söyleyerek öncelikle mülkiyetleri elde etmenin önemine değinmiştir.

Calculiya

Hicaz tren yoluna yakın olup yeşil hat üzerinde bulunmaktadır.

Nüfusu 10 bin civarında olan Müslüman yerleşimidir. İlginç olan ismi atların sesi manasına gelmektedir.

Calculiya'da 3 cami mevcut olup, en önemlisi Memlük döneminden kalma Ebul-un camisidir.

Ravza Mescidi: İnşaat halinde olup, kubesi Kubbetüs Sahra minareleri ise Mescid-i Nebevi örnek alınarak inşa edilmiştir.

Yapılan Görüşmeler

Ravza Mescidi inşaat şantiyesinde yetkililerle görüşülüp bilgi alınmıştır.

Yakındaki bir Kuran-ı Kerim merkezine gidilerek küçük öğrencilerle tanışılmıştır.

Talepler

- » Ravza Mescidi'nin iç mimarisinin özellikle minber ve mihrabın Osmanlı üslubuna göre yapılması.

Kefar Berea

Nüfusu 3500 olan Müslüman yerleşimidir. Yapı tespiti çalışması yapılmamış olup, İslami Eğitim Fakültesi ziyaret edilmiş, Mescid-i Aksa Cemiyeti Başkanı Kamil Reyyan'la görüşülmüştür.

İslami hareketin seçimle işbaşına gelen ilk yönetiminin burada gerçekleştiği ifade edilmiştir.

Kefar Kasım

Nüfusu 23 bindir.

Eski Filistin'deki son çalışmamız burada olup, geniş katılımlı bir istişare toplantısı yapılmıştır. Toplantıya ziyaret ettiğimiz şehirlerdeki tüm Filistinli temsilciler, İslami Hareket kurucu lideri Abdullah Nemir ve şimdiki lider Şeyh Hammad ile milletvekili İbrahim Sarsour'da katılmıştır.

Toplantıda şehirlerin temsilcileri söz almış, talepleri teyid edilmiştir.

Belediye Başkanı Adil Bey Kefar Kasım Şehrine ilişkin Stadyum Projesi, Milli Park ve Kültür Merkezi olmak üzere üç proje sunmuş ve destek talep etmiştir. 6 bin kişilik stadyum projesinin arsasının mevcut olduğu ve temelinin atıldığı ifade edilmiştir. Çalışma heyetimiz 19 Şubat 2015 tarihinde Türkiye'ye dönmüştür.

ŒEHİRCİLİK

TARİH, KÜLTÜR VE MEDENİYET AÇISINDAN İSTANBUL'UN SORUNLARI

Müfid Yüksel*

Tarihin eski devirlerinden beri İstanbul insanların dikkatini celbeden değerli bir kara parçası ve şehir olmuştur. İlkın Meraga'lı denizci komutan Bizans tarafından bugünkü tarihi yarımadaının Sarayburnu cihetinde kurulduğu rivâyet edilen şehir esas olarak Roma İmparatoru Constantin tarafından tesisi edilir ve imparatorluğun payitahtı haline gelir. Şehir ilkin Nea Roma (Yeni Roma) olarak adlandırılır. Ancak sonraları İmparator Constantin'den dolayı Constantinopolis olarak anılır¹. Şehrin bilinen ilk surları ise İmparator Constantin tarafından inşa edilir. Kocamustafapaşa-E-

sekapı civarlarında sona eren bugüne nazaran daha dar bir alanda yapılan bu ilk surlar için I. Theodosius (378-395) zamanında iki tane zafer tâkı da inşa edilir. İlki bugün hala bazı kalıntıları Beyazıt-Simkeşhane önünde mevcut olan zafer tâkı, diğeri ise, bugünkü Yedikule surlarına bitişik olan Altınkapı'ydı.

Çeşitli kaynaklara göre Altınkapı ya da Yıldızlı Kapı (Porta Aurea), Roma İmparatoru I. Theodosius (378-395) tarafından Zafer Tâkı olarak yaptırılmış. 388 tarihinde kendisine karşı ayaklanan Clements Maximus'u Adriyatik körfezi civarında mağlûp eden I. Theodosius, bu zaferin anısına , Altınkapı'yı bir zafer tâkı olarak inşa ettirir. Altınkapı bir zafer Tâkı olarak inşa edildiğinde bugünkü İstanbul surları henüz mevcut değildi. İmparator Konstantinin yaptırdığı kara sur-

* Araştırmacı

1 Şehre bu yüzden Araplar tarafından Kostantiniyye adı verilmiştir. Hz. Peygamber'in (SAV) hadis-i şeriflerinde de bu şekilde yer almıştır. Kostantiniyye adlandırması Osmanlılar tarafından da Cumhuriyetin kuruluşuna kadar diğeri adlarının yanı sıra resmi yazışmalarda, sikke ve beratlarda kullanılmıştır.

ları Samatya'nın Kuzeyindeki İsakapısı civarında sona ermekteydi. İsakapısı (ya da Esekapı) Konstantin surlarının Zafer Tâkı olarak fonksiyon görüyormuş². Bu şekilde İmparator Konstantin'in surları bugünkü II. Theodosius surlarından daha geride yer almaktaydı. İki yan kemerli geçitle birlikte, merkezi büyük kemerli geçidi ihtiva eden bu kapı'nın iki yanında mermerden iki dev kule (pilon) ve dışarda ön tarafında şarampolü geçen bir köprü ve köprünün geçtiği tek kemerli geçitli Küçük Altınkapı bulunmaktadır. Küçük Altınkapı'dan da ikinci bir köprüyle sur önündeki hendek aşılır. Bu Zafer Tâkının üstünde eskiden, altından bir heykel ve geçit kemerleriyle etrafı altın süslemelerle kaplı olduğu için Altınkapı ya da Yıldızlı Kapı adını almıştır. Bu tezyinatlar birçok kabartma heykelleri de içeriyormuş. Başta I. Theodosius olmak üzere çeşitli imparatorların heykelleri, kartal ve haç şekilleri burayı süslemekteymiş. I. Theodosius ve ve ondan sonra gelen imparatorlar, elde ettikleri zaferlerden sonra bu tâkın altında resmi geçitler yapmışlar. Altınkapı'nın merkezi geçit kemerinin üzerinde madeni ve yıldızlı Latince şu kitâbe yer almaktaymış:

Haec Loca Theodosius Decorat Post
Fata Tyranni Avrea Saecla Gerit Qvi
Constrvit Avro

“Zalimin (Tiran) kahr ve tedmirinden sonra imparator Theodosius galebesine zafer anıtı olarak, bu mahalli süsleyip bu kapıyı altınla yaptırmıştır.”

Diğer bazı kaynaklarda, bu kapının imparator II.Theodosius tarafından 1413'ten sonra surlarla birlikte inşa edildiğini ileri sürseler de gerek yapılan kazı sonuçlarında gerekse, Maximus'la meydana gelen savaşın tarihi göz önüne alındığında, Altınkapı'nın I.Theodosius tarafından 388 tarihinden sonra (yaklaşık 390 tarihinde) yaptırıldığı kesinleşmektedir. I.Theodosius Beyazıt civarında ikinci bir Zafer Tâkı daha yaptırmıştır. Simkeşhâne binası önündeki bu tâkın bazı sütun vs. kalıntıları halen mevcuttur (Mellinggen, 1899:59-73; M. Ziya, 1336: 64-66, Halil Ethem, 1932:12,40,57; Gabriel, 1941:135-139; Baker, 1910:124-171; Kömürcüyan-Andreasyan, 1952:197-204; Kritovulos, 1967:46).

İstanbul surları 413'te İmparator II. Theodosius tarafından bugünkü geniş şekliyle yeniden inşa ettirilince, o zamana kadar şehir surları dışında kalan Altınkapı, surların kara tarafında Marmara'ya uzanan kısmıyla bitişir. Bu suretle, Altınkapı, kara surlarının Marmara'ya en yakın ve şehrin en görkemli kapısı haline gelir. Seferlerden zaferle dönen Bizans imparatorları bu kapı da görkemli merasimler yapmayı adet haline getirmişlerdir. Özellikle imparator Heraclius'un (610-644) zaferle çıktığı İran seferi dönüşünde bu kapıda çok görkemli bir merasim düzenlenir. Hz. Peygamber'in (SAV) İslâm'a davet mektubu gönderdiği Bizans imparatoru olan Heraclius'un bu zaferine önceden Kur'an-ı Kerim'in Rum suresinde işaret olunmuştur (Rum;1-3). Bunun

2 İsa-kapısı, İstanbul'un eski zafer kapısı idi. Son Bizans tarihçileri bu kapıyı “ En eski güzel kapı” (Antiquissima Pulchra Porta) diye anarlar. Theodosius surlarından önceki Constantine surunun yegâne muhteşem kalıntısı olarak 1509 senesine kadar durmuş olan bu kapı, bu tarihte vuku bulan Kıyamet-i Suğra (Küçük Kıyamet) da denilen büyük zelzelede yıkılmıştır. Bu kapının ve eski surların kalıntıları Demiryolu açıldığı sıralarda ortadan kaldırılmıştır. (Mellinggen,1899:15-29;M.Ziya, 1336:44;Kömürcüyan, 1952:68; Ötügen, 1982:29-48)

yanı sıra imparatorların tahta cülus merasimleri de burada başlamış.

MS. 395 Tarihinde I. Theodosius tarafından Roma imparatorluğu, Doğu ve Batı Roma şeklinde ikiye ayrılınca, Constantinopolis, Doğu Roma İmparatorluğunun payitahtı olur. MS. 476 Tarihinde, Batı Roma Devleti Germanler tarafından yıkılınca, sadece Doğu Roma imparatorluğu kalır. Doğu Roma Devleti zaman içerisinde iyice bir şark devletine dönüşerek Komutan Bizans'tan dolayı Bizans adını alır. Romalılarca kurulup, görkemli yapılarla tezyin edilen bu imparatorluk başkenti iştah kabartan bir şehir olur. Çok def'a kuşatmalara maruz kalır. Hatta imparator adayları arasındaki rekabetlerden nasibini alır. Tahrip ve yağmaya maruz kalır. Doğu Roma İmparatorluğu zaman içinde ilkin Avrupa'daki bazı topraklarını kaybeder. Sonra İslam'ın yayılışı ile Mısır, Filistin ve Suriye başta olmak üzere Ortadoğu'daki topraklarını yitirir. Müslümanlar, ilki MS 673 Tarihinde olmak üzere defalarca şehri kuşatır. Bugün şehir surları çevresinde Eyüp Sultan başta olmak üzere³ bulunan sahabe kabir ve makamları bu kuşatmadan dolayıdır.

İstanbul, 1204 yılında, Doğuya doğru Haçlı seferlerine çıkmış olan Latinlerin

istilasına uğrar. Latinler, Bizans imparatorunu kovarak burada bir Latin-Haçlı krallığı kurarlar. 60 yıl süren bu istilâ devresinde şehir Latinlerce yağmalanır. Pantocrator Manastırı başta olmak üzere kilise ve diğer anıtsal yapılar yağmalanarak buralardaki değerli eşya, tezyinat ve fresklerin önemli bir bölümü İtalya ve Venedik'e taşınır. Bu devrede Bizans'ın merkezi İznik'e taşınır. Trabzon'da da Bizans İmparatorluk Hanedanı olan Comnenoslar tarafından ayrı bir Bizans-Rum devleti kurulur. Daha sonra, Constantin Paleogolos tarafından bu Latinler İstanbul'dan kovulur. Latin krallığına son verilerek, İstanbul'un Fatih Sultan Mehmed tarafından 857/1453 tarihinde fethedilişine kadar süren Paleogolos hanedanı imparatorluk unvanını deruhde eder.

Selçuklular döneminde, 1071 Malazgirt Savaşında İmparator Diogenes'in Alparslan'ın karşısında savaşı kaybetmesinin ardından Selçuklu akınlarıyla Anadolu topraklarını kaybeden Bizans Osmanlı'nın yükselişi ile Marmara (Bythinia) bölgesindeki topraklarını da yitirir. Kısa zaman bir şehir devletinden ibaret hale gelir. Galata ve Beykoz daha 13. yüzyıldan itibaren anlaşma sonucu Ceneviz kolonisi haline gelir. Yıldırım Beyazıt ve II. Murad döneminde iki kez Osmanlılarca şehir kuşatılır⁴. Bu dönemde Bizans sadece sur içinden ibaret Osmanlı'nın vassalı haline gelmiş bir şehir devletidir.

İstanbul 857/1453 tarihinde Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedilişinin ardından kısa zamanda bir İslâm şehri haline

3 Ebu Eyyub Hâlid Bin Zeyd El-Ensâri El-Hazreci, Medinelî Ensârın ulularındandır. Hz. Peygamber (SAV) Hicrette Yersib'e (Medine-i Münevver'e'nin eski adı) teşriflerinde hâne-i saâdetlerinin inşasına kadar üç aya karîb bu zâtın hanesinde misafir olmuş, bu sebepten Mihmandâr-ı Resul-i Zîşân lakabı ilr müşerref olmuşlardır. Muâviye Bin Ebî Süfyan'ın hilâfeti zamanında sini sekseni müteceviz olduğu halde İstanbul'u muhasara etmek üzere irsal olunan orduya iştirakle İstanbul surları önüne gelmiş bu muhasara esnasında hastalanarak şehid olduğu rivayet olunmaktadır. Kabr-i şerifleri Feth'in akabinde Akşemseddin nâmı ile muavenven Muhammed Bin Hamza tarafından keşfen bulunduğu tarihlerde yazmaktadır. (Bkz. Cemal Öğüt, Eyüp Sultan, Eyüp Belediyesi Yayınları, 1996)

4 Yıldırım Bayezid zamanındaki (1389-1402) kuşatma fetihle sonuçlanma aşamasına yaklaşmışken Timur'un Anadolu'ya gelişiyle bu kuşatma kaldırılmış. Timur'un Anadolu'ya gelişi ve 1402'deki Ankara savaşı fethi yarım yüzyıl geciktirmiştir.

gelir. Karaman, Aksaray, Kirmasti, Çarşamba gibi Anadolu'nun çeşitli yerlerinden nüfus getirilerek şehrin çeşitli yerlerine iskân edilir. Böylece Büyük ve Küçük Karaman, Kirmasti, Aksaray, Çarşamba gibi semtler doğar. Mahalle mescit ve camileri çevresinde mahalleler gelişir.

Latin krallığının sona erip Paleoloğos'ların yeniden İstanbul'da tesis ettiği Bizans yeniden eskisi gibi toparlanamadı. Şehir Bizans'ın fakirleşmesi ile bakımsız hale gelir. Latinlerin tahribatı bir türlü giderilemez.

Fethin ardından İmparatorluk payitahtı haline gelen şehrin imârına girilir. Bizans eserleri yıkılmak yerine Camii vs. amaçlarla yeniden kullanılır. Ayvansaray'dan Mermerkule'ye kadar yer alan sur dibi kiliseler hariç diğerlerinin büyük bölümü Ayasofya ve Pantocrator (Zeyrek) başta olmak üzere camiye çevrilir. İstanbul'a yönelik imâr faaliyetleri asırlarca devam ederek Osmanlı'nın son dönemine kadar devam eder⁵. İslâmbol, Dersaâdet, Asitâne, Kostantiniyye, Dârulhilâfe, İstanbul adlarıyla anılan imparatorluk başkenti eski Roma gibi üç kıtanın çekim merkezi olur. Ancak, zaman içinde Batı Avrupa'nın yükselişi ve Osmanlı devleti'nin inkırazı ile bu önemini belli bir dönem için yitirmeye başlar. Osmanlı'nın en zayıf, en buhranlı dönemlerinde bile şehir bakımsız hale gelmez. Savaş, deprem ve ardı arkası kesilmeyen yangınlara, mimarideki batılılaşmaya, baroklaşmaya

ve Levantenleşmeye karşın⁶ imar faaliyetleri sürdürülür.

Cumhuriyet döneminde ise, başkentin Ankara'ya taşınmasının ardından şehir tek parti döneminde önemli ölçüde nispanya terk edilir. Birçok tarihi yapı bakımsızlıktan yıkılmaya maruz kalır. Birçok cami bina ve arsası gazete ilanlarıyla satılır. Şehir adeta ihmal edilir. Fransız Mimar Henri Proust'a 1939'da hazırlatılan İmar Nazım planı ise 1950'den itibaren uygulandığında kentin tarihi ve çevre dokusuna büyük darbe vurur. Kentte Millet, Ordu, Vatan Meclis-i Meb'usan ve Fevzipaşa caddeleri gibi açılan yeni caddeler birçok tarihi dokunun ortadan kalkmasına neden olur. Birçok cami, mescit, türbe, külliye, mektep vs. binaları ortadan kalkar. Bu dönemde Eminönü'nde 101 tescilli anıt eser, Fatih'te de 160 tescilli anıt eser ortadan kaldırılır. Bugüne kadar, Eminönü'nde 344 Fatih'te 398 sivil mimarlık örnekleri ortadan kalkmış eski kaynaklardan tespit edilebilen kayıp eserlerle birlikte sur içinde toplam 1811 kayıp eser tespit edilebilmiştir. Haliç çevresinde oluşturulan aktif sanayi bölgesi Haliç çevresini kirletilmiş bir havzaya çevirir. Bu tarihlerden itibaren, Anadolu'dan

⁵ Osmanlı'nın İstanbul'u imar faaliyeti 16. yüzyılda doruğa ulaşır. Başta Süleymaniye olmak üzere Mimar Sinan'ın yapıları şehrin her tarafını süsler. Şehrin birçok yerine Mimar Sinan yapıları damgasını vurur. (Bkz. Mimar Sinan Yapıları, Abdullah Kuran)

⁶ Osmanlı mimarisi 18. yüzyıldan itibaren batılılaşmanın mimarideki etkisiyle, rokoko ve barok mimarisine dönüşme eğilimi gösterir. Mimar Sinan ile olgunlaşan Klasik Osmanlı mimarisi 18. yüzyılın başlarından itibaren terk edilmeye başlanır. Yüzyıl ortalarında ise mimariye Barok etkisi hakim olur. Bunun en bariz örneği Nuruosmaniye Camiidir. 19. yüzyıl ise tümü ile barok ve Ampir mimarinin egemen olduğu bir dönemdir. Nusretiye, Ortaköy, Dolmabahçe, Aksaray Valide ve Hırka-i Şerif Camileri bunun önemli örnekleridir. 1856 Islahat Fermanının akabinde Kaputulasyonların artması, Osmanlı tebaası Gayr-i Müslimlerin Batılı düvel-i muazzamanın vesayetine girmesi sonucu Galata ve Beyoğlunda Batılı mimaride binaların sayısı artar. Bu bölgede Fransa'daki yapılara benzer çok sayıda yapı inşa edilir. Bu semtler kısa zamanda sivil mimari olarak da batılı bir görünüm kazanır. Buradaki yapılar Levanten mimarisi olarak anılmıştır.

gelen yoğun göç ve kat mülkiyeti yasasının çıkması sivil-tarihi mimarının 40-50 yıl içerisinde neredeyse tümünden ortadan kalkmasına sebebiyet verir. Çok katlı sağlıklı beton yapılaşma şehri çepeçevre sarar. Ahşap mimarının en iyi örneklerinin sergilendiği semtler, apartmanlaşma sonucu kaybolmaya yüz tutar. Süleymaniye, Haydar, Zeyrek, Çarşamba, Hırka-i Şerif, Nişanca, Otakçılar; Üsküdar, Bulgurlu, Fıstık Ağacı, İnadiye, Bulgurlu, Salacak gibi Osmanlı-İslam mahalleleri bu mimari özelliklerini kaybeder. Buraları, yeni, beton ve çarpık yapılaşma ile Yağmalanmış semt görüntüsüne dönüşür.

Meşrutiyet döneminden beri kente yönelik her imar faaliyeti⁷ kenti biraz daha tarihi dokusundan uzaklaştırmıştır. Kenti modernleştirmeyi amaçlayan bu imar faaliyetleri tarihi eser ve doku açısından kentin daha çok yıkıma uğramasına neden olmuş, sağlıklı ve çarpık yapılaşma yaygınlaşmıştır. Sadece tarihi doku açısından değil çevre ve ekoloji açısından da tehlikeli bir konuma gelmiştir. İstanbul ve Marmara bölgesinde yoğunlaşan sanayinin de etkisiyle İstanbul ve çevresi adeta yağmalanmış kent ve çevre görüntüsü vermektedir.

İstanbul'un görüntüsünün modernleştirilip, modern bir kente dönüştürülmesine yönelik önemli adımların tamamına yakınının 50'li yıllardan itibaren Türkiye'deki sağ iktidarlar döneminde atılmış olması ilginç bir çelişkiyi barındırmak-

tadır. Maziye vurgu yapıp muhafazakar bir düşünce zeminine dayandığı varsayılan sağ iktidarlar döneminde, DP devrinden başlayarak İstanbul'un önemli bir değişim ve dönüşüm geçirmiş tarihi silueti ağır bir tahribata uğramış; birçok mühim tarihi yapı ortadan kalktığı gibi sivil mimari örnekleri tamamen kaybolma aşamasına gelmiştir.

DP iktidarı döneminde açılan, Vatan Caddesi, Ordu Caddesi, Millet Caddesi, Meclis-i Meb'usan Caddesi gibi caddeler ve bu doğrultudaki istisnalar ciddi bir tarihi eser katliamına yol açmıştır. ANAP iktidarı döneminde ise, Boğaziçi'ndeki yeni imar faaliyetleri ve 2. Boğaz Köprüsü, İstanbul Boğazı'nın tarihi ve tabii dokusuna büyük darbe vurmuştur. Sağ iktidarların teknokrat kökenli teknolojik ilerlemeyi ve modernleşmeyi hedef alan kadro ve yönelimleri buna zemin oluşturmaktadır. Tek parti döneminden beri sol eğilimli partilerin daha sosyo-kültürel bir yönelime sahip olması o dönemlerde bu yöndeki tahribatın nispeten daha az olmasını sağlamıştır.

İmparatorluklar payitahtı ve kıtalararası buluşma merkezi olan İstanbul'un tarihi ve kültürel değerlerinin, dahası asaletinin korunması önemli bir görevdir. Böyle bir kentin birbiri ardına yükselen gökdelenlerle donatılması, modern otomobil ve köprülerle kuşatılması şehrin bu asaletini ortadan kaldıran bir işlev görmektedir. İstanbul'un Proust planı doğrultusunda sanayi ve ticaret kenti haline getirilmiş olması beraberinde çok büyük sorunları doğurmuştur. Yoğun göç ve nüfus buna dayalı plansız yerleşim ve yapılaşma ve en önemlisi deprem ihtimâli kentin geleceğini ciddi biçim-

⁷ Meşrutiyet döneminde Divanyolu ve şehzadebaşındaki tramvay yolu açma faaliyetleri bazı önemli yapıların ortadan kalkmasına neden olmuştur. Şehzadebaşında ünlü direkler arası, Rüstem Paşa sebili ve Şeyh Osman türbesi bunun başlıcalarıdır. Yine bu dönemde Sultanahmed meydanı ve Kızıtaşı çevresindeki yıkımlar birçok sivil mimari eserini ortadan kaldırmıştır.

de tehdit etmektedir. Özellikle Avrupa Birliği çerçevesinde kentin dokusuna yönelik yeni eğilim ve projeler kenti yapısını iyileştirmeden ziyade daha sıkıntılı bir hale koyacağına benzemektedir.

Bilhassa, mimari ve tarihi eserlere yönelik ideolojik önyargı ve bakışlar durumu daha da vahimleştirmektedir. Osmanlı-İslâm eserlerine bazı akademisyenlerin din ve gelenek karşıtlığından kaynaklanan olumsuz bakış açıları bu eserlerin tahrip ve kaybolmasını kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır. Bu bakış açılarıyla yapılan restorasyonlar, sürekli şehir yapısını bağlamında Osmanlı öncesine yapılan vurgu, Osmanlı döneminin neredeyse by-pass edilmesine yol açan görmezden gelinme olayı Osmanlı-İslâm eserlerini, sahipsiz ve garip konuma getirmektedir. Dinle, dinî medeniyetle kavgalı elitin, seçkinler sınıfının Osmanlı yapısı eserlere, özellikle klasik mimarideki yapılara karşı olumsuz, dışlayıcı tutumu bu eserlerin restorasyonunda da kendini göstermektedir. Osmanlı öncesi Bizantik döneme ait asâr-ı atıkanın ön plana çıkarılmasını, bunların üzerine yapılmış olan Osmanlı eser ve ilâvelerinin eğerti olarak değerlendirilip, bir biçimde ortadan kaldırılmasını öngören seçkinci-batıcı restorasyon anlayış ve uygulamaları olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Veznecilerdeki kiliseden münkalip Kalenderhâne Camii'nin 1970'li yıllarda Prof. Doğan Kuban tarafından yürütülen restorasyonu bu yöndeki en çarpıcı örnektir. Restorasyon sırasında Osmanlı döneminin çeşitli dönemlerine ait tamir müdahaleleri ve ilâveleri tümüyle ortadan kaldırılmış. Daire şeklindeki kubbe yerine kavisli kubbeye dönülmüş, silme-

ler ve payanda duvarları, iç mahfeler ortadan kaldırılmış, yapı Osmanlı dönemi öncesinde olduğu varsayımıyla, hiçbir delile dayandırılmadan, varsayılan ilginç bir yapıya dönüştürülmüş. Mermer tamir kitabeleri asıl yerinden sökülerek giriş nartex'inde duvara levha gibi her an sökülüp atılabilecek şekilde eğerti olarak demir askı ile asılmıştır. Camii'nin sol tarafında yer alan minare burası yerine arka duvarı üzerine yapılmış neticede duvar üzerine inşa edilen minare duvarının baştan aşağı çatlmasına yol açmıştır.

1960'lı yıllarda Zeyrek (Pantocrator) Camii'nin dış tarafında yapılan restorasyonda da benzeri bir tutum sergilenmiştir. Camii'nin dışındaki duvar silmeleri kaldırılarak kavisli hale getirilmiş. Camii'nin Kuzey kısmındaki süsleme ve hat yazıları silinmiştir. Ayrıca, eski İstanbul'un tümü Sultanahmed semti başta olmak üzere bu elitist-seçkinci akademisyenler tarafından arkeolojik sit alanı olarak değerlendirilip zaman içerisinde Osmanlı yapılarının büyük çoğunluğunun kaldırılması amaçlanmaktadır. Özellikle Sultanahmed civarındaki eski hipodromun tekrar canlandırılmasına yönelik projeler birbiri ardına internet sitelerinde boy göstermektedir. Burada, Sultanahmed Camii ve diğer Osmanlı eserleri görmezden gelinmekte, Ayasofya minareleri dahi yıkım hedefleri arasında gösterilmektedir. 1200'li yıllardaki İstanbul'un silüetine ilişkin rekonstrüksiyon projeleri ve bunlara ait internet sitelerinde bu amaç açıkça ilan edilip, animasyon resimlerle sergilenmektedir.

Oysaki Osmanlı döneminde Bizans eserleri yıkılmak yerine çoğunlukla korunup fonksiyon verilmiştir. Ayvansaray'dan

Yedikule'ye, sur diplerinde bulunan kiliseler haricindeki kiliseler yıkılmadığı gibi camiye çevrilmiş ve cami-ibadethane olarak bu yapılar varlığını devam ettirmiştir. Ayasofya ve Pantocrator (Zeyrek) başta olmak üzere birçok kilise-manastır binası camii olarak fonksiyon icra etmiş. Sur diplerinde yer alan kiliselerle diğer bazı kiliseler (Moğol Kilisesi gibi) gayr-i müslimlere bırakılmış bunlara dokunulmamıştır⁸. Aya İrini ve Güngörmez Kiliseleri ise Cebehane ve Baruthane olarak kullanılmıştır.

Osmanlı tarafından camiye çevrilen ya da başka fonksiyonlar için kullanılan Bizans yapıları büyük ölçüde asli yapısını korumuş, zaman zaman ciddi şekilde restore edilmiştir. Yıkım yönüne gidilmemiştir. Bundan dolayı bu yapıların günümüze kadar gelenleri, büyük ölçüde Bizantik mimari yapılarını, otantik yapılarını koruyagelmiştir. Gayr-i müslimlere terk edilenlerinden ise (Moğol Kilisesi hariç) hiçbiri Bizantik asli yapılarını koruyamamış. Tümü, özellikle 19. yüzyılda batılı-barok mimarisiyle, yeniden yapılmıştır. 1856 İslahat Fermanı'nın ardından batılı düvel-i muazzamanın vesayetine giren Gayr-i Müslim Balıklı Rum kilisesi, Sulu Manasır, Patrikhane Kilisesi vs. hiçbiri Bizantik mimariden iz bile taşımamaktadır. Osmanlı'nın ibadethane-cami ve başka saygın amaçlarla kullandığı Bizans yapıları ise çok büyük ölçüde Bizantik yapı ve şekillerini koruyagelmişlerdir (Büyük Ayasofya, Küçük Ayasofya, Gül

Camii, Vefa Molla Gürani Camii, Fetih Camii, Mustafa Çavuş Camii, Sancaktar Hayreddin Camii, Kefevî camii, Hirâmi Ahmed Paşa Camii, Zeyrek Camii, Bodrum Mesih Camii, Şeyh Süleyman mescidi, Aya İrini vs.).

Varlıkları Cumhuriyet derine kadar gelebilen ancak Cumhuriyet döneminde bir şekilde ortadan kaldırılan Bizantik yapılar için de aynı durum söz konusu olmuştur. Toklu Dede Camii, Sekbanbaşı İbrahim Ağa Camii, Lala Hayreddin Camii, Hoca Hayruddin Camii, Şirimerd Çavuş Camii, Esekapı Hadım İbrahim Paşa Camii, Şeyh Murad Mescidi, Perkapı Mescidi bunların başta gelenleridir. Cumhuriyet döneminin başlarına kadar gelebilen bu yapılar da önemli oranda Bizantik özelliklerini korumuşlardır.

Tüm bunlara karşın, gerek yurt dışındaki bir kısım enstitü, mimari kuruluşlar, üniversite çevreleri ile Türkiye'deki bazı akademik çevrelerle vakıf kuruluşları İstanbul'a yönelik olarak Osmanlı dönemini bir işgal ve yağma dönemi olarak tanımlayıp, bu dönem Osmanlı-İslâm eserlerini de işgal ve yağma eseri olarak gören ve gösteren tutumları durumu vahimleştirmektedir. Bunların bu yöndeki çabaları, Meşrutiyet'ten beri devlet politikasını etkilemekte, neredeyse devlet eliyle amaç ve hedeflerini uygulama safhasına sokmaktadırlar. 200 yılı aşkındır Türkiye dışında İstanbul ve çevresine yönelik bu tür çalışma ve yayınlar bunun literatür bağlamında alt yapısını hazırlamıştır. 1930'lu ve 40'lı yıllardaki yıkımlar, 50'li yıllardaki istimlakler bunu ifade etmektedir. Belirli semtlerin kademeli olarak dönüştürülmesine yönelik politika ve uygulamalar bu amaçların

⁸ Gayr-i Müslimlere yönelik, onların ibadethane yaşam şekillerine dokunulmamasına yönelik Osmanlı'nın uygulamaları İslam Şeriat hukukuna dayanmaktadır. Bu konuda İslam hukukunda birçok kaynak bulunmaktadır. Bu konu'da ki en önemli kaynaklardan biri Hz. Resul-i Ekrem'in Hristiyanlara verdiği Emannâmedir. Bu Emannâme Metin ve bilgileri ektedir.

bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır. Eminönü ilçesi zaman içerisinde turistik semtlere dönüştürülmüş buradaki semtlerin çoğu ticari ve turistik amaçlarla meskun nüfustan arındırılmış. Sivil mimari örnekleri turizm mekanlarına dönüştürülmüş. Meskun nüfus bir hayli azalmıştır. Nişanca, Küçük Ayasofya, Kadırga, Kumkapı ve Cankurtaran semtleri gün geçtikçe meskun nüfustan arındırılmaktadır. Yanı sıra, Balat-Fener semtlerinin UNESCO desteğiyle dönüştürülmesi projesi ve uygulaması Sur içi tarihi İstanbul'un bir şekilde Müslüman kimliği yerine Batı destekli, geleneksel yapısını kaybedip modernleşmiş. Gayr-i Müslim kimliğinin ön plana çıkarılmasını sağlamaya yönelik çabaların önemli bir uygulaması olduğu izlenimini vermektedir. Buna karşın, Zeyrek, Çarşamba, Haydar, Cibali, Sofular, Vefa, Süleymaniye gibi ilk Müslüman mahalleleri uzun yıllardır kaderine terk edilmiş durumdadır. İmar faaliyeti adı altında zaten zaman içerisinde Firuz Ağa, Yavedud gibi Müslüman mahalleleri ortadan kaldırılmış. Kısacası, İstanbul'un uzun vadede Osmanlı-İslam mimarisinden ve dokusundan arındırılmasına yönelik alt yapı çalışmaları son aşamasına gelmiş, uygulama alanına sokulmuştur.

Avrupa Birliğine girme yolundaki politikalar ve bu yöndeki uygulama ve uyum yasaları ortamı bu anlamda daha da elverişli hale getirmektedir. 1856 Islahat Fermanının yol açtığı emr-i vâkiler ve akabinde 19. yüzyılın ikinci yarısında Galata ve Beyoğlu'nun Batılı-Levanten bir dokuya dönüşmesi, buradaki Osmanlı dokusunun Tepebaşı ve Galata mezarlıkları başta olmak üzere silinmesi gibi, Av-

rupa Birliği uyum yasalarının zaten beton yapılarla dolmuş ve çarpık bir kente dönüşmüş Sur İç'i'nin bir şekilde Osmanlı eserlerini, görmezden gelip, zamanla ortadan iyice kalkmasını sağlayacak şekilde farklı bir yapıya dönüştürülmesi yolunda bir adım olduğu intibamı vermektedir. 23 Ocak 2003 yılında Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren gayr-i müslimlere ait "Cemaât Vakıflarının Taşınmaz Mal Edinmeleri, Bunlar Üzerinde Tasarrufla Bulunmaları ve Tasarrufları Altında Bulunan Taşınmaz Malların Bu Vakıflar Adına Tescil Edilmesi Hakkındaki Yönetmelik"⁹ Osmanlı Taşınmaz Vakıf Mallarıyla Gayr-i Müslim Taşınmaz Vakıf Malları arasında eşitsiz bir konumun oluşmasına yol açmıştır. Nitekim Islahat Fermanı ve daha sonraki düzenlemeler bu konuda, Müslümanların aleyhine, Gayr-i Müslimlerin lehine bir sonuca yol açmıştı. Bu yönetmelikle, Lozan, 1924 Ahâli mübâdelesi ve 1955 yılı 6-7 Eylül Olayları sonrasında pasif hale gelmiş olan bu Gayr-i Müslim Cemaat Vakıfları, ABD başta olmak üzere Batılı devletlerin desteğiyle aktif hale gelip güçlenmekte; taşınmaz mallarının, daha önce satılmış olanları, statüleri değişmiş olanları dahil, kanunen geri alma hakkına sahip olmaktadır. ABD ve Avrupa Birliği'nin desteği ile örgütlenecek bu 161 Vakıf kuruluşu ileride daha güçlü bir şekilde birçok taşınmazlarını, hatta Osmanlı döneminde statüsü değişen taşınmazların devrini sağlama imkânına kavuşacaklardır. Bu vakıfların büyük çoğunluğu İstanbul'da bulunmakta ve taşınmazları İstanbul'un her tarafında yer almaktadır. Buna karşın, Osmanlı'nın

⁹ Bu yönetmelik Ve Gayr-i Müslim Cemaat vakıflarının listesi ektedir.

son dönemlerinde önce Evkaf Nezareti, Cumhuriyet döneminde de Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Merkezileştirilen Osmanlı-İslam vakıfları bu kurumun tekeline girmekte ve istenildiği zaman bu kurum tarafından cami, tekke, medrese arsası vs. taşınmaz vakıf malları satılarak ya da statüleri değiştirilerek (Hayrattan Akara Çevirme) ortadan kaldırılmakta ya da bu eserler restore edilmeyerek yıkıma terk edilmektedir. 2. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde böyle birçok eser vakıflarca satılmış hatta yıktırılmıştır. 30'lu ve 40'lı yıllarda cami, medrese, tekke, mektep vs. gibi bina ya da bunların arsaları vakıflar tarafından gazete ilanlarıyla satışa arz edilmiş; böylece yüzlerce önemli tarihi yapı ortadan kalkmıştır. Vakfiyelerinde birçok ağır şartlar taşıyan vakıf malları, hatta Fatih Sultan Mehmed, Haremeyn vakıflarına ait birçok taşınmaz, elden çıkarılmıştır. Fatih'in Büyük Ayasofya Vakfına bağlı olan Kapalı Çarşı'nın dükkanları Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bir bir satılıp elden çıkarılmış; bugün Kapalı Çarşı'daki 3000 civarındaki dükkanlarını sadece 300'e yakını vakıfların elinde kalmıştır. Yine Fatih'in önemli bir vakfı olan Okmeydanı'nın 50'li yıllardan itibaren yağmalanıp yapılaşmasına göz yumulmuş, korumaya alınmadığı gibi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından burada meskun olanlara satışı kararlaştırılmıştır. Böylece Osmanlı-İslam vakıfları, sahipsiz hale gelmiş, istenildiği zaman elden çıkarılabilecek bir konuma getirilmiştir. Osmanlı-İslam

vakıfları Tek-Parti dönemi Resmî ideolojisi çerçevesinde, devlet tekeli ve Müslüman-dindar halkın bu konuda tümü ile bilinçsiz olmaları bunları daha da sahipsiz hale getirmekte; devlet ve bilinçsiz kimseler eliyle ortadan kalkmasına meydan verilmektedir. Buna karşın Gayr-i Müslim Cemaat Vakıflarının örgütlülüğü, Batılı Devletler desteği ve yasal kolaylıklar durumu Müslümanlar aleyhine eşitsiz konuma getirmeye adaydır.

Buna karşılık, Türkiye'de özellikle İstanbul'da Osmanlı-İslam eserlerinin korunmasına yönelik sivil örgütlenmeler içine girilmelidir. Bu yöndeki bilinci oluşturup geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalı, mevzuat zorlanmalı, Osmanlı İslam eserlerinin tesbitine yönelik, eski mezarlar dahil olmak üzere envanter çalışmaları yapılarak acil eylem planları belirlenmelidir. Buna yönelik, ciddi ağırlığı olan yoğun yayın faaliyeti yapılmalıdır. Ters yöndeki aksiyonları engellemekten ziyade yeni bir aksiyon ortaya konmalıdır. Bu çerçevede artık iyice yıkılmaya yüz tutmuş, "deteroated slum area"ya dönüşmüş Haydar, Cibali ve Zeyrek gibi semtlerin yeniden Osmanlı mimari yapısını koruyacak ve var olan Bizantik mimari yapılarını da göz ardı etmeyecek ve dahil edecek şekilde canlandırılmasına yönelik proje ve girişimler ortaya konmalıdır. Zeyrek ve Haydar semtinde mali durumu müsait olan bazı kimseler buradaki eski yapıları satın alıp restore edip, konut olarak kullanabilmesi yönünde girişimler bir başlangıç olarak görülebilir.

ŒEHİRCİLİK

ORTA ASYA'NIN GÖZ ALICI ŞEHİRİ ASTANA

Serdar Yılmaz*

Giriş

Kazakistan, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 16 Aralık 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu süreçte hem eski sistemden kalan yapılar hem de bağımsızlık sonrası gelen yeni yapılarla birlikte ikili bir iç siyasal yapılanmaya sahip olmuştur. Bu eski ve yeniyi bir arada barındıran süreç, ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasi hayatında genel anlamda yeniden yapılanma süreci olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin dört katına yakın bir yüzölçümüne sahip olmasına karşın ancak beşte biri oranında nüfusa sahip olan Kazakistan, bilinen yer altı ve yer üstü kaynaklarının (petrol, gaz, altın, kömür, fosfat, sülfür, uranyum, gümüş, çinko, manganez, bakır, alüminyum) çoğunu topraklarında barındıran bir ülkedir.

İzlediği çok yönlü politika ile Rusya ve Çin'in arasında yer alıp Amerika'nın çıkar mücadelesinin odak noktası olması ve bunu istikrarlı ve başarılı bir şekilde kontrol etmesiyle büyük takdir toplamıştır. Bozkırın hırçın ve aceleci mantığı, Batının rasyonel ve kılı kırk yaran mantığı ile önceleri çatışsa da zamanla ortak bir tercihte birleşmiştir¹.

Nitekim ülkenin yeni başkenti Astana, Kazakistan'ın modern, zengin ve güçlü bir ülke olma tercihinin en büyük yansıması olmuştur. Bu yeniden yapılanma sürecinde tarih kitapları kaç cilt yazarsa

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Arel Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

1 Serdar Yılmaz, "Kazakistan'ın Türkiye Politikası", Basılmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Edirne, 2016.

yazsın, ne kadar araştırılıp farklı kaynaklardan okumalar yapılsa da gidip görmeden, dokunmadan ve havasını içinize çekmeden tam olarak hissedemeyeceğiniz şehirler vardır. İşte, o şehirlerden biri de Kazakistan'ın başkenti Astana'dır.

Bu çalışmanın amacı, dünyanın en genç ve modern başkentlerinden biri sayılan Astana'yı temel yönleriyle ele alıp şehrin tanıtımını yaparak özellikle Türk okuyucular için şehir ile ilgili ilgi ve merak uyandırmaktır. Çalışma yarı akademik bir dille yazıldığından yazarın bir doktora öğrencisi (Doktora eğitimi 13 Ocak 2016 itibariyle tamamlanmıştır) olarak Mart-Temmuz 2014 arası Kazakistan'da geçirdiği 4,5 aylık sürede Astana'yı görme ve orada yaşama hayallerine ışık tutacak ve okuyucuları yaşanmış bir hikâyenin parçası haline getirecektir.

Doğu'daki Batı: Astana

Orta Asya'nın parlayan yıldızı Kazakistan'ın başkenti ve en büyük ikinci şehri olan Astana (önceki ismi Akmola), Kazak dilinde de başkent anlamına gelmektedir. Mimarisi, kültürel ve sosyal yaşamı ile Batı'nın birçok değerini Avrasya'nın kalbinde kimileri için Uzakdoğu olan bu coğrafyada tanıtmaya çabasında olan bir şehirdir. Doğu'nun Batı'sı ve Avrasya'nın kutup yıldızıdır. Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'in 20 Ekim 1997 tarihli kararı ile 10 Aralık 1997 tarihinde Kazakistan Cumhuriyeti'nin başkenti ilan edilmiştir. Ülkenin önceki başkenti Almatı'dır.

Kazakistan'ın yeni başkentinin uluslararası arenadaki tanıtımı ise dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in de

aralarında olduğu uluslararası arenadan yoğun bir katılımı 10 Haziran 1998 tarihinde yapılmıştır².

1830'lu yıllarda Çarlık Rusya döneminde Akmolinsk (Akmola) adıyla kurulan bu şehir, Esil nehrinin yakasına kurulan askeri bir karakolun zamanla gelişip bir kasabaya dönüşmesiyle oluşmuştur. Sovyet döneminde ise barındırdığı geniş arazi ve elverişli ekin alanlarıyla "Bakır Topraklar Şehri" anlamına gelen Tselinograd adı verilmiş ve Sovyetler'in buğday ambarına dönüşmüştür. Verimli araziye sürmek ve daha yoğun bir rekolte elde edebilmek için hem Ruslar hem de Rusların elindeki esir Volga Almanları bu şehre yerleştirilmiştir³.

710,2 km² yüzölçümüne ve 2015 yılı itibariyle 853,000 kişiye tekabül eden nüfusu ile Astana⁴, barındırdığı potansiyeli, yatırım imkânları, yabancı yatırımcılara sağladığı lojistik ve hukuki desteği ile Orta Asya'nın uluslararası ticaret ve lojistik merkezine dönmektedir.

Şekil 1. Kazakistan Haritası.

- 2 Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği, Astana, www.kazakhstan.org.tr/index.asp?sayfa=46 (23.03.2016).
- 3 Yoktan Var edilen Başkent Astana, Diplomat Atlas, 2011, <http://www.diplomat.com.tr/atlas/sayilar/sayi14/sayfalar.asp?link=s14-6.htm> (24.03.2016).
- 4 Kazakistan Rспублиkası Prezidentinin Resmi Saytı, Astana (Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Resmi İnternet Sitesi, Astana), http://www.akorda.kz/kz/public_of_kazakhstan/astana (23.03.2016).

Astana'yı ilk kez 2013 yılında ziyaret ettiğimde Kazakistan'ın petrol ve doğalgaz kaynaklarıyla gitgide zenginleştiğini, Astana'nın da zenginleşen ülkenin Batı'ya bakan yeni yüzü olduğunu ve bu kendine özgü benzersiz olan modern şehrin sadece Kazakistan'ın değil tüm Orta Asya devletlerinin başkenti olma rolüne soyunduğunu birçok kaynaktan araştırıp hatmetmiştim. Hatta Kazakistan-Türkiye ekonomik ilişkileri hakkında bir makale yazıp bu makaleyi Astana'da bulunan Nazarbayev Üniversitesi'nde anlatma şansı bulunduğumdan literatüre de hâkimdim⁵.

Ancak ilk ziyaretim sırasında şaşkınlıktan ağzımın bir karış açılmasına; "Burası nasıl bir şehir, Alice Harikalar Diyarı mı burası", "Allah'ım neredeyim ben" gibi birçok retorik soruya engel olamamıştım.

Astana'ya ikinci kez 2014 yılında yapmış olduğum sekiz günlük araştırma ziyaretinde şehri daha da yakından görme ve tanıma fırsatı bulmuştum. Örneğin şehri dikkatlice gezdiğimde bir değil iki Astana olduğunu; birinin tipik Sovyet şehri şeklinde yapılandırıldığını ve komünist Sovyet döneminden kalan eski bir yer olduğunu, diğeri ise genelde Türk, Güney Kore ve Rus inşaat firmalarınca hala daha yapım sürecinde olan görkemli, renkli, etkileyici ve ultra-modern yeni Astana olduğunu gözlemledim.

Ülkeye yeni gelenlerin şehrin yeni yüzünü gördükleri Astana'da, araştırmalarım gereği şehrin birinci tarafını da görmüş ve zaten ülkenin önceki başkenti Almatı'da

dört ay yaşamış olduğumdan insanı büyüleyen eski ile yeni arasındaki farkı tüm çıplaklığıyla görmüştüm. Bir Kazak dostumun "peki seni eski Astana mı yoksa yeni Astana mı daha çok etkiledi" sorusuna bir çırpıda yeni Astana diye cevap vermiş olmam da eskiyi Almatı'da ziyadesiyle tecrübe etmiş olmamdan kaynaklanıyordu.

Aslında çoğu zaman kendime hep şu soruyu sormuştum: Modernleşme, küreselleşme, insanın konfora ve zenginliğe olan düşkünlüğü, ışıltılı gökdelenler, plaza kültürü, insanların sokakta vakit geçirmek yerine yüksek katlı AVM'lerde zaman geçirmesi iyi mi yoksa kötü mü?

Şekil 2. Astana, 2015 ve 1997 yılları

Şekil 3. Astana, 1999 ve 2012 yılları.

5 Serdar Yılmaz, "Economy Comes First" Initiating Turkish-Kazakh Relations, Who Undertook the responsibility?, International Journal Turkic Studies Review, Vol:1, Number:1, 2014, 28-40.

Bugün Kazakistan'da önemli bir ekonomik güce sahip olan Turkuaz Grubu'nun Başkanı Zeki Pilge, Astana'nın başkent oluş hikayesini şöyle anlatmaktadır: "Başkan bize Astana'yı gösterdiğinde ve 'yeni başkent burası olacak' dediğinde gözlerimize inanmamıştık. Gösterdiği yer step ve bataklık. Etraftaki tek yerleşim küçük Akmola şehriydi. Ancak projeler ortaya çıktıkça ve tek tek bunlar gerçekleştiçe, büyük başkent projesinin hayata geçtiğini gördük. Bugün artık EXPO 2017'ye ev sahipliği yapacak, 700 bin kişilik büyük bir şehirden bahsediyoruz ve tüm bunlar sadece 10 yılda oldu" diyerek Orta Asya bozkırlarında yaratılan modern şehrin şifrelerini ortaya koymuştur .

Özellikle EXPO 2017'nin Astana'da yapılacak olması da hem şehrin yatırım ve gelişme kapasitesini hem de uluslararası tanıtımını yapacaktır. Her yıl sayısız festivale, uluslararası konferanslara, fuarlara ve çeşitli yarışmalara ev sahipliği yapan Astana, 1999 yılında UNESCO tarafından "Dünya Barış Şehri" ilan edilmesinin yanı sıra 2012 yılında "Türk Dünyası'nın Başkenti" unvanını kazanmış bir şehirdir.

Sonradan yapıldığından bazı insanlar yapmacık şehir diyor Astana için; fakat zaten doğal şekliyle mevcudiyetini koruyan kaç tane şehir var ki yeryüzünde? Astana'nın insanı içine alan, kendine hayran bırakan ve uzaklara götüren bir tarafının olduğu gibi insanların kazandıklarını boş binalarda tükettiklerini düşündürten ra-

hatsız edici bir başka tarafı olduğunu da gördüm. Lakin, İstanbul gibi büyük bir metropolde yaşayan bir birey olarak, şehre yapılan bu yatırımların ülkedeki refahın ve sürekliliğin artması için elzem olduğu kanaatine vardım.

Sonuç olarak bu şehir Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'in yoktan var ettiği, sıfırdan kendi başına planladığı, yapım sürecinin her aşamasını takip ettiği ve Kazakistan'ın dünyadaki imajını yükselteceğine inanıldığı bir şehirdir.

Şekil 4. Astana gece görüntüsü.

Astana'nın İncileri

Bayterek

Bayterek Anıtı kentin simgesi olarak kullanılmaktadır. Anıtın yüksekliği 105 metredir. Astana, 1997 yılında başkent olduğu için 97 metre yüksekliğindedir ve 500 Tenge (2 dolar) karşılığında başkenti kuşbakışı izleyebileceğiniz bir gözlemevi bulunmaktadır. Bayterek anıtı uzun ömürlülüğün, bilgeliğin, huzurun ve barışın simgesi olarak görülmektedir.

Şekil 5. Bayterek.

Şekil 6. Bayterek.

Bayterek anıtının en tepesinde şehri izleyebileceğiniz gözlemevinde, Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'in sağ elinin izi vardır. Kazaklar başkanlarını çok sevdikleri için kendi ellerini bu izin içine koyarak dilek tutarlar ve bu dileğin kabul olacağına inanırlar.

Han Çadırı

Han Çadırı (Khan Shadyry), Türk müteahhitlerince yapılmış bir alışveriş ve eğlence merkezidir. Bu çadır aynı zamanda dünyanın en büyük çadırı unvanını da taşıyor. Dışarıdan baktığınızda sanki büyük bir branda sermişler ancak akşam olduğunda ve ışıklar yandığında dünyanın en ilginç ve dikkat çekici transparan AVM'si ile karşılaşıyorsunuz.

Şekil 7. Han Çadırı.

Esil Nehri

Astana'nın ortasından geçen Esil Nehri, Astana'yı kuzey ve güney olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Sovyetler döneminde kalma yapılar kuzeyde, yeni ve görkemli yapılar güneyde yer almaktadır. Yani şehre gidip özellikle nehrin sol kıyısı ile sağ kıyısı arasındaki yapılanmalara baktığınızda hangisinin eski hangisinin yeni Astana'yı temsil ettiğini hemen anlarsınız. Bir Kazak dostum kışları donan nehrin üzerinde kayak, yürüyüş ve araba yarışı gibi çeşitli aktiviteler yapıp eğlendiklerini ve nehrin başkent su ihtiyacını karşıladığını da söylemişti.

Şekil 8. Esil Nehri.

Atatürk Anıtı

Şehre gitmeden önce varlığından haberdar olduğum ancak görünce lokasyonu ve büyüklüğü karşısında etkilendiğim Atatürk Anıtı, “Atatürk, Türk Milletinin yetiştirdiği en büyük liderdir” diyen Nazarbayev tarafından 09 Ekim 2009 tarihinde açılmıştır. Esil nehrinin kenarında büyük ve yeşil bir alana inşa edildiği için fırsat bulup gezemeseniz de varlığından haberdar olmak bile insanı gururlandırıyor.

Şekil 9. Atatürk Anıtı.

Atameken

Atameken bir açık hava müzesidir. Burada Kazakistan'daki tüm şehirlerde yer alan önemli ve tarihi yapıların minya-

türlerine yer verilmektedir. İstanbul'daki Miniaturk'un küçük bir versiyonudur ve orada da dünyadaki önemli bazı yapılara yer verilmiştir. Müze o kadar gerçekçi yapılara yer vermiş ki sanki tüm Kazakistan'ın üç saat içinde gezmişsiniz duygusuna kapılıyorsunuz. Astana, Moğolistan'ın başkenti Ulanbatur ile birlikte dünyanın en soğuk başkenti olduğu için, müzeyi anlatan rehberin dediğine göre bu açık hava müzesi Mayıs-Ekim ayları arasında açık oluyormuş.

Şekil 10. Atameken.

Barış Piramidi

Bir Türk inşaat firması tarafından toplam alanı 28,791 metrekare olarak yapılan Piramit, Astana'daki modern mimarinin harikalarından biri olarak şehir merkezine gelir gelmez gözüne çarpmaktadır. 77 metre uzunluğundaki bina, “Barış ve Uzlaşma Sarayı” olarak bilinmektedir. Piramit'in içinde, müze, toplantı salonları ve 1500 kişilik konser salonu da bulunmaktadır.

Şekil 11. Barış Piramidi.

Hazreti Sultan Camii

Sadece bir camii değil aynı zamanda 8 bin kişi kapasitesine sahip, 17 bin metreka-relik alan üzerine kurulu ve sahip olduğu 10 adet kubbeyle sosyal bir tesis olma özelliği de taşıyor. Caminin sorumlusu tarafından şahsıma detaylı bir bilgi verilirken en dikkatimi çeken konu ise caminin geleneksel ve modern çizgileri bir arada barındırıyor olmasıydı. Türk bir firmanın Orta Asya bozkırlarında göğe yükselttiği göz alıcı ve insana dinginlik veren Orta Asya'nın en büyük camisi sizi alıp başka diyarlara götürüyor.

Şekil 12. Hazreti Sultan Camii.

Astana'da Akmolalı Filarmonisi, insanı büyüleyen ve Astanalıların gurur kaynağı olan Milli Opera ve Bale Tiyatrosu, Bölgesel Etnografi ve Tarih Müzesi, Kazak Müzik ve Drama Tiyatrosu, Rus drama tiyatrosu, Cumhurbaşkanı Kültür Merkezi Müzesi de görülmeye değer tesislerdir. Müzede Kazakistan tarihi, savaş giysileri, atçılık ekipmanları, takılar, kitaplar ve resimler sergileniyor.

Şekil 13. Astana'da sanat mekanları.

Şekil 14. Duman eğlence merkezindeki dev akvaryum.

“Duman” adlı eğlence merkezi ise bünyesinde dev bir akvaryumu ihtiva eden, ilginç gösterilerin yapıldığı ve birçok balık çeşitleri ve deniz canlılarının yaşadığı güzel mekânlardan biridir. Ayrıca kentin simgelerinden biri olan Bağımsızlık Sarayı, özellikle çatı katında barındırdığı Astana 2050 prototipi ile bu şehrin 34 yıl sonra nasıl olacağını göstermektedir.

Şekil 15. Duman eğlence merkezi.

Karlar Ülkesi

Astana, sonradan yapıldığı belli olan, yolların geniş, trafik probleminin olmadığı bir şehirdir. Modern binaları görünce ciddi anlamda yatırım yapıldığı hemen anlaşılıyor. Şehirde yaşayan bir İtalyan dostum şehrin insanı büyüleyen bir yanı olmasına rağmen buranın karakteri yok demişti. Ancak bu şehir büyük bir bozkırım ortasına kurulmuş, Sovyet mimarisinin izlerini taşımakla beraber birçok Avrupa ve gelişmiş Asya ülkesinde görülen mimari yapılara da yer vermektedir.

Karasal bir iklim yaşadığından yazları 17 ile 25 derece arasında olan hava sıcaklığı kış aylarında -50 dereceye düşebilmektedir. Nitekim bende bu durumu bildiğimden ve kış mevsiminden hoşlanmadığım için her iki gezimi de bahar ve yaz aylarına denk getirmiştım. Ancak oradaki Kazak dostlarımdan kış ayı ve soğuk hava ile ilgili birçok hikâye işitmişim.

Şekil 16. Karlar altında Astana.

Örneğin, Fazıl adında Kazak bir dostum kış aylarında yağan karın soğukla birlikte buza döndüğünü, sokaklarda gerekmedikçe kimsenin dolaşmadığını ve hatta önceki dönemlerde ana caddelerde kaldırımların yanında büyük halatlar olduğunu ve insanların kışın ortasında kaybol-

mamak ve yönlerini bulabilmek için bu halatları tutarak ilerlediklerini söylemişti. Yani o anda böyle bir şehrin bu şartlar altında kendi karakterini zaman içerisinde oturtabileceğini düşünmüştüm.

Kazakistan'da yaşarken gözüme en çok çarpan ayrıntı ise hayatın her alanında çalışanların çoğunluğunun kadın olmasıydı. İlk önce Almatı'da dikkat ettiğim bu ayrıntı özellikle Astana'nın eskiyi sembolize eden kısmında da dikkatim çekmişti.

Şekil 17. AVM'lerde kadın çalışanlar çoğunlukta.

Özellikle semt pazarlarında, marketlerde ve AVM'lerdeki dükkânlarda erkek çalışanları neredeyse göremezsiniz. Hatta asfalt çalışmasında ve inşaatlarda bile çalışan kadınlar görmüştüm. Kadınların çalışma hayatına katılım oranları çok yüksek. Kadın sayısı da erkek sayısından fazla olduğu bu yerde hayatın yükünü büyük çoğunlukla kadınlar taşıyor.

Şekil 18. AVM'lerde kadın çalışanlar çoğunlukta.

Astana'ya Ulaşım

Özellikle bir Türk firması tarafından yapılan Uluslararası Astana Havalimanı'nın açılmasından sonra ülkeye birçok destinasyondan direkt uçuşlar yapılmaktadır. Tıpkı ülkemizin gurur kaynağı olan Türk Hava yolları gibi Kazaklarında gurur duydukları AirAstana adında büyük bir hava yolu markası bulunmaktadır.

2015 yılında Kazakistan'dan Türkiye'ye gelen Turist sayısı 430 binlere ulaştıncaya kadar THY hem de AirAstana karşılıklı olan mevcut sefer sayılarını arttırmıştır.

En büyük eleştiri noktası ise her iki firmanın da bilet fiyatlarının çok yüksek olmasıdır. Bu şartlar altında özellikle Türk vatandaşlarından vize istenmemesine rağmen Astana'ya iş dışında turistik gezi düzenleyenlerin sayısı son derece düşük kalmaktadır.

Önemli Bilgiler

Astana'ya gitmeyi düşünüyorsanız, yaz aylarını tercih etmelisiniz. Şehirde otel

sayısı yeterli olduğundan kalacak yer sorunu yaşamazsınız. Önceki başkent Almatı'ya göre Astana daha pahalı bir şehirdir. Her iki şehirde de resmi taksi bulmanız zordur. Bundan dolayı yolda beklerken elinizi işaret edip sizin için yanınızda duran arabalarla pazarlık yapıp gideceğiniz noktaya gidebilirsiniz. Otostopun ücretli versiyonu olan bu taşıma sistemi çok güvenli olduğundan herhangi bir kaygı taşımanıza gerek yoktur.

Şehirde bazı arabaların direksiyonların sağda bazılarının ise solda olduğunu gördüğümüzde anlayınız ki Asya'nın araç üretiminde marka olmuş ülkelerine çokta uzak değilsiniz. Önceki dönemlere göre oldukça güvenli bir şehir olduğu söyleniyor. Zira gece sokaklarda dolaştığımda şehrin güvenli olduğunu bende hissettim. Ülkenin para birimi Tenge'dir. 1 Dolar 2016 Mart ayı itibarıyla 346 Tenge, 1 Lira ise 120 Tenge'dir. Şehir içi ulaşım çok ucuzdur.

Geleneksel bir restorana gidip Samsa, Beşparmak, Şaşlık, Pilav, Kımız (at sütü) ve Şubat'ın (deve sütü) tadına muhakkak bakmalısınız. Kazakistan Türk vatandaşlarına bir ay için vize uygulamıyor. Ancak beş günden fazla kalacak olanlar mutlaka yabancılar polisine gidip kayıt olup beş günden fazla kalacağını belirtmek zorundadır, yoksa çıkış yapmanıza izin verilmediği gibi yüklü bir para cezası ödemek zorunda kalabilirsiniz.

Kaynakça

1. Asya'nın Ortası, Kazakistan-Astana, Seyahatname, 22.11.2013, http://tantalos45.blogspot.com.tr/2013_11_01_archive.html (25.03.2016).
2. An interesting comparison: The Washington Monument vs. The Bayterek, kazakhworld, <http://kazakhworld.com/an-interesting-comparison-the-washington-monument-vs-the-bayterek-2/> (27.03.2016).
3. Doğunun yükselen şehri: Astana, Euronews, 02.07.2012, <http://tr.euronews.com/2012/07/02/dogunun-yukselen-sehri-astana/> (26.03.2016).
4. Güneri Cıvaoğlu, Kazakistan'da Atatürk modeli, Milliyet, 11.07.2009, <http://www.milliyet.com.tr/kazakistan-da-ataturk-modeli/guneri-civaoglu/siyaset/yazardetayarsiv/25.08.2010/1116660/default.htm> (27.03.2016).
5. Kazakistan Rispublikası Prezidentinin Resmi Saytı, Astana (Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Resmi İnternet Sitesi, Astana), http://www.akorda.kz/kz/republic_of_kazakhstan/astana (23.03.2016).
6. İbrahim Baştuğ, Kazakistan-Astana: Rüzgâr'ın başkenti, Haziran 2014, <http://www.atlasdergisi.com/kesfet/kultur/ruzgarin-baskenti.html> (28.03.2016).
7. Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği, Astana, www.kazakhstan.org.tr/index.asp?sayfa=46 (23.03.2016).
8. Serdar Yılmaz, "Kazakistan'ın Türkiye Politikası", Doktora Tezi", Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Edirne, 2016.
9. Serdar Yılmaz, "Economy Comes First" Initiating Turkish-Kazakh Relations, Who Undertook the responsibility?, International Journal Turkic Studies Review, Vol:1, Number:1, 2014, 28-40.
10. STANDING TALL, Kazakhstan 2011, thebusinessyear, <https://www.thebusinessyear.com/kazakhstan-2011/standing-tall/vip-interview> (27.03.2016).
11. Vedat Atasoy, Bataklıktan mimari şova: Astana, Radikal 11/08/2013.
12. Yoktan Var edilen Başkent Astana, Diplomat Atlas, 2011, <http://www.diplomat.com.tr/atlas/sayilar/sayi14/sayfalar.asp?link=s14-6.htm> (24.03.2016).

Görsel Kaynakça

- Şekil 1. <http://www.turkcebilgi.com/kazakistan>
- Şekil 2. <http://swiatowidz.pl/files/2012/09/astana-dawniej-byla-tu-almola-potem-celingorad-i-akmolinsk.jpg>
- Şekil 3. <http://www.personal.psu.edu/users/m/x/mxs895/Assignment%202.html>
- Şekil 4. <https://vk.com/wall-76052202?own=1&offset=220>
- Şekil 5. <http://kazakhworld.com/an-interesting-comparison-the-washington-monument-vs-the-bayterek-2/>
- Şekil 6. <http://www.atlasdergisi.com/kesfet/kultur/ruzgarin-baskenti.html>
- Şekil 7. <http://www.milliyet.com.tr/kazakistan-da-ataturk-modeli/guneri-civaoglu/siyaset/yazardetayarsiv/25.08.2010/1116660/default.htm>
- Şekil 8. http://tantalos45.blogspot.com.tr/2013_11_01_archive.html
- Şekil 9. <http://bilgiveguc.blogspot.com.tr/2014/12/mustafa-kemal-ataturk-greatest-leader.html>
- Şekil 10. <http://kazakhstan.travel/en/attractions/attraction/440>
- Şekil 11. <http://katkar.com.tr/tr/?menu=Referanslar&baris-ve-antlasma-sarayi-asatana/-kazakistan&&Referans=334>
- Şekil 12. <https://www.pinterest.com/pin/298293175297518853/>
- Şekil 13. <http://www.atlasdergisi.com/kesfet/kultur/ruzgarin-baskenti.html>
- Şekil 16. <http://tantalos45.blogspot.com.tr/2013/11/asyanın-ortasikazakistan-astana.html>
- Şekil 14, 15, 17, 18. Serdar Yılmaz Fotoğraf Arşivi.

KİTAP
İNCELEMESİ

GÜZEL BİR ŞEHİR KURMAK

Murat Acar*

“Güzellik, hakikatin yapılaraya yansımasıyla olur” der Aquinalı Thomas. Onun bu tespiti çağları aşır gelen ve hiçbir zaman değerini yitirmeyecek olan evrensel bir ifadeye hayat verir; güzelliğin hakikatle olan ilişkisine. Bu ilişki aslında hayatı anlamlı hale getirir. Her şey gerçek olduğu ölçüde güzel ve değerlidir. Yine her şey ait olduğu anlam dünyası içerisinde ve yerinde kıymetlidir.

Bu ilişkiyi şehir düzleminde ele alıp güzellik-hakikat ilişkisini çok derin ve çok yönlü bir şekilde ileriye taşıyan bir bilge mimar çıkar çağlar sonra. “Güzellik sevgisi, evin, mahallenin ve şehrin yaşamını anlamlandıran ve ona ruh veren unsurdur.” der ve böylece bize güzeli ve güzel şehri tanımlamaya başlar merhum Turgut Cansever. Sadece bu tespitiyle kalmaz,

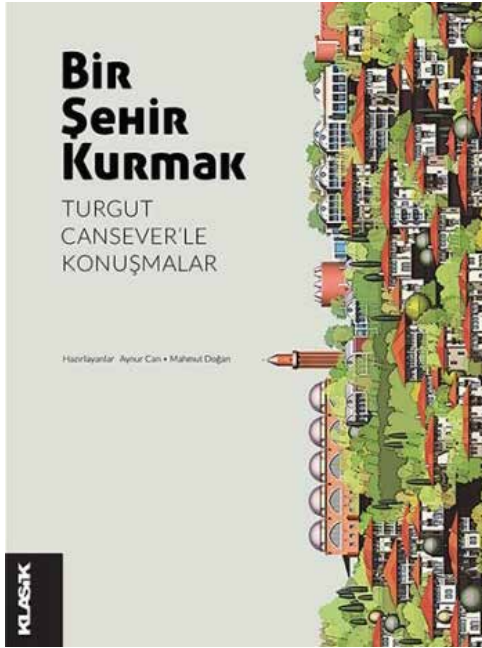
şehre ve ona ait olan her unsura derinlikle ve hikmetle bakar, onların ruhuna dokunup dertlerine ortak olur adeta.

Klasik Yayınları’ndan 2015 yılında çıkan ve Bilge Mimar Turgut Cansever’in başkanlığında Prof. Dr. Saadettin Ökten, Prof. Dr. Ömer Dinçer, Doç. Dr. Aynur Can gibi değerli akademisyenlerin yanı sıra o dönemin doktora öğrencileriyle Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler Okulu’nda bundan yaklaşık yirmi yıl kadar önce Şehir Yönetim Düşüncesi üzerine gerçekleştirilen sekiz ders veya seminerin çözümlenmesini ihtiva eden “Bir Şehir Kurmak- Turgut Cansever’le Konuşmalar” adlı eser, işte böylesi dertli ve derinlikli bir mimarın ve onunla birlikte değerli akademisyenlerin birbirinden güzel tespitlerini barındırıyor. Şehrin meselelerini sadece akademik bir

* Araştırmacı, İstanbul Şehir Üniversitesi

pencereden ele almayan bu söyleşilerde; şehrin köklerini oluşturan medeniyet felsefelerinden, günümüze tevarüs eden mevzuat problemlerine, adil ve insani bir yönetim modeli arayışından, hala çözümlenememiş katılım meselesine kadar çok geniş bir perspektif göze çarpıyor. Müelliflerinin de çok isabetli bir şekilde belirlemiş olduğu ismiyle müsemma kitap adeta yeni bir şehri kurmanın yollarına ışık tutuyor.

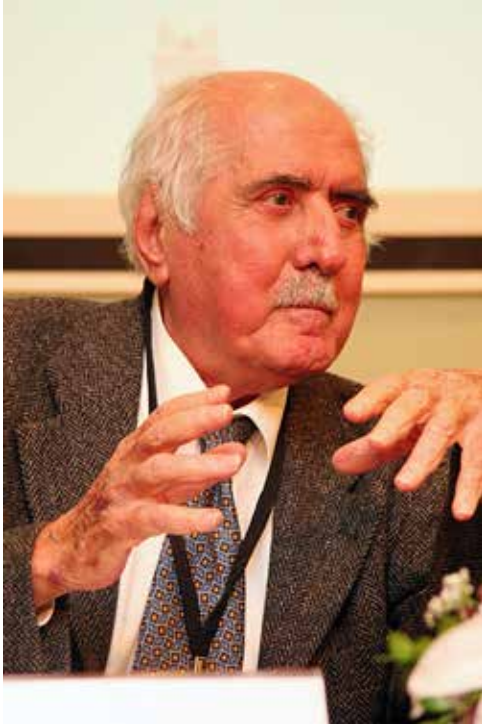

Şekil 1. Bir Şehir Kurmak Turgut Cansever'le Konuşmalar Kitabı Ön Kapağı.

Titiz bir çalışmanın sonucu olarak hocayla gerçekleştirilen söyleşiler belirli başlıklar altında toplanmış, Cansever'in birbirinden güzel tespit ve değerlendirmeleri böylece konular halinde tasnif edilme fırsatına erişmiştir. Takdim ve Giriş kısımlarının ardından; *Şehirleşme Meselesi'nin Başlangıç Noktası: İnsan ve Zihniyet, Ev ve Mahallenin Kurulması ve Yönetimi, Şehirlerde Fiziki ve Sosyal Örgütlenme, Sağlıklı Şehirler Kurmak ve Ko-*

rumak, Şehir ve Bölge Planlama, Güzellik Sevgisi ve Estetik, İmar Uygulamaları ve Sorunlar bölümleriyle devam eden eser; bilge mimarın bugünün mahzun olan ve bir an önce kapsamlı bir rehabilitasyona ihtiyaç duyan Diyarbakır Suriçi bölgesine yönelik geliştirdiği eylem planı ve raporuyla taçlandırılmıştır.

Kitap başından sonuna değin; Bilge Mimar Turgut Cansever'in engin birikimi, felsefi derinliği ve meselelere olan insani yaklaşımıyla kuşatıyor şehir tutkunlarını. Kadim medeniyet havzalarından süzülüp gelen bilgiler, Cansever'in anlatımıyla bir şehrin ruhunun yansımalarına dönüşüyor ansızın. Kainatın var olduğu günden sona ereceği ana dek süregelen iyi ile kötünün, rahmani ve şeytani olanın mücadelesi şehir özelinde kendisine yer buluyor onun muhteşem tespitleriyle. "Bizim medeniyetimizin ve inancımızın kozmolojisinde şeytan ve insan vardır. İnsan şeytanla savaşmak üzere gönderilmiştir. Şeytanla savaşacak olan Allah değildir ve biz savaştığımız sürece Allah'ın himayesine mazhar oluruz." gibi muhteşem bir tespitle şeytanın şehirde mücadele edilmesi gereken en önemli düşmanlardan birisi olduğunu hatırlattıktan sonra, Şeytanın ve onun tarafından işgal edilmiş olan bugünün şehir tanımını etkileyici bir şekilde dile getiriyor bilge mimar: "Şeytan, bozulma ve insan fitratının karşısında olma durumunu ifade eder. Medeniyetin aynası olması gereken şehirler, insan fitratında yer alan güzelliğin ve kainatın bütününe hakim olan tevhit kaidesinin kendisine yeterince yer bulmaması nedeniyle, artık yalnızca şeytani duyguların pençesinde kıvranan bir ihti-raslar yığına dönüşmüştür."

Şekil 2. Turgut Cansever.

Turgut Hoca'nın bu söyleşilerinde değindiği tek mesele elbette şehir kurmanın felsefi altyapısıyla sınırlı kalmamıştır. Sorunların tespitinden hemen sonra geçerliliğini halen yitirmemiş olan çözüm önerilerini de dile getirmiştir. Şehrin bugün de içerisinde bulunduğu problemlerin kaynağında "şehir yönetimi" alanına ilişkin eksikliklerin yer aldığını belirten Cansever, bunun çözümünün iyi bir yönetim modeliyle, şehirlinin, mahallelinin kısacası tüm toplumun şehrin oluşumuna katılımında saklı olduğunu vurgular. Bununla birlikte hocanın savunduğu katılım basit bir fikir alma eyleminden öte, bizatihi sürecin inşa ve ihyasının, şehrin sakinleri eliyle gerçekleştirileceği rafine bir katılımdır.

Kitapta dikkat çeken ve üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken meselelerden bir diğerini de kitaba ismini veren şehir kurma konusuna ilişkin merhum mimarın söyledikleri oluşturmaktadır. Avrupa'nın bazı ülkelerinde halihazırda uygulanan bir yöntem olan şehir kurma-geliştirme şirketlerinin "vakıf" kültürü üzerinden ülkemizde yeniden ihya edilmesini tavsiye eden Cansever, bize en uygun ve katılımı da gerçekleştirebilecek en önemli unsur olarak bu yöntemi görmektedir. Şehrin; amacı güzelliğin ihyasına katkı sunmak olan vakıfların bünyesinde kurulacak şirketler eliyle geliştirilebileceğini vurgulayan bilge mimar, bu yolla hem planlı kentleşmenin sağlanacağını hem de buradan elde edilecek gelirler sayesinde vakıfların hayır hizmetleri için kaynak oluşturulacağını ifade eder.

Bilge Mimar Turgut Cansever'in merkezinde yer aldığı bu söyleşiler, şehre ve bize ışık tutan, güzelliğin hakim olduğu bir kentsel mekanda nasıl yaşayabileceğimize ilişkin değerli tespitler barındıran; umut, neşe ve inanç dolu çözümleriyle geleceği güzel kılmaya çalışan harikulade bir eser. Hakikatin yansıyacağı, insan merkezli ve değer odaklı şehirler oluşturmak adına okunmaya, tefekkür edilmeye, en önemlisi yaşanılmaya ve uygulanmaya değer bu güzel eser siz kitap-severlerin ilgisini bekliyor raflarda. Okumak ve faydalanabilmek temennisiyle...

Görsel Kaynakça

Şekil 1, Şekil2. Bilim ve Sanat Vakfı Fotoğraf Arşivi

ENVANTER

ESKİ FİLİSTİN TOPRAKLARINDA OSMANLI VE İSLAM MİMARİ MİRASININ İNCELENMESİ VE ENVANTERLİ TESPİT ÇALIŞMASI
Şimsek Deniz

SÖYLEŞİ

BİR KENT ARAŞTIRMASI DALI OLARAK "KENTSEL MORFOLOJİ": CONZEN İLE SÖYLEŞİ
Ezgi Küçük
Ayşe Sema Kubat

GİRONA'DA KENTSEL TARIM
Dalya Hazar

ŞEHİRCİLİK

KENTSEL TARIM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: İSTANBUL ÖRNEĞİ
Safiye Altıntaş

ORTA ASYA'NIN GÖZ ALICI ŞEHRİ ASTANA
Serdar Yılmaz

TARİH, KÜLTÜR VE MEDENİYET AÇISINDAN İSTANBULUN SORUNLARI
Müfid Yüksel

ÇEVRE

DEĞİŞEN MARMARA DENİZİ VE DEĞİŞEN SU ÜRÜNLERİ
M. Salih Çelikkale
Nüket Sivri

KİTAP İNCELEMESİ

GÜZEL BİR ŞEHİR KURMAK
Murat Acar